વીર સંવત ૨૪૮૪
વિક્રમ સંવત ૨૦૧૪
ઈસવીસન ૧૯૫૮

પ્રત. ૧૦૦૦

: મુદ્રક :
પંડિત મફતલાલ ઝવેરચંદ ગાંધી,
નયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ,
ઢીં-વાની વાડી, રીગીરોડ પુલ
નીચે અમદાવાદ

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી

શ્રી આંતર જ્યોતિ ભાગ-૩માં આવેલ મદદ તરીકેની રકમની યાદિ

૨૧૦-૦-૦ ઉપાધ્યાય-કૈલાસસાગરજી ગણી વર્યના ઉપદેશથી-અમદાવાદ-જૈન મોસાયટીની તરફથી

૧૨૦૦-૦-૦ અનુયોગાચાર્ય પન્યાસ-મહોદયસાગરજી ગણીના ઉપદેશથી જુદા જુદા શ્રાવકો તરફથી.

૧૦૦-૦-૦ સાધ્વીજી-મનોહરશ્રીજીના ઉપદેશથી શ્રી ગોલવાડના ઉપાશ્રય તરફથી

૧૦૦-૦-૦ સંઘવી-શ્રાવક-મણીલાલ લોદ્રાવાળા તરફથી હા-કંકુચંદભાઈ તથા-ખખલદાસ

૫૧-૦-૦ પ્રાંતીજ-શેઠ-રતિલાલ કેશવલાલભાઈ તરફથી.

૫૦-૦-૦ વિજાપુર શા સકરચંદ-અમથાલાલ તરફથી. હા બાબુલાલ

૪૧-૦-૦ પ્રાંતીજ શ્રાવિકા-દીવાળીબાઈના ઉપાશ્રય તરફથી

૪૧-૦-૦ પ્રાંતીજ ઢુમડના ઉપાશ્રય તરફથી

૨૫-૦-૦ પ્રાંતીજ-શ્રાવિકા દેવામાઈ તરફથી હા શા-શામળદાસ પુત્રજન્મ ગામે આપ્યા.

૨૫-૦-૦ મેસાણા-સોમચંદ-ચુનીલાલ તરફથી

૨૫-૦-૦ મેસાણા-પુનમચંદભાઈ કોઆચંદ તરફથી

૨૫-૦-૦ ઘાટકોપર-શા-નેમચંદભાઈ તારાચંદભાઈ તરફથી

પૃષ્ઠ	લિટી	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
૬૨	૮	વપ	વૅપ
૬૮	૧૭	૬૬	૬૨
૭૧	૫	૦	૨
૭૨	૧૭	૦	૧
૭૩	૧૧	ચક્ષુ	ચાક્ષુ
૭૬	૧૬	कृति	विकृति
૭૬	૧૬	ज्ञॉ	ज्ञा
૮૧	૨૦	એ	એક
૮૬	૧૮	હૈ	હવે
૮૭	૬	આ	અ
૮૭	૨૪	વષ્ણુવ	વૈષ્ણવ
૮૯	૧૬	જાવા	જોવા
૯૨	૭	ના	નું
૧૦૧	૮	આમ	આમ સાભળી
૧૩૫	૧	હઠ	હઠી
૧૩૫	૧૫	હતા	હતા નહી
૧૪૧	૨૨	તા	તો
૧૪૩	૧૬	હશે	હશે નહિ
૧૬૬	૧૬	સન્મા	સન્માદિ
૧૬૮	૭	લાવ્યો	આવ્યો
૧૭૧	૧૯	પાડવા	પાડ્યા
૧૭૪	૧૯	સૃષ્ઠિ	સૃષ્ટિ
૧૭૭	૭	ચણ	પણ
૧૭૮	૧૧	ને	૦
૧૮૬	૭	૧	૫
૧૯૦	૮	સ બધી	સંબધ

પૃષ્ઠ	લિટી	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
૩૧૯	૯	વગ	વેષ
૩૨૩	૭	ભૂલ	મૂલ
૩૩૩	૧૯	સાહ્ય	સહૃદય
૩૩૪	૫	યાતમા	યાતનામા
૩૩૪	૧૭	પરોપાર	પરોપકાર
૩૫૮	૧૯	અન્ય	અજેય
૩૬૨	૧૨	ગજાર	ગુજારી
૩૬૮	૮	સહટાને	સ કોટ
૩૬૯	૩	ખી	ણી
૩૭૯	૧૮	પણુ	પણુ ન માન્યુ
૩૮૦	૯	થા	ના
૩૮૨	૧૭	ખુદ્ધિ	બુદ્ધિ
૩૮૪	૫	સર	૬૨
૩૮૫	૧૮	ગે	ગો
૩૮૫	૧૬	પીડ	પીડા
૩૮૫	૨૦	૦	દિ
૪૦૭	૧૨	મ	માં
૪૦૭	૧૩	આગ	આમરૂ
૪૦૭	૩૨	તનુ	તિ
૪૧૪	૧૪	ખતે	અતે
૪૫૦	૧૩	પઠે	પડે
૪૫૪	૧૩	ની	થી

આવ્યો પણ તેના સ્વરૂપને અને તેના પ્રભાવને નહી જાણતો હોવાથી ઘેટાના ગળે બાંધ્યો, અજ્ઞાનતાયે વસ્તુ તત્ત્વની ઓળખાણ થતી નથી. જેથી મનુષ્યો પુણ્યોદયે પ્રાપ્ત થએલ અનુકુલ સાધનોની સત્ય સાર્થકતા કરવા સમર્થ બનતા નથી તે સદાય બીચારા રહે છે. બહાદુર બનતા નથી. આ ભરવાડને ચિન્તાચૂરક ચિન્તામણિ પ્રાપ્ત થયો છતાં બીચારો ને બીચારો રહ્યો કારણકે તેના સ્વરૂપને પ્રભાવને જાણતો નથી. તેને પથરો માની ઘેટાના ગળે બાંધ્યો છે.તેવામાં તેના તત્ત્વને જાણનાર–અને પ્રભાવને પીછાણનાર ઝવેરીએ તેની માગણી કરી. તેના કહ્યા પ્રમાણે મિષ્ટાન્ન પૂર્વક પચીસ રૂપિયા આપીને લઇ લીધો અજ્ઞાની ભરવાડ, આટલુ મળવાથી ઘણો ખુશી થયો પણ સત્ય લાભને લઈ શકયો નહી. બત્રીશ દોષને ટાળવા માટે પ્રયત્ન કરનારને હીનતા દીનતા ભાસતી નથી. અજ્ઞાની માણસોને ચિન્તામણિ–કામકુંભ કામધેનુ અને કલ્પવૃક્ષ કરતાં પણ અધિક મહિમાવંત અને જેની કિંમત મ્હોટો ઝવેરી પણ કરી શકે નહી એવો મનુષ્યભવ પુણ્યોદયે મળ્યો. પરંતુ ખાનપાનમાં, મોજશોખમાં–વિષય કષાયના વિકારોમાં લંપટ બનવાથી અને તેમાં ખુશી થતા હોવાથી તેની સાર્થકતા અને સફલતા કરી શકતા નથી. જેઓ સમ્યગ્જ્ઞાન મેળવી શકશે નહી અને આત્મ સ્વરૂપને ઓળખશે નહી તો તેઓની હીનતા અને દીનતા ખસશે પણ નહી. પશુની માફક મનુષ્ય ભવ પૂરો કરીને જશો માટે અરે ભાગ્યશાલિઓ ! તમોને મહામોંઘેરો મનુષ્યભવ દશ દૃષ્ટાન્તે દુર્લભ પ્રાપ્ત થયો છે. માટે રાગ–દ્વેષ અને મોહના વિકારોને

વિકારો અને વાસનાના આવિર્ભાવો ખસતા નથી. આવું સામાયિક ક્યારે થાય ? જ્યારે તમો સાંસારિક સુખની આસક્તિ ટાળીને તેમજ સમ્યગ્ જ્ઞાનાદિકને પ્રાપ્ત કરવા પૂર્વક બત્રીશ દોષને ટાળવા લગની લગાડો તો જ થાય દુન્યવી સુખની મીઠાશ લેવામાં અને તેમા રાચી માચી રહેવામાં કર્મોના બંધનોને તોડનાર નિર્મલ સામાયિક બની શકતું નથી. માટે સંસારના પદાર્થોની આસક્તિને દૂર કરો. આસક્તિ રાખીને વ્રત નિયમને લેનારની તેનું પાલન કરવામાં અને પોષણ કરવામાં દઢતા રહેતી નથી. સહેજ પ્રતિકુલતા આવવાથી વિવેકને વિસારી વિવિધ બાનાઓ કાઢીને લીધેલા વ્રત નિયમને વિસારે છે

લાલસાનું દષ્ટાન્ત

એક લાલશા નામના માણુસે ગુરૂ પાસેથી કોઇની વસ્તુ પૂછયા વિના લેવી નહી એવી બાધા લીધી. તેને દરરોજ કારણુવશાત્ બે ગાઉ દૂર રહેલ ગામમાં જવું પડે છે. માર્ગે રહેલા આંબાના વૃક્ષોને દેખી મનમાં તેની કેરીઓ લેવાની અભિલાષા દરરોજ રહ્યા કરે છે. એક દિવસ તે માર્ગે જતાં મનોહર કેરીઓવાળો આંબો દેખ્યો. માનસિક વૃત્તિ કાબુ રહી નહી અને લીધેલી બાધા ભાગે નહી તેવી યુક્તિ કરીને આંબાની પાસે આજ્ઞા માગવા લાગ્યો અરે આંબા ! તારી કેરીઓ, દશ બાર લઉં. આંબો તો ક્યાંથી બોલે ? પણુ પોતે બોલવા લાગ્યો. 'લે.' દશ-પંદર. આ પ્રમાણે બોલી પંદરેક કેરીઓ લઇ લેતો અને મનમાં માનતો કે, લીધેલી બાધા સચવાય છે અને કેરીઓ પણુ મળે છે.

૨ પરોપકારમાં સ્વોપકાર પણ સધાય છે.

સમ્યગ્જ્ઞાની વિચાર અને વિવેક પૂર્વક પ્રત્યેક પ્રાણીઓ ઉપર કરૂણા લાવીને શકય સહકાર–સહાયને આપીને પોતાની ફરજ બજાવી સ્વજીવનની ઉન્નતિ સાધે છે તેઓ સમજે છે કે પરોપકાર વિના આત્મોન્નતિ જલ્દી સધાતી નથી. અને આનંદ પૂર્વક જીવન વ્યતીત થતું નથી. પરોપકારને સ્વોપકાર માને છે તેઓ સારી રીતે માન્યતાને ધરાવે છે કે પરોપકાર વિના પોતે આગળ વધી શકે તેમ નથી. જે જે માણસોએ સ્વોન્નતિને સાધી છે તે પરોપકારના આધારેજ. એટલે તેવા પ્રસંગે શકય પરોપકારને કરવામાં પાછા પડતા નથી.

ડોકટરનું દૃષ્ટાન્ત

સામાન્ય સ્થિતિમાન્ એક શ્રાવકના પુત્રે અન્યની પાસેથી મદદ લઇને ડાકટરી અભ્યાસ સારી રીતે કરી ડોકટર બન્યો પણ ધાર્મિક અભ્યાસ સારા પ્રમાણમાં પ્રથમ કરેલ હોવાથી જે જે દર્દીઓ આવે તેઓના ઉપર કરૂણા ભાવ લાવીને જો તે દર્દીઓની સારી સ્થિતિ ન હોય તો " ફી " લેતો નહી. અને મફત દવા આપતો તેથી તેની ગામ નગરમાં સારી રીતે પ્રસિદ્ધિ થઈ. સદ્ગૃહસ્થો પણ તેની પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. અને ધંધો અધિક પ્રમાણમાં ચાલવા લાગ્યો. કમાણી ઘણી થતી હોવાથી પરોપકારમાં પ્રેમ અધિક વધ્યો એક મજુર, આખો દિવસ મજુરી કરી જે પૈસાઓ પ્રાપ્ત થાય. તેના આધારે માતપિતા પુત્રાદિનું ભરણ પોષણ કરતો પણ તાવ આવતો હોવાથી મજુરી કરી શકાતી નહીં. કુટુંબ પૈસાના અભાવે ભૂખે રહેવા લાગ્યું. ડોકટરને દવાના પૈસા આપવાની પણ તાકાત નહોતી. આ

ડૉક્ટરને બીમાર પડેલ મજુર અને તેના પરિવારની દશાની ખબર પડી કરુણા લાવી ત્યાં આવીને તેને દવા તથા ભરણપોષણાર્થે પચીશ રૂપિયા આપી પરોપકાર કર્યો. અને સ્વોન્નતિને સાધીને સદ્‌ગતિને મેળવી આમ સ્વોપકાર સ્હેજે થાય છે.

૩ વિવેક કરીને જ્ઞાનવરણીય કર્મોને દૂર હઠાવો.

અનાદિ કાલથી આત્મા કર્મોવડે લિપ્ત બનેલ છે. અને રાગ-દ્વેષ અને મોહ વડે અધિકાધિક લિપ્ત બનીને ચાર ગતિમાં ચોરાશી લાખ યોનીઓમાં પરિભ્રમણ કરે છે. કર્મો વડે જ કર્મો બંધાય છે. આઠ કર્મો સિદ્ધ ભગવાનોને નથી તેથી તેઓ કર્મોને બાંધતા નથી અને રાગ-દ્વેષ અને મોહના અભાવે અનંત-અવ્યાબાધ સુખનો અનુભવ કરી રહેલ છે આપણે રાગ-દ્વેષાદિકનો જો ત્યાગ કરીએ, સર્વથા-સર્વદા અને સર્વત્ર જો તેઓનો ક્ષય થએલ હોય તો અનંત સુખનો અવ્યાબાધ રીતે અનુભવ કરી શકીએ જ્ઞાનાવરણીય કર્મથી જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બધાય છે, અને દર્શનાવરણીય કર્મથી દર્શનાવરણીય કર્મ બંધાતુ રહે છે. અને દર્શનાવરણીય કર્મથી મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મ બંધાય છે. અને મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મના આધારે ચારે ગતિમાં પરિભ્રમણ કરવું પડે છે. જો મિથ્યાત્વમોહનીય કર્મનો ક્ષય થાય તો કર્મોનો ભાર નથી કે લાંબો કાળ ટકી શકે, માટે પ્રથમ જ્ઞાનાવરણીયનો ક્ષય કરવા માટે સમ્યગ જ્ઞાનની આવશ્યકતા રહેલી છે સમ્યગ્ જ્ઞાનથી વસ્તુગતે વસ્તુની સમજણ પડે છે. હેય જ્ઞેય અને ઉપાદેયની સમજણ પડતાં

અમદાવાદમાં શાંતિદાસ શેઠ દેવગુરૂ અને ધર્મના ઉપાસક હતા અને ઝવેરાતનો વ્યાપાર કરતા હતા. કદાપિ કોઇને કપટ કરી છેતરતા નહી. ન્યાયસંપન્ન વિભવ વાળા હોવાથી ઝવેરાતમાં સારી કમાણી તેમને થતી. એક વખત દીલ્હી શહેરમાં આ શેઠ ઝવેરાતના વ્યાપાર માટે આવેલ છે. તે વખતે જહાંગીર બાદશાહનું રાજ્ય હતું. એકદા આ બાદશાહ વિચારવા લાગ્યો કે આ શહેનશાત મ્હને મળી તેનું કયું કારણ હશે ? સઘળા રાજાઓ તાબે બનીને મારી સેવા બજાવે છે તેનું કારણ હોવુ જોઇએ ? સભામાં આવેલ ઝવેરીઓને પ્રશ્ન કર્યો કે તમે ઝવેરાતની કિંમત સારી રીતે કરો છો. તો મારી કિંમત કેટલી ? તે બરોબર તપાસ કરીને કહો ? ઝવેરીઓ મુંઝવણમાં પડયા. અને માંહોમાંહી વિચાર કરવા લાગ્યા કે, કરોડોની કિંમત કહીશું, તો પણ આ બાદશાહ કહેશે કે મારી પાસે અબજોની કિંમતના હીરાઓ અને ઝવેરાત છે. તેનો હું સ્વામિ છું. તમોએ તે ઝવેરાતની કિંમત કરી પણ મારી કિંમત કેટલી તે કહો ? આ પ્રમાણે સાંભળી ઝવેરીઓ વિમાસણમાં પડેલ છે. તેટલામાં શેઠ શાંતિદાસ તેમની પાસે આવ્યા. અને ઉદાસીનતાનું કારણ પુચ્છયું. ઝવેરીઓએ કહ્યું કે બાદશાહ જહાંગીરે પોતાની કિંમત પુછી છે. કેટલી કિંમત આંકવી તેની મુંઝવણમાં પડયા છીએ. શેઠે કહ્યું કે આમાં મુંઝવણમાં પડવા જેવું નથી. જહાંગીરની કિંમત હું કરીશ ! ઝવેરીઓને આશ્ચર્ય થયું કે આ યુવાન શાંતિદાસ કેટલી કિંમત આંકે અને કેવી રીતે કહે છે. તે જોઇએ તો ખરા ! ઝવેરીઓ શેઠ શાંતિદાસને સાથે લઈને જહાંગીર

બાદશાહની સભામાં હાજર થયા બાદશાહે કહ્યું. કે, મારી કિંમત આજેજ કરવી પડશે. શાંતિદાસે કહ્યું કે 'બાદશાહ ? કાંટો મગાવો ! જોખીને તમારી કિંમત કરીયે.' બાદશાહે હીરાઓ જોખવાનો કાંટો મગાવ્યો તેમાં હીરાઓ મૂકીને બન્ને પલ્લામાં વારાફરતી હીરાઓ જોખીને કહ્યું કે 'જહાંપનાહ ! આપની કિંમત આંકી તમારી કિંમત એક રતિની (ભાગ્ય) છે બાદશાહે વિચાર્યું કે શેઠ વિચારીને બોલેલ હશે તેથી તેનો અર્થ પુછયો. શેઠે કહ્યુ કે મનુષ્ય પણામાં અમે તથા પ્રજાઓ અને તમે સરખા છીએ. પરંતુ રતિ કહેતાં ભાગ્ય તમારૂ અધિક છે, એટલે તમે બાદશાહી ભોગવો છો. આ પ્રમાણે સાંભળી બાદશાહે શેઠને અમદાવાદના નગર શેઠની પદવી આપી. અને બહુ સન્માન કર્યું. આ પ્રમાણે સદાચારી શેઠને પુણ્યથી સઘળી સાહ્યબી મળી.

૮ ડાહ્યા સમજુ માણસો પણ વસ્તુનું સ્વરૂપ જયાં સુધી ન સમજાય ત્યાં સુધી ભ્રમણામાં પડે છે અને વિવિધ અનર્થને કરી બેસે છે.

વસ્તુ સ્વરૂપ સમજ્યા પછી ભ્રમણા–ભ્રાંતિ રહેતી નથી, તેથી હેય ત્યાગ લાયક વસ્તુઓ ત્યાગ કરી શકાય છે. વિષય કષાયના વિકારોનું બલ રહેતું નથી. અમદાવાદ શહેરમાં ગીરધર ગોપાળની પેઢીની પ્રસિદ્ધિ સારી હતી તેથી તે પેઢીમા થાપણ મૂકવા ઘણા લોકો આવતા. એક વખત બહાર ગામના એક શેઠનો નોકર પોતાના શેઠની થાપણને મૂકવા આ પેઢી ઉપર આવ્યો. ગીરધર ગોપાલે રૂપિયા ગણીને

ઉપાર્જન કર્યા પછી આસક્તિના યોગે તેના સદુપયોગ કરતા નથી. તેઓ સમજે છે કે ધનાદિક હશે તો સગા વહાલાં સેવા ચાકરી કરશે પરંતુ તે ધનાદિકથી જ્યારે ચિન્તાઓ ઉત્પન્ન થાય છે. ત્યારે તેઓને સમજણ આવે છે. સુખ તો અનાસક્તિના યોગે પ્રાપ્ત થાય છે.

એક શેઠે કષ્ટોને સહન કરી ઘણું ધન મેળવ્યું. પરોપકારાર્થે એક રૂપિયો પણ ખરચ્યો નહી કોઇ કહે. ત્યારે તેને કહે છે, કે વૃદ્ધાવસ્થા જ્યારે આવશે ત્યારે ખર્ચીશું. અને પુણ્યનું ભાતુ બાંધીશું. આમ કરતાં અસહ્ય વ્યાધિએ તેના ઉપર ઘેરા ઘાલ્યો. દવાઓ વિવિધ કરી પણ આરામ થયો નહીં. સગાં વહાલાં તથા ગામના લોકો જોવા આવ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે, અસાધ્ય વ્યાધિ થએલ છે. માટે હવે તો કાંઈ પરોપકારાર્થે કહો. સ્વપુત્રોને બોલાવી તિજોરી તરફ હાથ કરે છે ત્યારે પુત્રો મહાજનના સદ્ગૃહસ્થોને કહે છે કે અમારા પિતા એમ કહે છે કે બધા રૂપિયા ભીંતોમાં અને મકાનોમાં નાંખ્યા છે. શેઠથી હવે બોલી શકાતું નથી. તેથી પોતે હાથની આંગળીઓ હલાવીને એમ કહેવા માગે છે કે. પાંચ હજાર રૂપિયા ધમોદા ખાતે આપો પરંતુ પુત્રો કહે છે. કે અરે ભાઇઓ અમારા પિતાશ્રીને સન્નિપાત થયો છે. આ પ્રમાણે પુત્રોના વચનો સાંભળી શેઠ બહુ પસ્તાવો કરવા લાગ્યા. જ્યારે હાથમાં ધન હતું ત્યારે કાંઇ પણ પરોપકારાર્થે ખર્ચ્યું નહી. હવે ભાવના થઇ ત્યાં પુત્રો કહે છે કે સન્નિપાત થયો આતો મનની મનમાં રહી ગઈ. શેઠ પરલોક ગયા અને કાંઈ પણ આત્મહિત સાધી શકયા નહીં.

૧૦ સંસારિક વિષયસુખો પડછાયા છે અને આત્મિક વિકાસથી ઉત્પન્ન થએલ જ્ઞાન તેજ સાચું સુખ છે

જેઓને આત્મતત્ત્વનું ભાન નથી. તથા જેઓને પોતાના આત્મામાં કેટલી શક્તિ રહેલી છે તેની શ્રદ્ધા અને જ્ઞાન નથી તેઓ વિવિધ પ્રકારે બોલતા સંભળાય છે. કે અમો શ્રીમંત અને ધનાદિક પરિવારવાળા હોવાથી સુખી છીએ ત્યારે કેટલાક જનો કહે છે કે પુત્રાદિકના અભાવે અમો દુઃખી જીવનને ગુજારીયે છીએ. શ્રીમંતો પણ કહે છે કે, અમો પુત્રાદિકના અભાવે દુઃખી છીએ. સત્તાધારિઓ અધિકારીઓને આપણે બોલતાં સાંભળીએ છીએ કે. નોકર, સેવકો તથા પત્ની પુત્રાદિક અમારા તાબામાં રહેતા નથી અમારી આજ્ઞા મુજબ કાર્યો ને કરતા નથી સ્વચ્છંદતાએ ગમે તેમ બોલ્યા કરે છે. ઈચ્છા પ્રમાણે વર્તન રાખે છે તેથી બહુ દુખ થાય છે. **બીજાઓ ઉપર સત્તા-અધિકાર ચલાવીએ છીએ ઘરમાં સત્તા અધિકાર ચલાવી શકતા નથી.** આ દુઃખ ક્યાં જઈને કહેવું. વ્યાજના આધારે આજીવિકા ચલાવનારો કહે છે કે સરકારે અમારી આજીવિકાનું સાધન બળજોરથી ઝુંટવી લીધુ. ક્યાં જઈને પોકારો કરીએ? રક્ષક ભક્ષક બને ત્યાં શો ઉપાય ? સરકાર પણ ઘણા પ્રકારે બૂમો પાડે છે, કે અમારા ઉપર અન્ય સત્તાધારીઓ, સત્તાનો દુરૂપયોગ કરી દબાણો પુનઃ પુન કર્યા કરે છે. એટલે અમોને સુખ નથી. વ્યાધિગ્રસ્તો, માનસિક ચિન્તાવાળાઓ પણ વારે વારે પોકારો પાડયા કરે છે કે આ વ્યાધિઓ આ ચિન્તાઓ ક્યારે ટળશે ! આ પ્રમાણે જેમણે આત્મ સ્વરૂપનું ભાન

કર્યું નથી તેઓ નિરન્તર દુઃખમય જીવનને ગુજારે છે માટે દુઃખોને ટાળવાનો ઉપાય. આત્મતત્ત્વને ઓળખીને પદાર્થો-માંથી સંયોગમાંથી આસક્તિનો ત્યાગ કરવો જરૂરનો છે.

૧૧ ઈર્ષ્યાળુ, શ્રીમંત કે સાધારણ વ્યક્તિના પ્રાણો લેવાની ગોઠવણ કરે છે પણ છેવટે તે બેવડો દંડાય છે.

ધનાદિક પ્રાપ્ત કર્યા પછી શ્રીમંતને મ્હોટાઈ મેળવી પ્રશંસા પાત્ર બનવાની ઈચ્છાઓ રહ્યા કરે છે, જો કે દરેકને મહત્તા મેળવવાની ઈચ્છા હોવી જોઈયે. પરંતુ ઉન્માર્ગને ગ્રહણ કરવા પૂર્વક ન હોવી જોઈયે. એટલે અન્ય શ્રીમંતને સમાજમાં હલકો પાડવા ખાતર કપટ કળા કેળ-વવી અને હલકા પાડવા પ્રયાસો કરવા તે હિતકર નથી. દરેક શ્રીમંતો પુણ્યોદયે પુરુષાર્થને કરવાથી મહત્તાને મેળવી પ્રશંસા પાત્ર બને છે. આ પ્રમાણે જો માન્યતા ધરાવાય તો દુઃખદાયી પ્રસંગ ઉપસ્થિત થાય નહી. પરંતુ મૂઢ અજ્ઞાનીને એવી કુટેવ હોય છે, કે અન્ય જનોને હલકા પાડી પોતે પ્રશંસનીય બનવું.

એક શહેરમાં જીનદાસ નામે શ્રાવક મહોટા શ્રીમંત અને ધાર્મિક હતા તેની મ્હોટી પેઢી ઘણા વર્ષોથી ચાલતી હતી લાખો રૂપિયાની લેવડ દેવડ થતી હતી તેથી શેઠ તરીકે તેમની પ્રસિદ્ધિને જાણીને બીજો શ્રીમંત તેમના પર અદેખાઈ ધારણ કરતો અને તે શેઠ શહેરમાં કેમ હલકો પડે ને મૂલમાંથી નષ્ટ કેમ થાય તે ખાતર લાગ જોઇ રહેલ

હતો, તેવામાં જીનદાસે પાંચ લાખનો માલ લીધેલ હોવાથી પાંચલાખની હુંડીને ચૂકવવાનો પ્રસંગ ઉપસ્થિત થયો. માલના ભાવ બેસી ગએલ હોવાથી લીધેલ વસ્તુઓ જલ્દી વેચી શકાઈ નહી. માલના રૂપિયા ભરવાનો વખત આવ્યો. નાણા જો ચૂકવે નહી તો આબરૂ જાય અને થાપણોને મૂકનારાઓ દરોડો પાડે તેથી જીનદાસ શેઠ ગભરાયા. ત્રિજોરીમાં પાંચ હજાર હતા તેથી કાંઈ પાંચ લાખની હુંડી ભરપાઇ કરી શકાય એમ નહોતી. તેથી બીજાની પાસે ઉધારે રૂપિયા લેવા ગયા. પણ પાંચ લાખ જેવી રકમ મળી નહી. તેથી થાકી અદેખાઇ કરનાર શ્રીમંત પાસે જઇને પાંચ લાખની માગણી કરી. અને કહ્યું કે વ્યાજ સહિત બે મહિનામાં રૂપિયા પાછા આપીશ. અદેખાઈ કરનાર મનમાં સમજ્યો કે આ લાગ સારો આવ્યો છે. મૂલમાંથી નાશ પામે તેવો ઉપાય કરવો. આમ વિચારીને જીનદાસને કહેવા લાગ્યો કે, શેઠ વ્યાજની જરૂર નથી તેમજ ગીરો મૂકવાની તમારે આવશ્યક્તા નથી. તમારા જેવા શેઠની પાસેથી વ્યાજ લેવું તે ઉચિત ન કહેવાય સુખેથી ઇચ્છા મુજબ રૂપિઆ લઇ જાઓ પણ શરત એટલી કે બે મહિના થયા પછી જો રૂપિયા આપી જાઓ નહી તો સવાશેર માંસ તમારા શરીરમાંથી લઉં, શેઠને અન્યોપાય હતો નહી તેથી તે પણ કબુલાત પૂર્વક લખાણ કરી આપ્યું. પાંચ લાખ રૂપિયા લઇને હુંડીના રૂપિયા ચૂકવી આપ્યા. પરંતુ બે મહિના સુધીમા માલનુ કોઇ ગ્રાહક થયું નહિ. અને રૂપિયા આપી શકાયા નથી. ઈર્ષ્યાખોર શ્રીમંત, તગાદો કરવા લાગ્યો. કે રૂપિયા આપી શકાયા નહી તેથી શરીરનું સવાશેર માંસ

આપો આ સંભાળી શેઠે વિચાર કર્યો કે મારો નાશ કરવાની આ કળા તેણે કરી છે માટે ઘરેણાં વેચીને પણ રૂપિયા ભરી દેવા તે હિતકર છે. ઘરેણા વેચીને ભરવા ગયા ત્યારે પેલો કહેવા લાગ્યો કે, તમારા લખાણ મુજબ શરીરનું માંસ આપો. રૂપિયા રૂપિયા લેવાનો વખત વ્યતીત થઈ ગયો. શેઠે રૂપિઆ આપવા માંડયા અને તે લેવા માટે તેને ઘણી આજીજી કરી પણ નહી માનતાં તમારા શરીરનું માંસ જ આપો તમોએ લખી આપ્યું છે મારે રૂપિયા જોઇતા નથી. છેવટે આ ફરિયાદ રાજાની આગળ ગઈ-કે જીનદાસ તેના લખાણ મુજબ માસ આપતો નથી. માટે મહેરબાની કરીને અપાવો રાજાએ દીવાનને કહ્યું

દીવાને-ચુકાદો આપ્યો કે જીનદાસ શેઠ શરીરનું માંસ સવાશેર આપે પણ જો કાપતી વખતે વધારે કપાશે અગર લોહી નીકળશે તો લેણદારના ઘરની સંપત્તિને લુંટી લેવા પુર્વક તેને શુળીએ ચઢાવામાં આવશે.

આ પ્રમાણેનો ચૂકાદો સાંભળી પેલો ભયભીત બન્યો આતો લેવા ગઇ પૂત્ત અને ખોઈ આવી ખસમ જેવી બીના બની. શરીરને કાપવા જતાં નિયમ રહે નહી. વધારે જો કપાય તો શુળીએ ચઢવાનો વખત આવશે. આમ સમજી સવાશેર માંસ લેવાની વાત બંધ કરી અને પાંચ લાખ રૂપિયા લેવા માટે કહ્યું. દીવાને કહ્યું કે તમોને રૂપિયા આપવા છતાં લીધા નહી અને રાજાની પાસે ખોટી ફરિયાદ

કરી તેથી તમારો દશલાખનો દંડ કરવામાં આવે છે અને પાંચ વર્ષની કેદની સજા કરવામાં આવે છે. ઇર્ષ્યાખોર શેઠને દશ લાખ દંડ તરીકે ભરવા પડયા અને પાંચ વર્ષ કેદમાં રહેવું પડ્યું. માટે ધનાદિકને પ્રાપ્ત કર્યા પછી કોઇના ઉપર અદેખાઈ ધારણ કરીને અન્યને હલકો પાડી નષ્ટ કરવાની ઈચ્છા પણ કરવી નહી.

પ્રાયઃ મનુષ્યોને સંપત્તિ વૈભવ મળ્યા પછી અભિમાન અદેખાઇ વિગેરે દુર્ગુણો આવીને ઘેરો ઘાલે છે તેથી તે આંખો છતાં અંધ બને છે, કાન હોવા છતાં બધિર બને છે. હિત શિખામણ માનતો નથી અને સંપત્તિના મદમાં એવું કરી બેસે છે કે તે પોતે વિપત્તિના વાદળો ઉપસ્થિત કરે છે. સંપત્તિનો મદ કોને છાજ્યો છે? તેનો વિચાર કરો તપાસ કરો. શ્રદ્ધાવંત અને ટેકવાળા જીનદાસ શેઠની પ્રશંસા થઈ અને વિપત્તિના વાદળો વિખરાઈ ગયા. માટે આંખોમાં અમી રાખીને દરેક પ્રાણીઓનું શુભ ચિન્તવવુ જોઇએ. તેનાથીજ આત્મકલ્યાણ સાધી શકાય છે.

૧૨—વિઘ્ન સંતોષી મનુષ્યો અન્યની ઉન્નતિને નિહાળી જેમ વર્ષાઋતુમાં મેઘજળથી નવ પલ્લવિત થએલ વનસ્પતિને દેખી "જવાસો" સુકાઇ જાય છે. તેમ સુકાઇ જાય છે.

પરંતુ તેઓ વિચાર કરતા નથી કે સામના પુણ્યોદયે અને પુરૂષાર્થને લઇને ઉન્નતિ થઇ છે. જો તે વિઘ્ન સંતોષીઓ અદેખાઇનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક સદ્વર્તન ગ્રહે તો તેઓની

પ્રસંગે જીવનમાં ભયંકર જોખમ લાવી બરબાદી કરી મૂકે છે. માટે નીતિશાસ્ત્રો તેમ જ ધર્મશાસ્ત્રો ફરમાવે છે કે કપટ કળાનો ત્યાગ કરવો તેનાથી કદાપિ સત્ય શાંતિ મળશે નહીં ઉલટી વિવિધ વિડંબનાઓ ઉપસ્થિત થશે કોઈ વિશ્વાસ ધારણ કરશે નહી અને જીવનમાં સરલતા નમ્રતા ક્ષમા અને સંતોષાદિ ગુણોને આવવાનો આવકાશ મળશે નહી. તમો જે સુખ શાંતિને ચાહો છો. તેથી લાખો ગાઉ દૂર જશો સુખશાંતિને માટે પ્રથમ દંભનો ત્યાગ કરીને ન્યાય સંપન્ન વિભવવાળા બનો અન્યાય કળા કપટ પ્રપંચથી કોઇને પણ સત્યશાંતિ મળી નથી અને મળશે પણ નહી. માટે જે ન્યાયથી તેમજ પુણ્યોદયે જે પ્રાપ્ત થએલ છે તેમાં સંતોષ રાખો.

૧૬. કામ વિકારને સંતોષવા ખાતર કપટ કળા કરનારને જીવનનું જોખમ આવી લાગે છે

કપટ કરનારને આ લોકમાં જ ભયંકર જીવના જોખમમાં આવવું પડે છે. તે વખતે પોતે કરેલી કળાથી કોઈ પણ સહાય કરનાર મળતું નથી. તેને પ્રાણો વૃથા, ગુમાવવાનો પ્રસંગ ઉપસ્થિત થાય છે. મઠધારી એક બાવાને તેના ભક્ત ગૃહસ્થે જમવાનું આમંત્રણ આપેલ હોવાથી તે બાવો તેને ઘેર જમવા ગયો. જમતાં જમતાં તે ગૃહસ્થની પુત્રીનું રૂપ દેખી અત્યંત કામાતુર થયો પરંતુ લાજ મર્યાદાથી તે કામને દબાવી સ્વ સ્થાને આવ્યો પણ તે રૂપાળી પુત્રી ઉપરથી તેનો મોહ ગયો નહી. તેને માટે અનેક

ઘટનાઓને ઘડે છે તેવામાં તે ગૃહસ્થ ભક્ત બાવાજીને પ્રણામ કરવા આવ્યો. બાવાજીએ પોતાના દંભને પાર ઉતારવા માટે પોતે ઉદાસી હોય તેવો દેખાવ કર્યો. ભક્તે કહ્યું કે, કેમ તમો ઉદાસી દેખાવો છો ? તેણે કહ્યું કે તમારા તરફની ચિન્તાને લઈને ઉદાસી છું. ભક્ત બોલ્યો કે મારા તરફની શી ચિન્તા તમોને છે ? જલ્દી કહો તો તેનો ઉપાય કરવામાં આવે. તમો જે કહો તે પ્રાણોના જોખમે પણ કરવાને હું તત્પર બનું. બાવાજીએ બરોબર દેખાવ કરીને કહ્યુ કે, અરે ભક્ત ! કહી શકાય એમ નથી પણ તારો આગ્રહ હોવાથી અને તું શ્રદ્ધાવાળો હોવાથી કહું છુ. જ્યારે તારા ઘેર જમવા બેઠો તે વખતે તારી પુત્રીને મે બરોબર નિહાળી છે તે રૂપવતી છે પરંતુ પીઠસર્પી છે તેથી તારા કુલને નાશ કરનારો આગળ જતા નીકળવાની. ...ને જો તેને પરણાવીશ તો પણ નાશ કરશે. તારા કુલનો નાશ થતા અમારી મહત્તા પૂજા વિગેરેને હાનિ પહોચવાની તેથી ઉદાસી બનાયું છે. ભક્તે-ભયભીત બનીને કહ્યુ કે ઘર પરિવારાદિ નાશ થાય નહી તેનો ઉપાય જરૂર તમારી પાસે ...જ. બાવાએ કહ્યુ ઉપાય તો ... પણ તારાથી તે પ્રમાણે ...ની શકશે ? ભક્તે કહ્યું કે તમે જે ઉપાયને બતાવો તે ...લનાજ કરૂ. બાવાએ કહ્યુ કે. તે તારી પુત્રીને એક પેટીમાં ...રી નદીમા વહેતી મૂક ! કોઈ જાણે નહી તેવી રીતે એટલે ...રૂ ભાગ્ય ખીલશે અને કુલાદિકનું રક્ષણ પણ કરશે. અંધ ...ક્ત તે કબૂલ કરીને ઘેર આવ્યો બાવાએ પોતાના શિષ્યોને કહ્યું કે મધ્યરાત્રએ નદીમાં તરતી આવતી પેટીને હું જ્યાં

ધ્યાનાદિક કરૂ છું ત્યાં લાવીને મૂકજો. મારે એક દેવને પ્રસન્ન કરવા માટે અનુષ્ઠાન કરવાનું છે, કદાચ બૂમો પોકારો સંભળાય તો પણ જ્યાં હું બેઠો છું ત્યાં તમારે આવવું નહી. જો આવશો તો અનુષ્ઠાનમાં વિઘ્ન આવશે અને દેવ પ્રસન્ન નહી થાય. ચેલાએ સત્ય માની નદી કિનારે ગયો. અને પેટીની રાહ જોવા લાગ્યો. ભકતે ઘેર આવીને વહાલી પુત્રીને ઉદ્‌ભ્રામિત થએલ હોવાથી રડતી કકળતી છતાં પેટીમાં પૂરી મધ્યરાત્રીએ નદીમાં વહેતી મૂકી **નદીમાં તરતી પેટીને** તે વખતે આવેલ એક **રાજકુમારે વચમાંથી ઉપાડી લીધી.** પોતાના સ્થળે લાવી તેને ઉઘાડી. તેમાંથી એક બાળા નીકળી તેણીને પુછવાથી રડતી પુત્રીએ સઘળી બીના રાજકુમારને કહી. રાજકુમારે તેને બહેન ગણી આશ્વાસન આપ્યું. અને મદારીની પાસેથી એક **રીંછ લાવી પેટીમાં** પૂરી તેને બધ કરી તે પેટીને પાછી નદીમાં વહેતી મૂકી. કિનારે ઉભેલા શિષ્યે તરતી આવતી પેટીને ગ્રહણ કરી પોતાના ગુરૂના બેસવાના સ્થળે મૂકી બારણું બંધ કરી બહાર જઈને બેઠો. બાવાએ પેટી ઉઘાડી. તો પુત્રીના બદલે રીંછ નિકળ્યું ભૂખ્યા રીંછે તેને કરડી ખાધો. આ ગૃહસ્થની પુત્રીનું રક્ષણ થયું. બાવાજી મરણ પામી દુર્ગતિનું ભાજન બન્યા

૧૭ ભાગ્યની સફલતા પુરૂષાર્થના આધારે છે.

અરે ભાગ્યશાલી ! તારી કામનાઓ સફલ થઈ હોય ? નહી થઇ તો પણ ભાગ્યનો કે કમ ભાગ્યનો વ કાઢીશ નહી. માનવદેહ-આર્યકુલ-ઉત્તમ—જાતિ—રૂપ

અંગોપાંગ—ધર્મ શ્રવણની રૂચિ, સમ્યગ્જ્ઞાનાદિક આ સર્વ ભાગ્યના આધારે જ મળેલ છે. માટે તું કમ ભાગ્ય નથી. પણ ભાગ્યશાલી જ છે જેઓને ઉપરોક્ત સાધન મળ્યા નથી તેના કરતાં તું ઉત્તમ છે માટે હતાશ બનીશ નહી દુર્લભ માનવદેહાદિ પ્રાપ્ત થએલ છે. તેજ ઉત્તમતાની નિશાની છે. માટે પ્રમાદનો ત્યાગ કરીને ધર્મ સહિત વ્યવહારિક કાર્યો કર! જે આશાઓ સફલ થઇ નથી તે સફલતાને ધારણ કરશે. ચિન્તાઓ કરવાથી કે નિરાશ બનવાથી આશાઓને સફલ કરવાના સાધનો પ્રાપ્ત કરી શકાતાં નથી આથી તો બુદ્ધિ અને શક્તિનો હ્રાસ થયા કરે છે. વખતની કિંમત પણ અંકાતી નથી. હું ભાગ્યશાલી છું જ. આમ માનીને આળસનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક ઉભો થા? અધુરા કાર્યોને પૂર્ણ કર અધુરા કાર્યોમાં નિષ્ફલતાને માન નહી. પણ અડધી સફલતા માન? આ ફત્તેહની નિશાની છે જેઓ કાર્યો કરતા હતાશ નિરાશ બને છે તેઓ પ્રાપ્ત થએલ સફલતાને ઉતાવળથી દેખી શકતા નથી. અને તે કાર્યોને મૂકી દે છે. પણ જો તેઓ ધીરતાને ધારણ કરી વિચાર પૂર્વક તપાસ કરે તો જરૂર તેમને સફલતાની ખબર પડે જે માણસો ઉતાવળા થતા નથી. પણ ધીરતાપૂર્વક કાર્યો કરતા રહે છે તેઓનેજ સફલતા વરમાલા પહેરાવે છે.

૧૮ જે અનુકુલ સાધનો મળ્યા છે તે પાપ બંધ માટે નથી.

આત્મોન્નતિના સાધનો પ્રાપ્ત થયા પછી તેઓ વિષય

વ્યભિચારી છે પેલો બુદ્ધિમાન્ છે પણ ઉઠાવગીર છે પેલી સ્ત્રી બોલવામાં જુઠ્ઠી છે અને ચોટ્ટી છે ઘરમાંથી ચોરી કરીને છાનું સંતાડે છે. આ પ્રમાણે વિવિધ નિન્દા કરીને મળેલ સુઅવસરને વૃથા ગુમાવે છે. અને તેમાં કેવી વિડંબનાઓ ગુપ્ત રહેલી છે. તેનો ખ્યાલ આવતો નથી. અવસર મળ્યો કે લવરી–નિન્દા કરવામાં બાકી રાખતી નહોતી.

એક વતખ રાજાની રાણી સોળેય શણગાર પહેરી દાસ–દાસીઓની સાથે ઉદ્યાનમાં કેલિ કરવા ગમન કરી રહેલ છે. મુખે પાન ચાવતી અને દાસ દાસીઓ સાથે હસીને વાતો કરતી એવી રાણીને શેઠ પુત્રીએ દેખીને પાસે રહેલી ગોઠણુને ખીજવાઈને કહેવા લાગી કે, ' સાંભળ બેન ! આ રાણીએ સોળ શણગાર પહેર્યા છે. મુખમા તાંબુલ છે અને પાછી દાસ દાસીઓ સાથે હાંસી–મશ્કરી કરવા પૂર્વક બોલી રહી છે કોઇ પ્રકારની લજ્જા નથી તો આ રાણી કેવી રીતે શિયળ પાળતી હશે ? મને તો બેન ! તેના શીયળ પતિવ્રતા ધર્મમાં શંકા થાય છે નહોતર આ પ્રમાણે વર્તન હોય નહી આ રાણી કોઈની સાથે વ્યભિચાર કરતી હોવી જોઇએ આવું વર્તન રાજાની રાણીને શોભે નહી આ પ્રમાણે પોતાની ગોઠણને કહેતી શેઠ પુત્રીની વાતને પાછળ રહેલી દાસીએ સાભળી. દાસીએ રાણીને વાત કહી. રાણીએ નૃપને પોતાની નિન્દા કરતી શેઠ પુત્રીને બોલાવવાનું કહ્યું નૃપે શેઠપુત્રીને બોલાવી નિન્દા કરતી હતી તેણીને પુચ્છયું કે તું જે રાણી સંબંધી વાત કરતી હતી તે નજરે દેખેલ

૨૬ અસંતોષ પરિતાપાદિકથી આપણને માલુમ પડે છે કે આપણે હજી અનંત શક્તિ-સમૃદ્ધિ અને શુદ્ધિના સ્વામી સાથે એકાગ્રતા પૂર્વક સંબંધ બાંધ્યો નથી. તેથી બહાર આપણી દૃષ્ટિ ભમ્યા કરે છે. અને પરિભ્રમણતા કરવી પડે છે. જો અનંત જ્ઞાનબલના સ્વામી સાથે દુન્યવી વિષયાસક્તિને નિવારી એકાગ્રતા પૂર્વક સબંધ બાંધીશું તો કદાપિ પરિભ્રમણ કરવું પડશે નહી. અને અનંત ઋદ્ધિ-સિદ્ધિ અને શુદ્ધિ આપોઆપ આવીને હાજર થશે. ખેદની વાત તો એ છે કે આપણે આપણા આત્માના ગુણોને જાણવા માટે વખત કાઢયો નથી. અને જાણવા માટે વિચારણા પણ કરી નથી. તો પછી ચાહના કયાંથી હોય ? સમુદ્રમાં મોતી મણી વિગેરે કિંમતી વસ્તુઓ ભરપુર હોય છે. પણ ઉંડા ઉતર્યા વિના અને એકાગ્રતાને ધારણ કર્યા સિવાય મણિ, મોતી વિગેરે વસ્તુઓ કયાંથી મળે ! શારીરિક શક્તિ તથા મહત્તા સત્તાદિને પ્રાપ્ત કરવા ખાતર પુનઃ પુનઃ વિચાર કર્યો તેમજ પ્રયાસ કરીને તે તે સત્તાદિકને પ્રાપ્ત કર્યા પણ આત્મિક શક્તિ-સત્તા-જ્ઞાન વિગેરે કયારે મેળવશો ?

સંયોગે મળેલા તેમજ ક્ષણ વિનાશી પદાર્થો ફાટી જતાં તૂટી પડતાં તથા નાશ પામતાં તથા અલ્પ મળતાં માનવોને બહુ લાગી આવે છે અને પુનઃ પ્રાપ્ત કરવા અથાગ પ્રયાસ કરવામાં આવે છે. પરંતુ ક્ષણે ક્ષણે વિષય કષાયના વિચારો અને વિકારોથી તૂટતી નાશ પામતી આત્મ શક્તિ-સત્તાદિકને પ્રાપ્ત કરવા માટે વિચારણા પણ કરવાનો

વખત મળતો નથી. આ કેવી બુદ્ધિમત્તા ? માટે જો બુદ્ધિ શક્તિ હોય તો આત્મિક શક્તિ વિગેરે મેળવવાની આવશ્યકતા છે. આત્મબળને પ્રાપ્ત કર્યા પછી જગતમાં પરિભ્રમણ કરવું પડશે નહી.

૨૭ કડવાશને મોળાશને તથા પ્રતિકુલતાને પોતાને મનગમતી બનાવવાની શક્તિઓ મનુષ્યમાં રહેલી છે.

જો ડહાપણ હોય તો કડવાશને તથા મોળાશને મીઠી બનાવી શકાય છે અને પ્રતિકુલતાને પણ અનુકુલતામાં ફેરવી શકાય છે પણ સહિષ્ણુતાને બરોબર કેળવી હોય તો જ, તેમજ વિચારણા વિવેકના આધારે શત્રુઓને પણ મિત્ર તરીકે બનાવી શકાય છે. સાંસારિક સંબંધો તથા ધનાદિકની અગવડતામાં–પ્રતિકુલતામાં સદ્વિચાર અને વિવેક કરવામાં આવે તો તે વિવેકીને અગવડતા કડવાશ જેવું ભાસતુ નથી અને જાગતી રહે છે તેથી જ અનંત સુખ સમૃદ્ધિ–અને રૃદ્ધિના સ્વામી પાસે જવાની તાકાત ઉત્પન્ન થાય છે. માટે પ્રથમ પ્રતિકુલતામાં–અગવડતાની કસોટી માની આનંદમાં રહેવા માટે ટેવ પાડવાની જરૂર છે ત્યારે વિવેકદ્વારા જગતના સંબધો અને પદાર્થોમાં જે આસક્તિ છે તેને દૂર કરવામાં આવે ત્યારે જ પ્રતિકુલતામાં અનુકુલતા ભાસે છે અને ભાસશે. નહીતર તે જ આસક્તિ કેવો માર ખવરાવે છે અને તેને દુર કરવામાં કેવો આનંદ રહે છે તેનું દષ્ટાંત

શકો અને હઠાવી શકો એવી તાકાત તમારામાં છુપી રહેલી છે. આવી તાકાતને પ્રગટ કરવા માટે પ્રથમ તત્વજ્ઞાન મેળવી શુભ વિચારો નિરન્તર કર્યા કરવા. તેથી અશુભ વિચારો જે હશે તે ખસવા માંડશે અને સાથે વિકારો જે કારમી કતલ કરી રહેલ છે તે નાશ પામશે આ સિવાય કારમી કતલને હઠાવવાનો અન્યોપાય નથી લાખો પંડિતો અને શૂરવીરોએ તત્વજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરી શુભ-અને શુદ્ધ વિચારો કરવા પૂર્વક અશુભ વિકારોને હઠાવી સત્ય વિજયમાલા પહેરી છે એટલે તેઓએ સુખશાન્તિને મેળવી છે. તમો-પણ સદ્‌ગુરૂદ્વારા તત્વજ્ઞાન-આત્મજ્ઞાનને મેળવી અશુભ-વિચારોને તથા વિકારોને ખસેડવા પૂર્વક તેમની ભયંકર અને કારમી કતલ જે સહાય થઇ રહેલ છે તે બંધ કરાવો. અને પ્રાપ્ત થએલ સત્તા સંપત્તિ-સિદ્ધિ અને શુદ્ધિનું રક્ષણ કરો તથા કંચન-કામિની-કુટુંબ, કંકાસ અને કંપની કરતાં સદ્વિચારોની તથા વિવેકની કિંમત, અનંત ગુણી માનો અને જે સદ્વિચારો દ્વારા કંચન-કામિની વિગેરે જે મળેલ છે. તેની સાર્થકતા કરો.

૩૫ જે તિરોભાવે રહેલી તમારી સંપત્તિ-સત્તા અને શકિત છે. તે તમારી વાટ-રાહ જોઈ રહેલ છે તેને ક્યારે પ્રાપ્ત કરશો ?

તમે તો સંપત્તિ-સત્તા અને શકિતને મેળવવા માટે અન્યત્ર પરિભ્રમણ પુનઃ પુનઃ કર્યા કરો છો પણ ધર્મ અને આત્માને ભૂલી દુનિયામાં જે સાચી સંપત્તિ છે તે

ક્યાંથી ઉપલબ્ધ થાય ? કર્મોદયથી ભલે પરિભ્રમણ કરો પણ આત્માને તથા પ્રભુના ધર્મને વિસરો નહી. જ્યારે વિસરશો નહી ત્યારે કદાપિ આત્માની તિરોભાવે રહેલી સત્તા-સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરવાની સાચી અભિલાષા થશે અને અભિલાષા પ્રમાણે પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્નશીલ બનાશે અત્યાર સુધી દુન્યવી લાભની ખાતર સ્વજન વર્ગની અધિકારી વર્ગની, સંપત્તિ-સત્તાવાળા વર્ગની આજ્ઞાઓને વિનય પૂર્વક અમલમાં મૂકી-આળસ પણ લાવ્યા નહી. તે પ્રમાણે અનંતરીદ્ધિ-સમૃદ્ધિ-સત્તા-સંપતિ અને શકિતના સ્વામી અરિહંત જીનેશ્વરની આજ્ઞાઓને જ્યારે બરોબર માનશો ત્યારે તિરોભાવે રહેલી સ્વસંપન્તિ જે તમારી વાટ જોઇ રહે છે તે જરૂર પ્રગટશે. તમારામાં જે તાકાત રહેલી છે તેને સ્ફુરાયમાન કરો અને પ્રમાદ-નિદ્રા નિન્દા વિકથા વિગેરે ત્યાગ કરો અને સ્વશકિત ખીલવો બાહ્યભાવનો ત્યાગ કર્યા સિવાય અન્તરાત્મા બનાતું નથી અને અન્તરાત્મા બન્યા વિના પોતાની તાકાતને જોવાની-કેળવીને પ્રાપ્ત કરવાની પ્રજ્ઞા ન થતી નથી. માટે અન્તરાત્મા બનવા પ્રથમ કોશીશ કરો લાગણી રાખો-ભૌતીક સુખની લાલચમા આત્મશકિતનો આવિર્ભાવ કરવાનું જ્ઞાન-વિજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું નહી. તેથી આત્માની અભિલાષા. અહુરીને બધુરી રહી કે માટે પ્રથમ આત્મશકિતનો આવિર્ભાવ થાય તેવું જ્ઞાન-વિજ્ઞાનને કેળવી સુખની અભિલાષાને પૂર્ણ કરો.

ભૌતિક સુખની ખાતર રાજા મહારાજાઓ સ્વસંપત્તિ સત્તા અને શક્તિને પણ ખુવાર કરીને ગુજો કરે કે પણ

અરે મ્હોટા વન ! તારૂં આવી બન્યું છે. રાજાએ તારા સર્વ વૃક્ષોને કાપવા માટે લુહાર પાસે કુહાડા તૈયાર કરાવ્યા છે. માટે ચેતવું હોય તો ચેતીજા ? વને કહ્યું ભલે રાજાએ કુહાડા તૈયાર કરાવ્યા પણ અમારા જાતિભાઇ ભેગા ભળ્યા નથી ત્યાં સુધી ચિન્તા કરવા જેવું નથી. આ માણસ સાંભળીને ચાલ્યો ગયો. ત્યાર બાદ સૂકા લાકડાનાં હાથા બનાવી કુહાડામાં લાગું કર્યા. વનના વૃક્ષોને કાપવા માંડયા-તે અવસરે પેલો માણસ ત્યાં આવી કહેવા લાગ્યો. અલ્યા તારા વૃક્ષો કપાય છે. તેનો ઉપાય કર્યો કે નહી ? મ્હોટા વને કહ્યું કે હવે એકેય ઉપાય રહ્યો નથી. શુષ્ક પણ જાતિ ભાઇઓ ભેગા ભળ્યા છે.

હવે તો મારા વૃક્ષોને કાપી નાંખશે હવે મારૂં શું ચાલી શકે ! આ મુજબ અદેખાઈને લઇને શત્રુના હાથા જ્યારે જાતિ ભાઈઓ બને ત્યાં જ્ઞાતિ-સમાજની દુર્દશા થાય. માટે અદેખાઈને તો પ્રથમ ત્યાગ કરવા લાયક માનવી જોઇએ જેથી ધાર્મિક ક્રિયાઓની સાથે માનવ ભવ પણ સફલ થાય. અદેખો માણસ બહારથી સારો દેખાય છે પણ હૃદયમાં હળાહળ ઝેરવેર વશેલું હોય છે કયારે તે બીજા પાસે નુકશાન કરાવશે અગર વૈર વિરોધ કરાવશે તે કહી શકાય નહી. માટે અદેખાઇથી બહુ સાવધ રહેવાની જરૂર છે માયા-મમતા-અભિમાન વિગેરેનો જો આપણે ત્યાગ કરીયે તો કોઈ પણ આપણા ઉપર અદેખાઈ કરે નહિ એટલે ઇર્ષ્યા-અદેખાઈને ત્યાગ કરવાનો સાચો ઉપાય જો કોઈ હોય તો

માયા મમતાનો ત્યાગ છે માયા મમતાના ત્યાગથી જ એકતા સંપ આવી વસે છે.

૪૪ અનંત ઋદ્ધિ સિદ્ધિ અને સમૃદ્ધિને પ્રાપ્ત કરવાનો પહેલો ઉપાય વ્યવહારમાં પ્રમાણિકતા

ન્યાય નીતિનું પાલન કરવું. અને તેના પાલણ પુર્વક દેવગુરૂ અને ધર્મની આરધના કરવી તે છે પ્રમાણિકતાનું જો રક્ષણ થયું નહી તો ધાર્મિક ક્રિયામાં ઉજ્વલતા આવતી નથી. એટલે ધાર્મિક ક્રિયામાં યથાર્થ ફલ મળવાનું હોય છે તે મળતુ નથી.

એક બાજુ ધર્મની આરાધનામાં લાખ રૂપયા ખર્ચે અને બીજી બાજુ વ્યાપાર વિગેરે વ્યાવહારિક કાર્યોમાં ન્યાય-પ્રમાણિકતા સાચવે નહી. તો ધર્મની આરાધનાને બદલે વગોવણી થાય છે કે કેટલાક વળી એવા હોય છે, જે ન્યાય નીતિ અને પ્રમાણિકતાને સાચવતા હોય છે તેઓને વેદીયા ઢોરનો ઇલકાબ આપીને અપ્રભાજના જ કરે છે તે પણ સારૂ કરતા નથી.

એક શેઠની કથા

એક શેઠ માણેકના મોટા વેપારી હતા, અને તેમણે દુકાને નોકર [illegible] ના પ્રમાણે પારખું [illegible] તેની [illegible] તે દુકાને [illegible] ખરીદનારા-અને શેઠને સારી [illegible] રીતે [illegible]-પણ જાતિ [illegible] પ્રમાણિક હોય તેને ગુમાસ્તા તરીકે રાખતા નહિ તે

૪૫ પાસે અનંત લાભદાયી વસ્તુઓ પણ જાણી શકતા નથી.

કારણ કે તેઓની નજર બહાર પરિભ્રમણ કરતી હોય છે ત્યારે આન્તર દૃષ્ટિ અન્તરાત્મ મહાશયો. પોતાની સમીપમાં રહેલ અમુલ્ય વસ્તુઓને તથા કીંમતી વસ્તુઓ જાણી તેનો વિવેક કરીને આ લોક અને પરલોકમાં સાથે રહેનારી વસ્તુઓ ગ્રહણ કરે છે તેથી જ તેમને દીનતા-હીનતા ભાસતી નથી. અને આનંદમાં ઝીલ્યા કરે છે ત્યારે બાહ્ય દૃષ્ટિવાળા મનુષ્યો. પોતાની પાસે સત્ય વસ્તુઓ હોવા છતાં અજ્ઞાનતાથી પોતાને દીન-હીન અને દુઃખી માની વારે વારે વલોપાત કરે છે

ચિન્તામણિ રત્નની કથા

એક શેઠ, પૈસા-પરિવાર-પ્રતિષ્ઠા વિગેરેથી સંપન્ન હતા. તેથી પોતાને સુખી સમજતા-પણ અજ્ઞાનતા-રાગ-દ્વેષ મોહ વિગેરે કેવા કેવા દુઃખ દાયક છે અને કારમી કતલ છે તથા બાહ્ય દૃષ્ટિની કેવી ભયંકરતા છે તે સમજતા નથી. એકદા બહાર પરિભ્રમણ કરતા ચિન્તામણિ હસ્તગત થયો પણ તેના સ્વરૂપની તથા પ્રભાવની ખબર નહી હોવાથી તેને રૂપાળો પથ્થર માની કોઈ ખપમાં આવશે આમ માની ઝવેરાતની પેટીમાં મૂકયો ચોરોએ તેના ઘરમાં ખાતર પાડયું. શેઠ ભર નિદ્રામાં હોવાથી તેમને ખબર પડી નહી પ્રમાદ મગ્નને કેટલી. અને કોણ ચોરી કરી રહેલ છે. તેની ખબર કયાંથી પડે ? સવારમાં શેઠ જાગ્યા ઘરમાં ખાતર પડેલ હોવાથી શોક સંતાપ કરવા

લાગ્યા. લોકો ભેગા થયા. શેઠ પેટીને દેખાડવા લાગ્યા દેખાડતા પેટીને પણ દેખાડી અને કહેવા લાગ્યા કે આ પેટીમાંથી સઘળું ઝવેરાત ચોરો લઇ ગયા. પણ ફક્ત આ રૂપાળો પથ્થરો રહી ગયો. જે જોવા આવ્યા હતા તેમાં પ્રવીણ એક ઝવેરીએ આ પથ્થરને ઓળખ્યો. બરોબર તેનું સ્વરૂપ જાણીને કહ્યું કે અરે ! શેઠ શા માટે સંતાપ-પરિતાપ કરો છો. આ રૂપાળો પથ્થરો નથી પણ ચિન્તામણી છે અને આ પ્રભાવશાલી ચિન્તામણી રત્ન છે. તેનાથી તમો માગણી કરશો તે મળી રહેશે. તમે આને ઓળખ્યો નહી. તેના પ્રભાવને પિછાન્યો નહિ. તેથી પરિતાપ કરીને દુઃખી થાઓ છો, શેઠને હવે સમજણ પડી-શોક સંતાપ ત્યાગ કરીને વિચારવા લાગ્યા કે પ્રમાદ-નિદ્રાથી ઝવેરાત વિગેરે ચોરો લઈ ગયા-પણ મારી પાસે ચિન્તા ચૂરક ચિન્તામણિ છે. માટે હવે દીન-હીન બનવુ તે પામરનું કામ છે. આમ સમજી શેઠ આનંદમાં રહેવા લાગ્યા આ પ્રમાણે બાહ્ય દૃષ્ટિ માનવી પાસે પણ ચિન્તામણિ કરતાં પણ અત્યંત-પ્રભાવ-શાલી અને અનંત અવ્યાબાધ સત્ય સુખને આપનાર પોતાની પાસે નજીકમાં નજીક પોતાનો આત્મા છે. પણ નજર બહાર ભમતી હોવાથી પરખાતો નથી. તેના સ્વરૂપનો ખ્યાલ આવતો નથી. તેથી કોઈ વખતે વિપત્તિ આવે કે ભારે નુકશાન થાય કે ચોરી આદિ. મિલ્કત ચોરી જાય ત્યારે પરિતાપ-સંતાપ કરી પોતાને દીન-હીન માની અનંત દુઃખને અનુભવે છે. તે વખતે તેને તો પોતાનો આત્માને ભૂલી ગઈ ગયા નથીને ? માટે આત્માના સ્વરૂપને જાણો તથા તેનામાં

રહેલી અનંત શક્તિને પીછાની પરિતાપાદિકને દૂર કર? આત્માને જાણી જો તેની બરોબર આરાધના કરીશ તો કોઈ પ્રકારે હીનતા દીનતા ભાસશે નહિ માટે અરે ભાગ્યશાલી એક આત્માને ઓળખ તેના સત્ય સ્વરૂપને જાણ આ મનુષ્યનું સત્ય કર્તવ્ય છે. અરે ભાગ્યવાન તમો કહો છો કે "ઓળખાણ તે સુખની ખાણ છે" આમમાની જગતમાં દરેક સ્થલે દરેક વસ્તુઓની ઓળખાણ કરી. દરેક જગ્યાએ સંબંધ બાંધ્યો પણ જેની સાચી ઓળખાણ કરવાની હતી અને સત્ય સંબંધ બાંધવાનો હતો ત્યાં બાંધ્યો નહી. તો તમારો સતાપ પરિતાપાદિક કયાંથી ટળે !

૪૬ ભવ્યતાના પરિપાક યોગે બાહ્ય દૃષ્ટિજનો અન્તરાત્મા સદ્ગુરૂનો યોગ મલવાથી, સમ્યગ્ (દૃષ્ટિમાન્ બનીને અન્તરાત્મ દૃષ્ટિ બને છે

જે પોતાની ભૂલોને અપરાધોને સમ્યગ્ રીત્યા જાણી દૂર કરે છે તેને કલેશ કંકાસ રહેતો નથી

એક ધનાઢય શેઠને અલંકાર તરીકે મોતીનો કંઠો પહેરવાનો શોખ હતો. તેથી નાહી-ધોઈ-સ્વચ્છ કપડા પહેરીને મોતીનો કંઠો ધારણ કરતા કોઇ પ્રસંગે પહેરવાનો વિસરી જાય તો મન ઉદાસી બનતું. આમ દરરોજ પહેરવાથી કંઠાનો દોરો ઘસાવા લાગ્યો એકદા-સારા કપડા પહેરી મોતીનો કંઠો ધારણ કરવા પૂર્વક દેરાસર જીનેશ્વરના દર્શન-સ્તવન કરીને પોતાને ઘેર આવ્યા તે વખતે એક સાધર્મિ બંધુ મલવાને માટે આવ્યો. સુખશાતા પૂછે છે. તેવામાં તે

કંઠાનો દોરો તૂટી ગયો અને મોતીઓ પહેરણમાં અને ધોતીઆમાં સરકી ગયાં–તેનુ ભાન રહ્યું નહી. વાતચીત પૂરી થઇ એટલે ગળામાં કંઠો નહી દેખવાથી શેઠને શંકાની સાથે સંતાપ થવા લાગ્યો આવેલ સાધર્મિક બંધુને પુછે કે, 'તમે તો કંઠો લીધો નથી ને? આવેલ મિત્ર કહે છે કે. હું તમારી સમક્ષ બેઠો છું. નાશી ગયો નથી તપાસ કરી જુઓ અને કંઠમાંથી તે કંઠો લઉ તો તમને ખબર ન પડે? તે કેમ બને? આમ પછી શેઠ તરત ઉભા થયા તે તૂટલો કંઠો અને છુટા પડેલા મોતી નીચે પડેલાં દેખ્યા–શેઠ શરમાયા–મિત્રોની પાસે માફી માગી. આ પ્રમાણે જ્યારે મનુષ્યો. સામાની શીખામણમાની પોતની જાતને જ્યારે બરોબર તપાસે ત્યારે અજ્ઞાનતા ટળે છે અને અજ્ઞાનતા ખસતાં કલેશ કંકાસ પણ ખસી જાય છે.

૪૭ ચેતન હોય છે તેઓને પોતાના વિચારોની તથા અન્યજનોના વિચારોની અસર થાય છે.

સારા શુભ વિચારો હોય તો સારી અને બુરા વિચારો હોય તો ખરાબ અસર થયા વિના રહેતી નથી. કેટલાક તે 'મનોબળ સાદા' કંબીજનોના વિચારોની અસર શુભ વિચારક જાણે ત્યારે તે ચેતી જાય છે અને તેથી કંબીની ઘટનામાં ફસાતો નથી. પણ કંબી પોતે પોતાની કલ્પના જાળમાં ફસાઇ પછી પસ્તાવો કરે છે. માટે પોતાના હિત અને પરના કલ્યાણ માટે સારા વિચારો કરવાની ટેવ પાડવી જોઇએ, પ્રેમ, કરુણા અને માધ્યસ્થ ભાવનાના વિચા-

અભિપ્રાય જાણ્યા અને સમજ્યા સિવાય સામા મનુષ્ય ઉપર દોષ દેવાય છે તથા ભૂલોને દેખાડાય છે. તેથી કંકાસ–કલેશ–વેર વિરોધ વિગેરે ઉભા થાય છે. અને સ્નેહ પ્રેમમાં પથ્થરાઓ પડે છે. સામે મળે ત્યારે પણ સુખશાતા પુછાતી નથી પરંતુ જ્યારે સામાનો આશય–અભિપ્રાય શુભ જણાય છે ત્યારે ઘણો પસ્તાવો થાય છે માટે કોઈ માણસે કહેલ વચનને સાંભળી ઉછળી પડવું નહીં. અને શંકાતુર પણ બનવું નહી. પણ ખરેખર તપાસ કરવી. કે જેથી સંપ–પ્રેમને ક્ષતિ પહોંચે નહી

ઠાકોરની કથા

એક ઠાકોરનો દીકરો ધાર્મિક ઉપાધ્યાય પાસે ભણવા આવતો ઠાકોરને અને ઉપાધ્યાયને સારો પ્રેમ થયો ઉપાધ્યાય વ્યાવહારિક કેળવણીની સાથે નીતિ ન્યાય અને ધર્મનું સારી રીતે જ્ઞાન આપતા. ઠાકોરનો પુત્ર શ્રદ્ધાળુ હોવાથી. તે કેળવણીથી કુશળ કુશળ અને બહાદુર બન્યો એક વખત લાખ રૂપિયાના દાગીના પહેરી ઠાકોરનો પુત્ર ભણવા સારૂ આવેલ છે, એ અરસામાં બહાર ગુંડા તથા બહારવટીઆને આવ્યાની બૂમ પડી. ઉપાધ્યાયે વિચાર કર્યો. આ પુત્ર અલંકાર યુક્ત છે. કદાચ ઘર તરફ જતાં ગુંડાઓ કે બહારવટીઓને તેને પકડી ઘરેણાં લેવા મારી નાંખશે. તો ઠાકોર મ્હારી ભૂલ કાઢશે. માટે પહેરેલા અલંકારોને ઉતરાવી પુત્રને મોકલુ, આમ વિચારી, ઘરેણા કાઢી લઇ તેને ઘેર મોકલ્યો, ઘરેણા વિનાના દીકરાને દેખી ઠાકોરે કહ્યું કે ઉપાધ્યાય બુદ્ધ

બગડી છે તેથી મારા દીકરાના ઘરેણાં લઈ લીધાં વાત ગામમાં પ્રચાર પામી ઠાકોર પણ તેમની પાસે જઈ જેમ તેમ બોલવા લાગ્યા. પણ ઉપાધ્યાયે જ્યારે સાચી સમજણ પાડી. ત્યારે ઠાકોર શરમીંદો બન્યો અને પસ્તાવો કરવા માટે સામાના આશયને પણ જાણવાની જરૂર છે.

૪૯ આપણે જેઓએ આદરમાન-સન્માન આપીયે તેઓ જરૂર આપણી સમીપમાં આવના રહે.

પરંતુ જેઓને આદરમાન આપીએ છીએ, તે કેવા છે? વિશ્વાસ લાયક છે આત્મહિત કરનાર છે કે નહી તેની તપાસ અવશ્ય કરવા લાયક છે જો બરોબર તપાસ કરવામાં આવે નહી. તો જેઓના ઉપર વિશ્વાસ રાખીને આદરમાન આપવામાં આવે છે. તે કદાચિત્ વિશ્વાસઘાતી નીવડે તો બહુ નુકશાન થાય, માટે જેઓ સમીપમાં આવે છે. તેની જરૂર તપાસ કરો. ઉન્નતિ કરનાર હોય તો જરૂર આદરમાન આપો. અને હાની કરનાર હોય તો તેઓને દૂર કરવામાં એક ઘડીનો પણ વિલંબ કરો નહી તમોએ જે ક્રોધ-માન માયા લોભાદિકને આદરમાન આપી પાસે રાખ્યા છે. તે કલ્યાણ કરે છે કે વિશ્વાસઘાતી છે સત્તા-સંપત્તિ-બલ-બુદ્ધિને મલીન કરનાર છે કે લુંટનાર છે તેનો ખ્યાલ કર્યો કે નહી? તમે બુદ્ધિમાન્ અને બહાદુર બની તેઓને દૂર કરશો તો હોય તો આગળથી આગળની ઉન્નતિ અને જ્ઞાન પૂર્વક આનંદ. માટે બુદ્ધિબળને સારી રીતે ઉપયોગમાં લેશો કે લોક લક્ષ્મી સત્તા-સંપત્તિ વિગેરેનું રક્ષણ થશે અને ર.ર. નિત્યતો

લિમાં દરિયો પીધો. તમે જો સમુદ્ર પીઓ તો દાન-માન સત્કારાદિક આપું. બ્રાહ્મણ વિચારમાં પડયો અને કહેવા લાગ્યો કે હે રાજા! 'માગણો ભલો નહી સગા બાપકો' આ કહેવત જાણું છું. પણ એકેય ઉપાય નથી ત્યારે તારા જેવા રાજા પાસે માગવા આવેલ છું. પરંતુ તમે સૂર્યવંશી રાજા કહેવાઓ છો અને રામચંદ્રજી પણ સૂર્યવંશી નૃપ હતા. તેમણે મહાન દરિયામા પથ્થરોને તરાવ્યા. અને પૂલ બાંધી લંકામાં જઇ રાવણને જીતી સીતાજી લાવ્યા. તમે દરિયો તો નહી પણ એક નદીમાં એક પથ્થરને તરાવો તો મહાન્ માનું. માટે યુક્તિનો ત્યાગ કરી ખુશી થઇને દાન આપો. રાજાએ છેવટે દાન આપ્યું. બ્રાહ્મણ દાન લઇને ગયો. પણ જે લાભ જોઈએ તે મલ્યો નહી.

આ રાજા દાન દેવામાં કંટાળતો હોવાથી તેણે યાચકો પોતાની મેળે સમજીને ચાલ્યા જાય તેવી યુક્તિ શોધી કાઢી. સવારના વખતે વધેલી દાઢીના વાળોને ફેરવતા ફેરવતા અગર વાળતાં જેટલા વાળ હાથમાં આવે તેટલી સોના મ્હોરોનું દાન દેવું તેવો સંકલ્પ કર્યો દરરોજ દાઢીમાં હાથ ફેરવતાં મોં વાળા એક-બે-ત્રણ આવે, તેટલી સોના મ્હોરોનું દાન દેતો. અને આવો મારે નિયમ છે એમ યાચકોને તે રાજા જણાવતો. કોઇ વખતે એકેય વાળ હાથમાં આવે નહી ત્યારે કહેતો કે તમારા ભાગ્યમાં નથી નહીતર હાથ ફેરવતા એક તો આવે! માટે તમોને આપવામાં આવશે નહી. આમ કહીને આશા ભરેલા યાચકોને વિદાય કરતો. એક વખત સવારમાં એક પંડિત બ્રાહ્મણ આવ્યો આશીર્વાદ

પૂર્વક યાચના કરી. રાજાએ પોતાનો નિયમ કહી સંભળાવ્યો કે આ દાઢીને ઓળતાં-જેટલા મોવાળા હાથમાં આવશે તેટલી સોનામહોરો આપીશ. આ પ્રમાણે કહીને હાથ ફેરવતાં એકજ મોવાળુ હાથમાં આવ્યું. તેથી રાજા કહેવા લાગ્યો કે તારા ભાગ્યમાં એક જ સોના મહોર છે તારા ભાગ્યમા વધારે હશે નહી તેથી એકથી અધિક આવ્યા નહી. પંડિતે કહ્યું કે આમ ભાગ્ય-અભાગ્યની પરીક્ષા થાય નહી ભાગ્યા-ભાગ્યની પરીક્ષા કરવી હોય તો તમારી દાઢી મારા હાથમા આપો, કેટલા મોવાળા હાથમા આવે છે તે માલુમ પડશે. રાજા ચૂપ થયો અને વિચાર કરવા લાગ્યો કે આ બ્રાહ્મણ માથાનો મલ્યો. નહી આપું તો નગરીમા ફજેતી કરશે તેથી પ્રજાનો પ્રેમ મારા ઉપરથી ઓછો થશે પ્રેમના આધારે રાજ્યની આબાદી-આઝાદી સ્થિર રહે છે આમ ધારી યથેચ્છ દાન આપીને વિદાય કર્યો. પણ પુણ્યબંધાદિક આવી યુક્તિથી ક્યાંથી થાય?

૫૨. કેટલાક મનુષ્યો એવા હોય છે કે આ કામ કરવા જેવું છે અને તું કર ત્યારે તેઓ કાર્ય કરે નહી

—અને લોકો "નકાર" સંભળાવી દે. અને આ કાર્ય કામ કરવા જેવું નથી માટે તે કર નહી ત્યારે [illegible] તેવું કામ કરવા બેસે. નિષેધ કરવામાં આવે તો પણ [illegible] અને કહે કે. તમારે કહેવાની જરૂર નથી [illegible] [illegible]. તમારે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ખબર પડે છે માટે તમો વારે વારે ટક્ ટક્ કરો નહી. આ પ્રમાણે કહીને મગરૂરી ધારણ કરીને પાછા મલકાય છે એટલે આ કામ કર નહી. તો કહે કે કરૂં છું અને આ કામ કર તો કરૂં નહી. આ પ્રમાણે પોતાની બુદ્ધિનું લીલામ કરી અતે ઘણા સકટમાં આવી ફસાય છે.

એક શેઠ સાધન સંપન્ન હતા. પણ તેના પુત્ર અને પત્ની અવલચંડાં હતાં. જ્યારે શેઠ પુત્રને કહે કે, પૈસાઓને કામ વિલાસમાં વેડફી નાંખ નહી મોજમજામાં લહેર નથી, લાહ્ય છે તેથી ધર્મ-ધન-આબરૂમાં હાનિ પહોંચે માટે આ ઉન્માર્ગે જા નહી. ત્યાં પહેલો જાય. બુદ્ધિ બલાદિક હાનિ થતી હોય તો પણ એવો સ્વભાવ પડેલો હોવાથી અભિમા· નમાં તેને માલુમ પડે નહી. તોફાની પણ એવો કે બે જણ સાથે ઝઘડો કર્યા વિના ચેન પડે નહી. ઉન્માર્ગે ગમન કરનારને કલેશ કંકાસ-ઝઘડો થયા સિવાય રહે નહી. છતાં પોતાને પ્રવીણ માનતો હોવાથી પિતાની શીખામણને કદાપિ માનતો નહિ. એક વખત કામવિલાસી અન્યજનો સાથે મહાન્ કંકાસ થયો. આ માણસોએ તેને એવો માર્યો કે ઉભો થઈ ચાલી શકયો નહી. તેના પિતાને ખબર પડી. એટલે એક માસ સુધી સારવાર કરી ત્યારે ઉભો થઇ ચાલ વાની શક્તિ આવી આમ છતાં પણ ઉન્માર્ગને ત્યાગ કરતો નથી

છેવટે પિતા ખેદનો ત્યાગ કરી ધર્મક્રિયા કરવા લાગ્યા. તથા પની પણ એવી વિચિત્ર અને કજીઆળી મલી હતી

કે આ કામ કરવા જેવું છે તો તે કામ કરે નહી. બીજું કરે. તેથી શેઠને ધાર્મિક ક્રિયા કરતાં પણ સ્થિરતા રહેતી નહી

એક વખત ઘરમાં મેમાનો આવ્યા ત્યારે શેઠે કહ્યુ કે મેમાનો–સગાંવહાલાં ઘણે વર્ષે આવ્યા છે માટે રસોઈ સુંદર બનાવજે, સ્ત્રીએ કહ્યું કે 'મૂઆ તમારા મેમાનો હું તો તબીયત નરમ હોવાથી રસોઈ કરવાની નથી' શેઠે કહ્યું કે 'તારા માટે નવા સાલ્લા તથા સુંદર ઘરેણું ઘડાવીશ' તો તેણે કહ્યું 'રસોઇ સુંદર બનાવીને સન્માન પૂર્વક જમાડીશ. કેટલી વાનીઓ બનાવું'' 'પંદર બનાવજે' આમ કહી શેઠ મહેમાનની સરભરા–સન્માનાદિક કરવા લાગ્યા રસોઈ તૈયાર થઈ. મહેમાનો જમવા બેઠા–પંદર વાનીઓ પીરસવામાં આવી છેવટે ભજીઆં માગ્યા ત્યારે સ્ત્રીએ કોપ કરીને કહ્યું કે, પંદરવાનીઓ કહી હતી. ભજીઆંની વાત ક્યા કરી હતી? આમ કહી, મૂઆ તમારા મહેમાનો હું તો થાકી થાકીને મરી ગઈ. આ પ્રમાણે મહેમાનો સાંભળી મનમાં હસવા લાગ્યા. અને જોર કરવા લાગ્યા. શેઠ તો સ્વભાવે સારા કે વિવેકી પણ તે પણ બાયડી માથાની મળી કે શેઠ વિચાર કરવા લાગ્યા કે આ સ્ત્રીએ તો મારી આબરૂ લીધી. હાંસી પાત્ર બનાવ્યો મહેમાનો જમીને પોતાના સ્થાને ગયા.

એક વખત ગુમાસ્તાએ તેના પિતા [illegible] કાગળ [illegible] લખ્યો. કે તમારા [illegible] [illegible] [illegible] તૈયાર [illegible] [illegible] [illegible] નદીમાં [illegible]

બેત્રણ દિવસ જવાનું બંધ રાખો પણ આ માને કયાંથી। ભલે પૂર આવ્યું. મને તરતાં આવડે છે.

મારા માતાપિતા માંદા પડેલ હોવાથી ગયા વિના ચાલશે નહી આમ કહી ચાલવા માંડયું. શેઠે કહ્યું કે 'ગુમાસ્તાને અગર મુનીમજીને સાથે લેતી જા.' 'નાના તેઓનું કામ નથી. એકલી જ જવાની,' અવલ ચંડા સ્વભાવ તો હતો કે જે શેઠ કહે તે કરવું નહી. અને કહે નહી તે કરવું. આવો વિચિત્ર સ્વભાવ હોવાથી કોઈને પણ સાથે લીધા વિના પિયર જવા નીકળી સગાં સંબંધીએ પણ કહ્યું કે નદીએ ઘોડાપુર આવેલ છે તેથી ખરેખરો તરનાર હોય તો પણ તરી શકે નહી. માટે પૂર ઉતર્યા પછી જવું તે હિતકર છે, અભિમાની અન્યોની શિખામણ હિતકર હોય તો પણ માને નહી. અને મદમાં ને મદમાં મગ્ન બનેલ હોવાથી વિવિધ વિડંબનાઓમાં આવી ફસાય છે એવી વિડંબનાઓમાં ફસાય કે તેવા અવસરે સહકાર–સહાય કરનાર કોઈ પણ હોય નહી. ભલે પછી પોકારો કરવા પડે આ સ્ત્રીએ કોઈ સગાં સબંધીની શિખામણ માની નહી. અને નદીમાં તરવા લાગી. પૂરનું જોર વધારે હોવાથી થાકી ગઈ, અફશોસ કરવા લાગી. હવે હાથ પગનું બલ ઓછું થએલ છે અને પૂર ઉપરા ઉપરી આવે છે હવે મારૂં થશે શું ? સહાય માગવાની ઇચ્છા થઇ પણ તે વખતે તેના પોકારો પણ કોઈ સાંભળી શકે એમ નહોતું. મુખમાં ભરી ગએલા નદીના પાણીએ તેણીને ડુબાડી. મરણ પમાડી. માતપિતાને મળી શકી નહી નદીની મધ્યમાં મરણ શરણ થઈ. માટે

ભાન ભૂલી-ભ્રમણામાં પડી એવું માગ્યું કે તે માગણી પોતાના જ પ્રાણોને નાશ કરનાર થઈ દેવ પાસે એવી માગણી કરી કે હું જે માણુસ અગર દેવ ઉપર હાથ મૂકું તે વ્યક્તિ બળીને ભસ્મીભૂત થાય શંકરે "તથાસ્તુ" કહીને વરદાન આપ્યુ. વૃત્રાસુરે, વિચાર્યું કે મારા જેવો કોઇ આરાધના કરે અને મારી માગણી મુજબ શંકર વરદાન આપે તો તે માનવી કે અસુર પ્રથમ મારા ઉપર તે વરદાનનો અખતરો કરે માટે આવો વર આપનારને પહેલ જ ભસ્મીભૂત કરવો કે જેથી મારી હરિફાઇ કરનાર કોઈ બને નહી. આમ વિચારી વરદાન અર્પણ કરનાર શંકર દેવનેજ ભસ્મી ભૂત કરવા તૈયાર થયો. શકર નાઠા. બ્રહ્માની પાસે ગયા. બ્રહ્માએ કહ્યું કે હવે વૃત્રાસુરને હઠાવવાની મારી શક્તિ નથી. વિષ્ણુ પાસે જાઓ. શંકરે વિષ્ણુ પાસે આવીને વૃત્રાસુરની સઘળી બીના કહી. વિષ્ણુ તેની પાસે આવીને કહેવા લાગ્યા કે અરે વૃત્રાસુર! શંકર તો ગંજેરી અને ભાંગ પીનારા છે. તેનો વિશ્વાસ રાખવા લાયક નથી. તે વળી તે ગાંડાના વચન ઉપર વિશ્વાસ રાખી મહાકષ્ટ સહન કર્યું. જગતના પ્રાણીજનોને કબજે કરવાની અને મ્હોટા બનવાની બીજી યુક્તિ બતાવું. જમણો અને ડાબો બે હાથ મસ્તક ઉપર મૂકી મહા વિષ્ણુની પાશ્વેંગમન કરીને પ્રાર્થના કર. તો તારી ધારણા પ્રમાણે થશે. વૃત્રાસુર મોહમુગ્ધ બનેલ હોવાથી સ્વભાન ભૂલી બે હાથ પોતાનાજ મસ્તક ઉપર મૂકે છે તેજ વખતે પોતેજ ભસ્મીભૂત થાય છે. જગતને જીતવાની ઇચ્છા તેને જ નાશ કરનારી થઇ માટે ઉપકારી ઉપર અપકાર ન

તે બળી ખાખ થશે આવું વરદાન પ્રાપ્ત કરી ઘણો મદોન્મત્ત બન્યો અને શંકરની પાસે બેઠેલા રૂપાળા પાર્વતીને દેખી કામાતુર બની તેણીની માગણી શંકરની પાસે કરી. જો પાર્વતી નહી આપે તો હે શંકર! તને જ ભસ્મીભૂત કરી નાંખીશ. ભસ્મીભૂત થવાની ભીતિયે દોડતા–દોડતા શંકર બ્રહ્માની પાસે આવ્યા સહકારની માગણી કરી. બ્રહ્માના કહેવાથી. શંકરે વિષ્ણુ પાસે જઇને અસુરની સઘળી વાત કહી મારૂં આવી બાબતમાં અશક્ત પણું છે આમ કહીને વિષ્ણુએ મોહિની રૂપ ધારણ કરીને તે અસુરની પાસે આવીને કહ્યું કે 'તારે પાર્વતીનું શું કામ છે? હું પોતે તને વરવા માટે આવેલ છું.' મોહિનીના રૂપમાં મુગ્ધ બનેલ અસુર તો પાગલ જેવો બન્યો અને કહેવા લાગ્યો કે, 'તું જે પ્રમાણે કહીશ તે મુજબ વર્તીશ' મોહિનીએ કહ્યું કે 'તમે મારી આગળ તાંડવ નૃત્ય કરો પછી યથેચ્છ કરીશ.' તાંડવ નૃત્ય કરવામાં ડાબો હાથ મસ્તક ઉપર મૂકવો પડે તે મુજબ તેના રૂપમાં મુગ્ધ બનેલો પોતાનો હાથ માથા ઉપર મૂકે છે તેટલામાં પોતે ભસ્મીભૂત થયો અને શંકરને ભય રહ્યા નહી. તેથી તે અસુરનું નામ ભસ્માસુર પડયું. ઉપકારીના ઉપર અપકાર કરતાં કાંઇ પણ લાભ મળ્યો નહી માટે ઉપકાર ભૂલો નહી.

દરરોજ આત્મિકગુણોને પ્રાપ્ત કરવાના અભિલાષી મહાશયો આત્માના ગુણો તરફ દૃષ્ટિ રાખી વ્યાવહારિક કાર્યો કરતા હોવાથી તેઓની માયા–મમતા–મૂર્છા દેહગેહાદિમાં રહેતી નથી તેથીજ તે મહાભાગો પ્રાણાંતે પણ ઉપકાર કરવામાં ખામી લાવતા નથી તે મહાશયોને પૂર્ણ આત્મિકગુણોમાં

શ્રદ્ધા હોવાથી દેહગેહાદિ પરોપકાર આગળ તુચ્છ ભાસે છે અને પરોપકાર કરવામાં આત્માનો વિકાસ માનતા હોવાથી આનંદ પૂર્વક દેહગેહાદિકને અર્પણ કરે છે. જ્યારે દેહગેહાદિકમાંથી મમતા–માયા ખસે છે ત્યારેજ સ્વોપકાર પૂર્વક પરોપકાર કરવાની અભિલાષાનો આવિર્ભાવ થાય છે અને તેજ અભિલાષા. પરોપકાર કરવામાં વારે વારે પ્રેરણા કરતી રહે છે તેથી પરોપકાર કરવામાં તે મહાશયો પાછા હઠતા નથી. બીજાને કાર્ય કરવાની કબુલાત આપી હોય ને પ્રસંગે લાખો રૂપીઆના નુકશાન પણ ગણતા નથી પ્રતિજ્ઞાનુ પાલન કરે છે તેઓને પરોપકારની તથા પ્રતિજ્ઞાની અધિક કિંમત હોય છે

સંભળાય છે કર્ણનૃપતિને એવી પ્રતિજ્ઞા હતી કે સ્વસમીપે આવીને માગણી કરનાર જે માગે તેને આપવું, રોજ સવા ભાર સોનાનું દાન દેતા હોવાથી આ નૃપતિની પાસે હજારો યાચકો આવતા. કર્ણ તેઓને સવા મણનું દાન આપી સંતોષ પમાડતા હતા તેથી તેમનુ [illegible] ત્યારે આ કર્ણનૃપની પરીક્ષા કરવા માટે [illegible] મહારાજે [illegible] રૂપ ધારણ કરી યાચના કરી, કે 'હે નૃપતિ ! મારી [illegible] પાકેલા પડેલા [illegible] છે. અને [illegible] [illegible]

સાદી રસોઈ થતી તે જમી લેતો તે પણ ચાર પાંચ વાની-ઓથી નિભાવી લેતો. કોઈ કહે કે દુકાનમાં વિવિધ મીઠાઈ છે તે કેમ ખાતા નથી ? ત્યારે કહેતો કે તે મીઠાઈ ખાવામાં આવે તો કમાણી ક્યાંથી થાય ! અંતે જે સાદુ ભોજન મળે છે. તે પણ મળશે નહી. સાદી રસોઈ જમવાનો ટેવ પડેલી હોવાથી મીઠાઈ તરફ માનસિક વૃત્તિઓ જતી નથી. અને જે કમાણી થાય છે. તેને પરોપકારે યથાશક્તિ વાપરૂં છું તેથી માનસિક વિકલ્પ–સંકલ્પ તથા તેઓના વિકારો ઉછાળા મારતા નથી. આ પ્રમાણે જે ભાગ્યશાલીને પુણ્યની કમાણી કરવી હોય તો અલ્પ વસ્તુઓથી જીવનનો વ્યવહાર ચલાવવા ટેવ પાડવી તે આવશ્યક છે આ પ્રમાણે વર્તન રાખ્યા વિના અનાદિકાલની ચાર સંજ્ઞાઓએ નિવાસ કરેલ છે તેની પરાધીનતા ખસવાની નહી, તો પછી આત્માના ગુણોનો આવિર્ભાવ પણ ક્યાંથા થાય ?

સમજુ માણસો, સંસારને દારૂખાના રૂપે માને છે દારૂખાનામાં ફટાકડા–હવાઈ–દારૂથી ભરેલી કોઠીઓ વિગેરે વિવિધ જાતની વસ્તુઓ ભરેલી હોય છે તેમ સંસાર રૂપી દારૂખાનામાં કામ–ક્રોધ–માન–માયા–લોભ–અદેખાઇ વિગેરે સળગાવનારી વસ્તુઓ તેમજ સળગી જનારી વસ્તુઓ હોય છે કોઈ એક અગ્નિની ચીનગારી, દારૂખાનાની દુકાનમાં નાંખે તો એક વસ્તુ સળગી ફુટતાં તેની અસર સઘળી વસ્તુઓને થતાં સઘળી દારૂખાનાની દુકાનો ભયંકર જોખમમાં આવી પડે બળી ખાખ થાય છે તે પ્રમાણે સંસાર રૂપી દુકાનમાં કોઈ અજ્ઞાની માણસે અદેખાઇ ધારણ કરી બીજાના

ઉપર મોહરૂપી અગ્નિની ચીણગારી નાંખી તેટલામાં ક્રોધા
નલ સળગે છે અને પાસે રહેલા સંબંધીઓ તેની અડફટમાં
આવે છે તેથી કમાણી પુણ્યની કરવાની હોય છે તે નાશ
પામે છે અને ભયંકર જોખમમાં આવવું પડે છે માટે
દારૂખાનાની દુકાનવાળાઓને વારે વારે ઉપયોગ રાખવો
પડે છે તે મુજબ મમતાની જીવોને પણ પુનઃ પુનઃ ઉપયોગ
રાખવાની જરૂર છે ચીણગારી પડે નહી તે પ્રમાણે દુકાન-
સંસાર ચલાવો. મોટા શહેરમાં ઘણીવાર ઉપયોગ નહિ
રાખવાથી દારૂખાનાની દુકાનો બળીને ખાખ થએલ છે તેમાં
તે દુકાનવાળાને ઘણી નુકશાનીમાં ઉતરવું પડેલ છે. તે
પ્રમાણે સંસાર રૂપી દારૂખાનામાં મોહ નિમિત્તો મળતા
ક્રોધ દાવાનલ સળગતાં વાર લાગતી નથી. તેથી ભારે
જોખમમાં-નુકશાનમાં માનવોને આવવું પડેલ છે એવી ઘણી
એવી નુકશાની હજારો ભવોમાં પરિશ્રમ કરતા પણ પૂરાતી
નથી. તે નુકશાનીને પૂર્ણ કરવા માટે કરેલ પ્રયાસો વૃથા
જાય છે માટે, સંસાર રૂપી દારૂખાનાની દુકાન નહિ
સળગી ઉઠે દાવાનલ ઉત્પન્ન થાય. તેવા નિમિત્તો પર
[illegible]

[illegible]

અનાદર કરી સંસારના વૈષયિક સુખના રસિકો પૈસાઓને પ્રભુમાની તેની પાછળ દોડંદોડ કરતા માલુમ પડે છે અને અત્યંત કષ્ટોને પણ સહન કરી પૈસાઓના સ્વામી બનવા વિવિધ મનોરથો કરે છે પરંતુ જ્યારે ઈષ્ટ પૈસાઓ મળતા નથી ત્યારે પ્રભુની મૂર્તિને પણ ફગાવી દે છે મનમાં ખોટા વિકલ્પો કરી પાપનો બંધ કરતા રહે છે એક પૂજારીની માફક એક બ્રાહ્મણ ધનનો અર્થી હતો પણ પ્રયાસ કરતાં પૈસાઓને મેળવી શકયો નહી તેથી વિષ્ણુ મંદિરમાં પૂજારી બની બહારથી ભક્તિ સેવા કરતો હોવાથી વૈષ્ણવો તેના ઉપર અધિક આદર સન્માન કરવા લાગ્યા કોઇ વખત પૈસાદાર વૈષ્ણવો, શત રૂપીયા–હજાર રૂપીયા તથા સોના મહોરો વિષ્ણુની મૂર્તિ આગળ ભેટ તરીકે મૂકતા તેથી આ પૂજારી તે ધનને ગ્રહણ કરી ધનાઢય બન્યો અને પ્રભુના ભકતો ભેટ મૂકી પોતાને કૃતાર્થ માનવા લાગ્યા. પ્રભુજી અમોને વૈકુંઠમાં લઇ જશે. આ માની આનંદમાં રહેવા લાગ્યા

એક વખત પૂજારી વિષ્ણુ ભગવાનની આરતિ ઉતારી રહ્યો છે. તેવામાં એક વૈષ્ણવ ભકતે આવી એક હજાર સોના મહોરો ભેટ તરીકે મૂકી. તે અરસામાં આવેલ બાવાએ તે સોનામહોરો દેખી મનમાં લાલચ ધારણ કરી પૂજારીને કહેવા લાગ્યો કે, 'મારી પાસે છોટેલાલજી વિષ્ણુની મૂર્તિ છે, તેમની આરતિ ભેગાભેગી ઉતારો' પૂજારીએ તે મૂર્તિને પાસે મૂકી આરતિ ઉતારી ભક્ત હતો તે ખુશી થયો કે, બે ભગવાનોની આરતિ ઉતરી અને ભેટ તરીકે મૂકેલી સોના મહોરોની સફલતા થઈ. આરતિ ઉતારી રહ્યા પછી પૂજારી જે

ભેટ તરીકે રકમ આવી છે તે લેવા લાગ્યો. બાજુએ કહ્યું કે મેં મૂકેલી મૂર્તિની પણ આરતિ ભેગાભેગી થઈ છે ને જે ભેટ તરીકે રકમ આવી છે તેમાંથી અરધી [illegible] મને મળવી જોઈએ.' પૂજારીએ કહ્યું કે 'અરધી રકમ તને [illegible] નહિ [illegible] બોલાબોલી થઈ. પૂજારી [illegible] '[illegible] નાની [illegible] મૂર્તિ [illegible] તેનું [illegible] દીધી [illegible] લાગ્યા કે [illegible] જે મૂર્તિ [illegible] તેને પ્રભુ તરીકે માને [illegible] નાની વિષ્ણુની મૂર્તિને પ્રભુ તરીકે ન માનતા [illegible] માનવામાં આવે [illegible] નહીં કે પ્રભુના [illegible] પૂજારીને [illegible] આવ્યો [illegible] નહીં [illegible] કે 'તેઓ દેવતાના પૂજારી [illegible] પ્રભુના [illegible].'

[illegible]

મનોરથ કરનાર. તથા પ્રયાસો કરનાર ઉન્માદી સમજવા. ઉન્માદિને પ્રયાસ કરે પણ કાંઈ મળતું નથી ઉલ્ટું જે પાસે હોય તે ગુમાવી બેસે છે. માટે પ્રભુ પૂજારી બનો.

૫૪ પૈસામાં આસક્ત બનેલ, વ્રત નિયમ–પ્રમાણિકતા વિગેરેનો ત્યાગ કરી પૈસાના પૂજારી બને તો તે ધનાદિક, તેઓને પાયમાલ કરી નાખે છે. પાયમાલ કરે છે એટલું જ નહી પણ અનંત સંસારમાં પરિભ્રમણ કરાવે છે.

પૈસા–ધનાદિકના પૂજારીઓને કદાચિત્ બાહ્ય લાભ મળતો હોય તો સદ્ગુરૂઓની પણ અવહેલના કરવા તે પાછા હઠતા નથી જ્યારે ધન–પૈસો પાસે હોતો નથી અને સામાન્ય સ્થિતિમાં હોય છે ત્યારે શુભ ભાવનાના વિચારો દરરોજ કરતા હોય છે કે, 'અરે સદ્ગુરૂદેવ, જો મ્હને પૈસાઓ પ્રાપ્ત થાય તો નવકારશી–પોરિષી—એકાસણા—આયંબીલ કરીને તથા પ્રભુ પૂજા–દાન વિગેરે કરીને ધર્મની આરાધના કરૂં. પણ હમણાં મારી તેવી પૈસાદાર જેવી પરિસ્થિતિ નથી. તો કેવી રીતે આરાધના કરૂં પૈસાઓ, મળે તો સઘળી ચિન્તાઓ ઓછી થાય. અને સુખશાંતિ મળે. આ મુજબ વિચારો કરતાં અને સદ્ગુરૂ વિગેરેને પોતાના મનોરથોને દર્શાવતા જણાય છે, કદાચિત્ પુણ્યોદયે પૈસાઓ પ્રાપ્ત થાય ત્યારે તેની સંભાળ કરવામા તે પસાઓમાં વધારો કરવામાં પહેલાં કરેલા મનોરથો ક્યાં ખસી જાય છે કે તેની ખબર પડતી નથી. એટલે પૈસાના પૂજારી બનો પ્રભુ–વ્રત–નિયમાદિકને વિસારે છે

વિષ્ણુને અને લક્ષ્મીને મહત્તા માટે વાદ વિવાદ થયો કે બેમાં મોટું કોણ? તેની પરીક્ષા કરવા વિષ્ણુ સંન્યાસીનું રૂપ ધારણ કરી એક નગરના રાજાને ધર્મનો—આત્માનો અને સદ્‌ગુણોને મેળવવા માટે ઉપદેશ આપવા માંડ્યો. રાજા તથા પ્રજા આનંદથી સાંભળે છે તેવામાં લક્ષ્મી પણ નગરમાં આવી. પ્રજાઓને સોના મહોરો આપવા લાગી. ઉપદેશ શ્રવણ કરવાનું ભૂલી સઘળી પ્રજા—લક્ષ્મી તરફ વળી. અને આજીજી કરવા લાગી. લક્ષ્મીએ સઘળી પ્રજાને સોના મહોરો આપી. આ વાત રાજાએ સાંભળી રાજાએ લક્ષ્મીને બોલાવી [illegible].

'અરે લક્ષ્મીજી તમોએ સઘળી મારી પ્રજાને સોના મહોરો આપીને ખુશી કરી પણ હું તમોની [illegible]' [illegible] નૃપતિ [illegible] ગયો માટે મારા સઘળા ભંડાર સોના [illegible] [illegible] લક્ષ્મીજીએ [illegible] [illegible] [illegible]

સ્થળે વેચી ત્યાં પણ દોવા દેતી નહી હોવાથી પરંપરા એ મહારાષ્ટ્ર (દક્ષિણ)ના રહેવાસી એક પટેલે વેચાતી લીધી. ત્યાં પણ ભેંસોને ગમતુ નથી. અને પોતાના બચ્ચાઓને સંભાળે છે. ને ત્યાંથી નાસી છુટવા ભાવના રાખે છે. ધનતેરસ દિવાળીમાં તે દક્ષિણના પટેલો ગાય-ભેંસો બળદ વિગેરે અલંકારોથી શણુગારી, રેશમી વસ્ત્રોને ઓઢાડી તેઓની આગળ ઢોલ વગાડે છે તે મુજબ આ ભેંસો આગળ પટેલ અને તેનો પરિવાર વિગેરે તે ભેંસોને શણુગારી ઢોલ વિગેરે વગાડવા પૂર્વક નાચતા હતા. ભેંસોના સ્વભાવ મુજબ તેણીઓ ભડકીને નાઠી, નાસતાં નાસતાં મૂલ પટેલના આંગણામાં આવીને ઉભી રહીને પોતાના બચ્ચાઓને ધવરાવી ખુશાલીમાં આવી રેંકવા લાગી. પટેલે પટલાણીને કહ્યુ કે ભાગ્યમાં હતી તો ભેસો આવી. પ્રભુની ભક્તિ થઈ ચિન્તા ચાલી ગઈ. આ પ્રમાણે પરમાત્માની આજ્ઞા મુજબ ચિન્તાનો ત્યાગ કરી વર્તન કરનારને દુખો ખસી જાય છે. અને ગએલ સંપત્તિ આવી મલે છે. માટે શ્રદ્ધા રાખવી. તથા ચાર પાંચ ચોરો ચોરી કરવા નીકળ્યા તે પૈકી એક ચોરને પગમાં મ્હોટો સખત કાંટો વાગ્યો તેથી જઈ શકાયું નહી અને જ્યાં કથા વચાતી હતી ત્યાં જઈ ને બેઠો પેલા ચોરી કરવા નીકળેલા ચોરો હર્ષમાં આવ્યા. કે તેને ભાગ આપવો પડશે નહી આમ ખુશી થઇને કોઈ ધનાઢયના ઘરમાં પ્રવેશ કરી મ્હોટી ચોરી કરી પણ શેઠ જાગ્યા. તેથી તેઓની પાછળ પોલીશ દોડાવી પોલીસે ચોરોને પકડી લીધા. કેદમાં પૂર્યા. ચોરેલુ ધન પાસે રહ્યું

નહી જેને કાંટો વાગ્યો હતો. તેના પર પોલીશને [illegible] પણ ગાડીઓ ન ગણવાથી મુકત કર્યો તે મનમાં માનવા લાગ્યો કે કાંટો વાગ્યો તે ઠીક થયું. નહીતર બેઓના જેવી મારી દશા થાત, માટે જે વિઘ્ન આવ્યું તે લાભદાયક થયું છે. આ પ્રમાણે સમજણના ઘરમાં આવેલ સજ્જનોને વિઘ્ન આવે તો પણ પરમાત્માની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તન રાખવું. તેમાં જ કલ્યાણ છે અને સત્ય શાંતિ છે [illegible]

[illegible]

સ્થિતિનો કોઈ એક ભાગ્યશાલી ગુરૂદેવનો ઉપદેશ સાંભળી મગજમાં ધારી રાખી તે મુજબ વર્તન રાખે છે. તે ભલે સાધારણ સ્થિતિ વાળો હોય તો પણ કરોડોની કિંમતનો ગણાય છે. એટલે શુભ નિમત્તો પ્રાપ્ત થતાં શ્રદ્ધા પૂર્વક વર્તનથી કિંમત અંકાય છે

એક રાજાએ સુવર્ણની બે મનુષ્યોની સરખી મુર્તિઓ બનાવી. સંભાળ પૂર્વક સભામાં લાવી કહ્યું કે આ બે મૂર્તિઓની કિંમત કેટલી ? સભ્યજનોને બાહ્ય દૃષ્ટિએ તપાસ કરતાં તફાવત માલુમ પડયો નહી. અન્તર દૃષ્ટિવાળા એક સજ્જને તપાસ કરતાં ફેરફાર માલુમ પડયો રાજાને કહ્યું કે એક મૂર્ત્તિની કિંમત કરોડોની છે. અને બીજીની એક કોડીની પણ નથી. કેવી રીતે ? એક મૂર્તિના કાનમાં નાંખેલી સળી બીજા કાનમાં જઈને બહાર નીકળી પડે છે, ત્યારે બીજી મૂર્તિના કાનમાં સળી તેના મગજમાં જઈ સ્થિર થાય છે આ પ્રમાણે એમાં જેમ ફેરફાર છે. તે પ્રમાણે મનુષ્યોમાં ફેરફાર સમજવો જે ઉપદેશ સાંભળી મગજમાં ધારી રાખે છે. અને વર્તનમાં મુકે છે તે ઉત્તમ બને છે

૫૭ સ્તુતિ-ભક્તિ પુર્વક આજ્ઞા પાલનનું આકર્ષણ

સર્વે આકર્ષણોથી અધિક બલવાન છે ધન-જોબન—રૂપ—રામાદિકના આકર્ષણો તેની આગળ તુચ્છ છે. ધન-રૂપ-રામાદિકનું આકર્ષણ ક્ષણવિનાશી હોઇ તે સ્થાયી નથી.

સ્તુતિ-ભક્તિ સહિત આજ્ઞા પાલનના આકર્ષણ દ્વારા

પડેલા સંસ્કારો સ્થાયી હોઈ બીજા ભવોમાં પણ સાથે આવે છે અને આત્મ વિકાસમાં વધારો કરે છે ધનાદિકના આકર્ષણોથી પડેલા સંસ્કારો આત્મ વિકાસમાં વિવિધ વિઘ્નો ઉપસ્થિત કરી કષાયના વિકારો અને વિકારોમા વધારો કરનારા હોવાથી અનેકભવમાં પરિભ્રમણ કરવાના નિમિત્ત કારણ બને છે માટે રૂપ-રમા-રામાદિના આકર્ષણનો નિગ્રહ કરીને ભક્તિ ભજન પૂર્વક જીનેશ્વર દેવ અને ગુરૂમહારાજની આજ્ઞામાં રહેવું તે હિતકર અને શ્રેયસ્કર છે દેવ-ગુરૂની ભજન-ભક્તિ કરે પણ જો આજ્ઞા માને નહી તો યથાર્થ ફલ મળતું નથી તેથી આજ્ઞાની પ્રધાનતા છે માટે આજ્ઞાના પાલન પૂર્વક ભજન ભક્તિ કરવાની આવશ્યકતા છે. કારણ-કે સાધકો દેવગુરૂની આજ્ઞા પાલનની સાથે ભજન ભક્તિ કરે છે તેઓના ઉપર ગુરૂઓ અધિક પ્રેમ રાખે છે તે જ [illegible] આકર્ષણ હોય છે તે પક્ષપાત કહેવાય નહી. કેટલાક કહે છે દેવગુરૂઓને પક્ષપાત છે અમોને [illegible] વચનો [illegible] [illegible] નથી. અને બીજાઓને છે તેઓને [illegible] વચનો [illegible] છે

કયાંથી ? કારણ કે શુદ્ધ આત્મિક પ્રેમથી શ્રદ્ધા પૂર્વક સમ્યગ્ જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે. આ સુંદર દીપકને દેખી વિચારણા જાગે છે દીપકને જ્યાં રાખ્યો હોય તાં પ્રકાશને પાથરી પોતાની અને પરની વસ્તુઓને દેખાડે છે અંધકારને હઠાવે છે. અને ઝેરવેરવાળી વ્યક્તિઓથી ચેતાવે છે. સર્પ વીંછી દેખીને દૂર ખસાય છે. તે પ્રમાણે સમ્યગ્ જ્ઞાનનો દીપક મારા ચિત્તમાં ક્યારે પ્રગટ થશે. અને તેના આધારે અજ્ઞાન અંધકારને હઠાવી સદ્ગુણોને પ્રાપ્ત કરી આત્મ વિકાસ ક્યારે સાધીશ, માયા મમતા–રાગ–દ્વેષના આવરણો ક્યારે દૂર ખસશે. કેવળ જ્ઞાનને મેળવી જીવન મુક્ત ક્યારે બનીશ, અને જગતના પ્રાણીઓની રાગ–દ્વેષ અને મોહની વૃત્તિઓને ક્યારે હઠાવીશ, અને સ્વપરને ઉપકારક ક્યારે બનીશ, આ પ્રમાણે ગુણોને ગ્રહણ કરનારને વિચાર જાગે છે. જ્યારે ચોરો તથા વ્યભિચારીઓને, દીવો ગમતો નથી. દીવો હોય. તો પણ પ્રાયઃ બુઝાવી નાંખે છે. તથા માલતી મોગરા–ચંપા વિગેરેના પુષ્પોને દેખી, ગુણ ગ્રાહકને વિચારણા એવી જાગે છે. કે, આ પુષ્પો, દરેક વ્યક્તિઓને સુગંધીદાર બનાવે છે. અને ખુશી કરે છે ભલે પછી તેઓને કોઈ કચરે અગર ફેંકી દે કે તેઓને કોહડાવી અત્તર કાઢે તો પણ સ્વગુણને ગુમાવતા નથી. ગુણો હોવાથી દેવ–દાનવ કે માનવ, તેઓને ચાહે છે. અને સ્વમસ્તકે મૂકે છે. મસ્તકે મુકે તો પણ અહંકાર તેઓને આવતો નથી, હું પણ પુષ્પોની માફક બનીને મારી આચારણાથી દરેક જીવોને સુગંધિત ક્યારે આપીશ હિતકારક ક્યારે બનીશ. કોઈ આવીને ગાળો દેઃ અપમાનદિ કરે તો

પણ મોહ-અહંકાર વિગેરે ક્યારે [illegible]-[illegible] આવીને જ્ઞાનાદિક આપે તો પણ ગર્વ-ગુમાન ઘમંડનો ત્યાગ કરીએ અને પ્રભુના શાન્ત મુદ્રાને પૂજ્ય ક્યારે બનીએ. આવા વિચારણા કરીને દુર્ગુણોનો ત્યાગ કરી સદ્ગુણોને પ્રાપ્ત કરવામાં આત્મશ્રદ્ધા તત્પર થાય છે. ત્યારે બીજાના ગુણોને ગ્રહણ કરવાની દૃષ્ટિ જાગી નથી તે ગુણોને ગ્રહણ કરવામાં તત્પર નથી [illegible] ગુણોને ગ્રહણ કરી અને દુર્ગુણોનો ત્યાગ કરી [illegible] [illegible] [illegible] ગુણોને ગ્રહણ કરી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

તથા આળસ-પ્રમાદ તથા શિથિલતાનો ત્યાગ કરવા સમર્થ બનશો નહી. સંસારમાં જેઓને શરદી થએલ છે તેઓને તાપની જરૂર પડે છે અને તાપથી શરદી ગયા પછી સ્ફુરતિ આવે છે તેથી ધારેલ કાર્ય કરવા શક્તિમાન બનાય છે તથા સંસારે સંકટને સહન કર્યા સિવાય કોણ આગળ વધ્યું છે? અને પરિપકવ થએલ છે વર્ષાઋતુમાં વાવેલ બીજથી અનાજ ઉગે છે પણ તાપ સિવાય તે અનાજ પરિપકવ થતું નથી. એટલે અનાજને પણ તાપની જરૂર છે તે મુજબ પ્રાપ્ત થએલ સુખશાતામાં મગ્ન બનેલ પુણ્યશાલીઓને તાપ રૂપી સંકટની જરૂર પડે છે. એટલે જ્ઞાનીઓ સુખશાતાનો ત્યાગ કરી સંયમનો માર્ગ સ્વીકારી આવતા સંકટોને સહન કરી કર્મોને પરિપકવ કરી સત્યસુખના ભોકતા બને છે કર્મો પરિપકવ માટે તથા નિર્મલ થવા માટે આવેલા સંકટોને સમ્યગ્ જ્ઞાનીઓ સાચા સુખના સાધનો માનતા હોવાથી તેઓને શોક સંતાપાદિ થતા નથી. પરંતુ સમતાએ સહન કરી સામી છાતીએ ઉભા રહે છે માટે સંકટો અગર વિવિધ 'વિડંબનાઓ આવે ત્યારે ગભરાવું જોઇએ નહી. તેમજ શોક સંતાપાદિ કરવા નહી.'

કૃતપુણ્ય શેઠ યુવાવસ્થામાં વેશ્યામાં આસકત બન્યા પિતાએ પણ પુત્રના પ્રેમથી વેશ્યા જે માગે તે પૈસાદિક આપવા લાગ્યા. વિષય વિલાસમાં એવા તો આસકત બન્યા કે માતાપિતાના મરણ પામ્યાના સમાચાર સાંભળ્યા પણ પોતાના ઘેર ગયા નહી. ધનાદિક મળ્યું નહી ત્યારે વેશ્યાએ અપમાનિત કરીને કાઢી મૂકયા. ઘેર આવ્યા ત્યારે સ્વપ-

ત્નીની તથા પોતાના ઘરની અવસ્થા દેખી શોક સંતાપ વિગેરે કરવા લાગ્યા. તેમની પત્નીએ આશ્વાસન આપીને શાન્ત કર્યા—ત્યારે તેમની આંખો ઉઘડી અને પુરૂષાર્થને ફેરવી સુખી થયા. સંકટ પણ સુખ આપવામાં સાધન થયું

ગુણચંદ્રભાઈની મિત્રતાના યોગે બુદ્ધિમાન બન્યા. તે [illegible] કાઢી [illegible] નહોત તો તે આપત્તિના [illegible] ને ક્યાંથી થાત ? કેમકે આળસુ-પ્રમાદને દૂર કરાવનાર, [illegible] માત્ર સાધન છે. આ પ્રમાણે કેટલી ગુણગ્રાહકતાની [illegible] તેટલી સંકટ-દુઃખની જરૂર છે. વિપત્તિ વિના સંપત્તિની કિંમત સમજાતી નથી. દરેક પ્રાણીઓને જગતમાં તડકો અને છાંય [illegible] તથા [illegible] અને [illegible] જરૂર છે [illegible]

[illegible]

ધનાદિક માટે કલેશ કકાશ-ઝઘડા-યુદ્ધાદિક કરવામાં બાકી રાખતો નથી. તેજ બાલક અગર યુવાન-કે વૃદ્ધ સમ્યગ્જ્ઞાની બને તો આત્મિક સત્ય ઝવેરાતાદિક આગળ તે પાર્થિવ ધનને તુચ્છ માની સદાચાર—તથા વ્રતાદિના પાલન કરવામાં પરાયણ થાય.

વર્ષાઋતુમાં ઈન્દ્રધનુષ્યને દેખી બે છોકરા અને દીકરીઓ પોતાની માતા પાસે આવીને કહેવા લાગી કે હે માતા! કેટલાક એમ કહે છે કે. મેઘધનુષ્ય જ્યારે આકાશમાં થાય ત્યારે સોનાનો વરસાદ વર્ષે છે તેના આધારે જગત સુખી થાય છે દુઃખો રહેતા નથી પણ આજે મેઘધનુષ્યને આકાશમાં દેખ્યું, પણ સોનાનો વરસાદ થયો નહી. તેનું શું કારણ? માતાએ કહ્યું કે, અરે બાલકો! જે દીવ્ય ચક્ષુમાન્ હોય છે તે દેખી શકે જ્યારે તમે દયા-દાન ક્ષમા-ઉદારાદિક સદ્ગુણોને પ્રાપ્ત કરશો-અને તમારામાં તે દયાદિ સદ્ગુણો પરિણામ પામશે ત્યારે તમે દીવ્ય ચક્ષુવાળા થઈને દેખી શકશો કે સત્ય ધન વર્ષે છે દીકરીએ કહ્યું કે આજથી આરંભી દયા-ક્ષમા ઉદારતા વિગેરે મેળવવા માટે પ્રયાસ કરીશ. આ બાલિકા માતાના કથન મુજબ વર્તન કરવા લાગી સદાચારો વ્રત નિયમાદિને પાલવા લાગી તે વખતે ક્ષમા-દયા-ઈન્દ્રિય નિયમ-ઉદારતાદિ ગુણો ક્રમે ક્રમે આવીને નિવાસ કરવા લાગ્યા. તેથી ઝવેરાત-સોના-રૂપાદિ કરતાં પણ અધિક સુખશાંતિ-સંતોષાદિકથી તેને અધિક આનંદ આવવા લાગ્યો બીજે વર્ષે આકાશમાં ધનુષ્ય ખેંચાયું. માતાએ-દીકરીને કહ્યું કે જોજો સોનાનો વર્ષાદ વર્ષા રહ્યો છે તે

દેવા માટે જ, સદાચારો વિગેરે પરિણામ પામેલ હોવાથી [illegible] કહ્યું કે [illegible] આ આત્મા પોતે તે સોના-રૂપાના [illegible] અમૂલ્ય સત્ય સોનું છે તે [illegible] ગુણથી દયા-દાન [illegible] પાતિક સાચું ધન મળ્યું છે તેની આગળ કલ્પિત ધનાદિક તુચ્છ લાગે છે તે માટે કોણ હાયહોય કરે, સત્ય સોનાને મૂકી ખોટા પાર્થિવ ધનાદિકની કોણ સ્પૃહા રાખે? પ્રથમ એને [illegible] મળ્યા હતા નહી તેથી તેવા સોનાની આશા રાખતી. હવે તો તેની ફિકર પણ થતી નથી કારણ કે [illegible], માને તો હવે દયા-નમ્રતા સરલતા સંતોષાદિક સદ્‌ગુણોથી અધિક આનંદ આવે છે. [illegible] આ પ્રમાણે [illegible] તો [illegible] અનંત [illegible] પણ [illegible] હાલમાં [illegible]

[illegible]

આ યોગથી જીવોને મન-વચન અને કાયાની જે ઇન્દ્રિયો મળી છે તેનો સદુપયોગ કરી મોક્ષના અનુષ્ઠાનોમાં આદર રાખો તો જ અન્ય સંપત્તિના સ્વામીઓની માફી જીવોને આધિ-વ્યાધિની વિટંબણાઓ રહેવાની નથી.

આજ પાંચ દેવકુમારો ભેગા મળીને રમત રમતા રમતાં [illegible] ગુફામાં ગયા અને ગુફાની અંધારી-ભયંકર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેનો પડઘો ગુફામાં પડ્યો અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] લાગ્યા. [illegible] [illegible] [illegible] ગુફામાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

બહાદુરી બતાવતા કહેવા લાગ્યા કે અમો રમતાં રમતાં જંગલમાં રહેલી ગુફામાં ગયા. તેની રમણીયતાને દેખી અમો અહો બોલ્યા ત્યારે તે ગુફામાં રહેલો એક લુચ્ચો અમારા ચાળા પાડવા લાગ્યો. અમોએ તેને ગાળો ભાંડી તપાસ કરતાં ગુફામાં કે જંગલમાં દેખાયો નહી. અને અમારી ભીતિથી નાશી ગયો. માતાપતાએ કહ્યું કે તે તો તમારા બોલેલા પડઘા હોવા જોઇએ. તમો જે પ્રમાણે બોલ્યા તેવા પડઘા પડયા, આ ઉપરથી સમજવું કે, જેવું તમો બોલશો તેવું તમે સાંભળશો.

માણુસોને ભૌતિક સુખો તથા અધ્યાત્મના સત્ય સુખોને મેળવવાની ઈચ્છા તો હોય છે. પરંતુ તેઓના સાધનોમાં કષ્ટ પડતુ દેખી પાછા પડે છે. અને કહે છે કે આતો અમારાથી બની શકશે નહી. તેમાં બહુ કષ્ટ પડે છે. શેઠ સાહેબના કહ્યા પ્રમાણે ઉભા રહેવું પડે. વાંકા પડવું પડે. હરેક સ્થલે પરિ-ભ્રમણ કરવું પડે તેથી બહુ કષ્ટ પડે છે. આમ કહેનારને કોઇ સજ્જન કહે કે કષ્ટ સહન કર્યા સિવાય કોઈ પ્રકારનો લાભ થયો જાણ્યો છે જાણ્યો હોય તો કહે. ધાર્મિક ક્રિયામાં સંયમની આરાધના કરનાર સંયમી મહાભાગ્યશાલીઓને પણ આત્મિક સત્ય સુખના લાભ માટે વિવિધ કષ્ટો સહન કરવા પડે છે. લોચ-પાદ વિહાર ભૂમિશય્યા તાપાદિકનું સહન કરવું પડે છે તો પછી ભૌતિક લાભ માટે સહન કરવું પડે તેમાં શી નવાઈ? કષ્ટ સહન કર્યા સિવાય મલીન થએલ વસ્ત્રો પણ સ્વચ્છ થતાં નથી અને પૈસા વિગેરેનો લાભ થતો નથી. માટે આવા રોદડાં મૂકી આળસ પ્રમાદાદિકનો ત્યાગ કરી

દેખાવ કરનાર, ઇષ્ટ લાભ મેળવવા સમર્થ બને છે.

એક માણસ એવો પ્રમાદીને સુખશીલીયો [illegible]. જ્યારે આટલી હદે તે કહે છે કષ્ટ સહન થતું ન [illegible] તેને મોક્ષ નહિ મળવાનો નથી. ઘરમાં આવીને આનંદના [illegible] કરે તો કોઈ જીવને મોક્ષ મળવાનો નથી. આનંદ [illegible] [illegible]

મુનિમહારાજને તથા શ્રી મહાવીર સ્વામીને દાનમાં ક્રૂજા ખીર વહોરાવી તથા અડદના બાકળા વહોરાવ્યા હતા. પણ તે દાન આશંસા રહિત હતું તેથી તેમનો આત્મવિકાસ થયો અને સાથે સાથે તેની પાછળ ઋદ્ધિ-સમૃધિ આવી મલી તથા ચંદન બાલા મોક્ષપદે ગયા તે પ્રભાવ નિષ્કામ દાનનો છે. દેવાનુ દાન શુદ્ધ નિર્દોષ હતું અને અલ્પ કિંમતનું હતું છતાં સદ્ભાવના અધિક હોવાથી અનન્ય લાભદાયક બન્યું. આખરૂ પ્રશંસા-મહત્તા ખાતર દીધેલુ દાન આત્મ શકિતનો પ્રાદુર્ભાવ કરવામાં સમર્થ બનતું નથી. ભલે પછી કીંમતી દાન હોય પણ અહંકાર-મમતાને ખસેડી શકતું નથી તથા દાન લેનાર જો પાત્ર મળે તો આ ભવની ભાવઠ ભાગે ચિત્તમાં શાંતિ થાય. અને પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય બંધાય એટલે મુધા દાયી અને મુધા જીવી મળવા જોઇએ આવા ભાવો આવા પાત્રો મળે તો તો સોનું અને સુગંધીવાળું આવો મેળાપ પણ ભાગ્યોદયે મળે છે.

દાન લેનારે પણ ગવેષણા કરવી જોઇએ કે આ દાન દેનારનું દ્રવ્ય નિર્દોષ છે કે સદોષી છે. ન્યાયથી મેળવેલ છે કે જેમ તેમ અન્યાય કરીને. આ મુજબ ગવેષણા કરનાર જો નિર્દોષ દ્રવ્ય લે તો બુદ્ધિમાં નિર્મલતા આવે છે અને તે કાયમ રહે અને તેમા વધારો થાય નહીતર જેવું તેવું લીધેલ હોય તો વિચારમાં વિકાર થયા સિવાય રહે નહી. અને થએલ વિકારો મનુષ્યોને પશુતામાં સ્થાપન કરે. માટે દાન લેનારે પણ દ્રવ્યની ગવેષણા કરવાની આવશ્યકતા જાણવી જોઇએ. ભલે પછી મુનિમહારાજ હોય કે સાધર્મિક બંધુ હોય. ગવેષણા

જેના કરતાં કશું [illegible] થાય નહીં પણ આગળ પ્રમાણે જણાય
છે અને આલોચનામાં વિવિધ રીતે (પ્રત્યક્ષ થાય [illegible]
મળવા વિપત્તિના પ્રસંગે બીજાના કરતાં શ્રાવકો [illegible]
[illegible] દુઃખની ઓળખાણ કરનાર હોય છે, [illegible]
[illegible] હોય તો તે [illegible] જાય તો [illegible]
નહીં [illegible] હોય છે

હઠાવનાર તેમજ પરભવમાં સાથે આવનાર વસ્તુઓ મળે છે. માટે સદ્વિચાર-અને વિવેક સાથે પ્રભુ-ગુરૂની ભક્તિ સેવી. અને આજ્ઞાને ધારણ કરી આશંસાને દૂર કરીને સાથે ને સાથે રહે. કદાપિ દૂર ખસે નહી તેવી વસ્તુઓ મેળવો-

સંપન્ન અને સાહ્યબીથી ભરપુર માણસો ધનાદિકના નશામાં અક્કડ રહેતા એમ પોતાના મનમાં માને છે અમો ગુણવાન. અને સુખી છીએ. અને ક્ષમા-નમ્રતા સરલતા તથા સંતોષાધિક ગુણોવાળા બીચારા દુઃખી છે તેથી નમ્રતા-સરલતા ધારીને વ્યવહારિક કાર્યો કરે છે.

આ પ્રમાણે માન્યતાને ધારણ કરીને નમ્રતા વિગેરે સદ્ગુણોને ધારણ કરનાર ભાગ્યશાલીઓને હલકા અને તુચ્છ માનતા હોવાથી તેઓમાં સદ્ગુણો કયાંથી આવે ! તે અક્કડ અને અભિમાની પાસેથી જ્યારે સાહ્યબી ખસી જાય છે ત્યારે તેઓની આંખો ઉઘડે છે, કે સદ્ગુણીઓને હલકા અને તુચ્છ માન્યા તો મારી અવસ્થા હલકી અને તુચ્છ થઈ જ્ઞાનીઓ કહે છે કે ક્ષમા-નમ્રતા-સરલતા વિગેરે સદ્ગુણોને ધારણકરનારને હલકા-તુચ્છ માનો નહી પણ તેઓનું સન્માદિક કરીને અનુમોદના-પ્રશંસા કરી તેવા ગુણોને મેળવવા માટે પ્રયત્ની બનો કે અશુભોદયે કદાચિત્ સાહ્યબી વિગેરે ખસી જાય તો પણ દીનતા-હીનતા ભાસે નહી. અને સદ્ગુણોમાં પૂર્ણ શ્રદ્ધા લાવો દુન્યવી સાહ્યબી તે સાચી નથી પણ બનાવટી છે. સત્ય સાહ્યબી તો સદ્ગુણોમાં સમાએલ છે. સદ્ગુણોને તુચ્છ માનનાર પોતે તુચ્છ બને છે માટે ધનાદિકની સાહ્યબીમાં આસક્ત બની અક્કડ અભિમાની બનો નહી પણ

[illegible] આવે [illegible]ગુણોને મેળવવા માટે પ્રયાસ કરે તે-
[illegible] સાર્થકતા [illegible] "[illegible]
પોતાના હૃદયમાં પાછેલી નજર જોવાને [illegible]
[illegible] નીચા નથી ગણતા છે, અને [illegible]
[illegible] છે. તે કોઈને [illegible] પોતાને [illegible] છે, કે [illegible]
[illegible] ગણેલા [illegible] છે, અને [illegible]
પણ પોતાના હૃદયની [illegible] છે [illegible]
[illegible] તેના પોતાના [illegible]
[illegible] છે તે, નથી ગણતા છે. [illegible] નથી [illegible]
[illegible] પોતાના નથી [illegible]

તથા ગુમાસ્તા હતા તે વાત સાચી પણ તેઓ બુદ્ધિ પૂર્વક જાત મહેનત કરીને લીલાપીળા થઈને લહેર મારે છે તેમાં તું શા માટે અદેખાઈ કરે છે તેં તો તારા પિતાના ગુજરી ગયા પછી તેમણે ઉપાર્જન કરેલી મિલ્કત વડે તાગડધીન્ના કરી અને ઉદ્યમ કર્યા સિવાય બેઠા બેઠા લહેર કરી અને બેઠા બેઠા ખાધુ, આવક વિના તો મ્હોટા ભંડારો મોજમજામાં ખતમ થાય છે અને જ્યાં મોજમજા કરવામાં જ આનંદ પડવા લાગ્યો ત્યાં આળસ-નિન્દા-વિકથા વગેરે પ્રમાદોને આવવાનો અવકાશ મળે છે આવેલા તે પ્રમાદો ખસેડવા દુઃશક્ય બને છે તેજ પ્રમાદી મનુષ્યોની બરબાદી-પાયમાલી કરવામાં બાકી રાખતા નથી. તે પ્રમાણે તમોએ પણ આળસુ અને પ્રમાદી બની સર્વસ્વ ગુમાવ્યું હજી પણ હાથમાં બાજી છે અને થતી અને થએલી બરબાદી અને પાયમાલીની ખબર પડતી હોય તો ઉઠો જાગ્રત બનો આળસ-પ્રમાદનો ત્યાગ કરી જાત મહેનત કરો બુદ્ધિ તો મળેલી છે પણ તેનો ઉપયોગ મોજમજામાં કરવામાં અને બેઠા બેઠા ખાવામાં કર્યો તેથી આવી દશા આવી મળેલી છે. તમે પણ ઉદ્યમ કરશો તો બરબાદી-પાયમાલી દૂર ખસશે અને આળસ—પ્રમાદ પણ ખસી જશે પુણ્ય અને પૈસા પ્રાયઃજાત મહેનત કરવાથી મળી રહે છે પણ આળસુ પ્રમાદી પાસે રહેતો નથી. પુણ્ય ખતમ થયા પછી પ્રાણીઓને દુઃખદાયક દશા અવસ્થા ઉપસ્થિત થાય છે.

માટે પુણ્યશાલીઓને તેમ પૈસાદારોને જાત મહેનતની જરૂર રહે છે. કાંઈ અદેખાઈ કરવાથી કે આળસુ બનવાથી

જાય કે એમ આવી શકતો નથી. મોટા વિદ્વાનો પણ [illegible]
પોતાના શિષ્યોને ભણાવે નહીં તથા અનુયાયીઓની [illegible]
[illegible] અને ગામ ગપાટામાં પડે તો તેમની [illegible]
[illegible] છે, અર્થાત્ [illegible] નથી. ત્યારે વિદ્વાન [illegible]
[illegible] પ્રચાર કરાવે તો વિદ્યાઓમાં [illegible] થાય છે, અને [illegible]
[illegible] કરી છે. માટે મોટા [illegible] પ્રમાણે
[illegible] ને વિદ્યા શીખાવે નહીં તો [illegible]
[illegible] નહીં તો [illegible] નહીં. [illegible]
[illegible] તો [illegible] પામે. માટે [illegible]
[illegible] પણ તેઓનું [illegible]
[illegible] નથી. આ [illegible]

કે પ્રભુ શું કરે? સ્વભાવે બન્યા કરે છે આ પ્રમાણે વિચાર કરે તો સમાધાન થાય.

એક બ્રહ્માનો ભક્ત મુસાફરી કરવા ગમન કરી રહેલો છે થાક લાગવાથી એક કોઠીના ઝાડ નીચે બેઠો આ વૃક્ષના ઉપર કોળાની વેલડીમાં લાગેલા કોળાને દેખી તથા કોઠી ઉપર રહેલા કોઠાને દેખી બ્રહ્માને ઠપકો આપવા લાગ્યો કે આ મોટા કોઠીના વૃક્ષને નાના ફલો આપ્યા. તથા સામે રહેલા વડને પણ તદ્દન નાના અને હલકા ફળ આપ્યા અને તેઓના ઉપર રહેલી વેલડીને મોટા ફલ તરીકે કોળા દીધા. તેને નાના ફળ આપવા જોઇએ. અને મોટા આ વૃક્ષોને મ્હોટા ફલો આપવા જોઈએ આ ભીંત જેવી મ્હોટી ભૂલ હે બ્રહ્મા તમે કરી છે મારામાં જગતને-સૃષ્ટિને બનાવવાની તાકાત હોત તો આવી ભૂલો હું કરત નહીં આ પ્રમાણે બોલી રહ્યો છે. તેટલામાં વાવાઝોડું થયું તેથી બે ત્રણ કોંઠા બોલનાર ઠપકો આપનારના માથા ઉપર બરો· બર પડી વાગ્યું અને નસકોરામાં વાગવાથી નસકોરી ફુટી અને લોહી નીકળવામી ઘણી પીડા થઇ તેથી કંટાળીને વડના વૃક્ષ નીચે બેઠો ત્યાં પણ વડના ટેટા મસ્તક ઉપર પડવા લાગ્યા ત્યારે ખ્યાલ આવ્યો કે, બ્રહ્મા કહો કે કર્મો કહો તેઓએ બરોબર કર્યું છે. જો કોંઠીના નાના ફળોથી આટલી પીડા થઇ તો મ્હોટા કોળા જેવાં ફળો હોત અને તે માથા ઉપર પડયા હોત તો માથું ફુટી જાય. જીવતો રહેત નહી. આટલા તદ્દન નાના ફલોથી આટલી પીડા થઇ તો મ્હોટા હોતતો પીડામાં બાકી રહેત નહી. માટે એમાં

[illegible] નથી. પણ [illegible] છે. [illegible]
[illegible] છે. ને [illegible]
[illegible] ને [illegible] છે

[illegible] જગતમાં વિવિધ [illegible]
[illegible] આવે છે ને [illegible]
[illegible] હોય તો [illegible]
[illegible]. તથા [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

છુપાવવા ખોટી સાક્ષીઓ પણ ઉપસ્થિત કરે છે, પરંતુ જ્યારે તેઓને બુદ્ધિમાન ન્યાયાધીશ બુદ્ધિના બલથી પકડી પાડે છે. ત્યારે વિલખા બની નીચું મુખ રાખી કરેલા અપરાધો કરેલી ચોરીનો બીન ઉપાયે એકરાર કરે છે. અને શિક્ષા પાત્ર બને છે. ત્યારે સમક્તિ સાથે વ્રત નિયમાદિકને ધારણ કરનાર કોઈ દાતા દાન આપે તો પણ ગ્રહણ કરતા નથી. કદાચિત ઘણો આગ્રહ કરીને કોઈ પૈસા વિગેરે આપે છે. તે જાત મહેનત પૂર્વક પસીનો ઉતારીને આપો છો કે ગમે ત્યાંથી લાવીને આપો છો દાતા કહે કે જાત મહેનત કરી મેળવલ ધનાદિકનું દાન–ભક્તિ કરૂ છું તો લે અન્યથા કોઇ સોના મ્હોરોને અર્પણ કરે તો પણ તેઓની સામે જોતા નથી. આવા ભાગ્યશાલીઓ સ્વરૂપનું કલ્યાણ સાધીને સદ્દગતિની સાથે અનુકરણીય બની પ્રશંસા બને છે.

એક ગામમાં ઇન્દ્ર અને ઓઘડ નામે બે મિત્રો હતા. વ્રત નિયમાદિનું પાલન કરતાં યાત્રા કરવાની ઇન્દ્રને અભિલાષા થઈ, ઓઘડને સ્વેચ્છા જણાવીને શુભ દિવસે પ્રયાણ કર્યું. ઓઘડ એક ગાઉ સુધી વળાવા ગયો. ગમનની વેલાયે ઓઘડ કહ્યું કે ઘરની ચિન્તા રાખીશ નહી. અને પાસે દર દાગીનાનું જોખમ રાખીશ નહી. આ પ્રમાણે મિત્રનું કથન સાંભળી ઇન્દ્રે કહ્યું કે મારા પાસે પાંચસો-સાતસોના દાગીના છે તે તને આપુ છું. તે સાચવી રાખજે. યાત્રા કરીને આવીશ ત્યારે માગી લઈશ લાવ! ત્યારે એમ કહીને તેના દાગીના લઈને ઓઘડ પોતાને ઘેર આવ્યો. અને ઇન્દ્ર તીર્થ યાત્રા કરવા નીકળ્યો. નિર્ભય–ખેદ રહિત આનંદ પૂર્વક તીર્થયાત્રા કરીને

[illegible] આવી બુદ્ધે પોતાના મિત્ર [illegible] [illegible]
[illegible] કાચીના [illegible] ને પાછા આપ્યા. [illegible]
[illegible] ઓછાશ [illegible] છે, કાચીના [illegible] અને તેની [illegible]
[illegible] આપ્યા છે અને તેની [illegible] છે [illegible]
[illegible] ને [illegible] ? [illegible]
[illegible]

બ્રાહ્મણ ગયો ત્યારે કહ્યું કે તારે પોતાને ઘેરથી કુહાડો લઈને આવ અને મારા માથામાં માર પછી સોનામહોરો લઇ જા, બ્રાહ્મણે તે મુજબ કર્યું, પડેલો ઘા બે ચાર દિવસોમાં રૂઝાઈ ગયો ત્યારે તેને કહ્યું. કે તેં મારેલો કુહાડાનો ઘા અલ્પદિવસમાં રૂઝાઈ ગયો. પણ હે બ્રાહ્મણ ! તારા લગ્ન પ્રસંગે ભેળા થએલ સ્વજનવર્ગમાં કુતરા તરીકે કહ્યો તે વચનનો ઘા કેમયે કરીને રૂઝાતો નથી. બ્રાહ્મણ શરમનો માર્યો બોલી શક્યો નહી. અને પુનઃ પુનઃ માફી માગવા લાગ્યો મારી મ્હોટી ભૂલ થઇ છે હવે આવા વચનો બોલીશ નહી. એકવાર મહાન્ માફી આપે છે. જેવી પ્રથમ અવસ્થામાં દયા કરી અને સુખી સંપત્તિમાન્ બનાવ્યો. હવે અપરાધી ઉપકાર કરો. સિંહે ઉદાર વૃત્તિ હોવાથી માફી આપી. આ પ્રમાણે ઘાને રૂઝાવાની દવા–ઔષધિ છે તે પ્રમાણે વચનના જે ઘા હોય તેની પણ રૂઝાવાની દવા છે. અન્તઃકરણથી પુનઃ પુનઃ માફી માગે તો આ ઘા પણ રૂઝાય છે માટે શસ્ત્રાદિકના ઘાની દવા કરો છો તે પ્રમાણે વચનના ઘાની દવા કરો.

૭૩ અજ્ઞાની માણસોને કોઈ માણસ આવીને જેમ તેમ બોલીને ભરમાવે ત્યારે વિચારનો ત્યાગ કરી અન્યજનોનો પ્રાણોનો નાશ કરી બેસે છે અગર મારામારી કરીને પોતે પણ પ્રાણોને જોખમમાં નાંખવા જેવી બાલીશતા કરી બેસે છે.

સાદડી શહેરમાં એક વેપારીની દુકાને હજામની સ્ત્રી કોઇ વસ્તુ લેવા આવી અને વેપારી સાથે વાતચીત કરતી

[illegible], અને વાત [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] જેવા [illegible] ને વચ્ચે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] વાત [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] અને પોતાને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

હોત તો બહુ સારૂ થાત ? આ પ્રમાણે બીજાઓને દુઃખ આપતાં પોતાને દુઃખ આવી સતાવે છે

૭૬ સાંસારિક સત્તા અને સંપત્તિને સ્વાધીન કરવા માયા-મમતામાં મગ્ન બનેલ માનવો ઘણો પ્રયાસ કરે છે આરંભ સમારંભના કાર્યો કરતાં પ્રાણીઓનો નાશ કરતા પાછુ વળીને જોતા નથી.

કે આ પ્રાણીઓનો ઘાત કરી પોતાના પ્રાણોને પોષું છું પણ પોતાના પ્રાણો ક્યાં સુધી ટકવાના છે સાત પ્રકારે રાગ-દ્વેષાદિના આધારે સ્વ પ્રાણોનો ઘાત થાય છે તેમાં એક ક્ષણ પણ વધારી શકાશે નહી તો પણ જાણે અમર પટ્ટો લઈને આવ્યા હોયની શું ? તેમ હિંસા-અસત્ય-ચોરી-જારી તથા વિવિધ કપટ કલાને કેવળી સત્તા તથા સંપત્તિ વિગેરેને મેળવવા માટે મથી રહ્યા છે પણ દુન્યવી સત્તા-સાહ્યબી વિગેરે "ખીસકોલી"ની માફક ખસીજતાં વિલંબ કરતી નથી, જ્યારે તે સપત્તિ વિગેરે ખસી જાય છે ત્યારે તેઓને ઘણુ કષ્ટ સહન કરવું પડે છે

એક ખીસકોલી જામફલીના ઉપર બેસી તેના ફલને ખાતી આનંદમાણી રહેલી છે તેવામાં બે બાળકો, રમતાં રમતાં ત્યાં આવ્યા અને પુંછડીને પટપટાવતી અને ડચકારાને મારતી રૂપાળી ખીસકોલીને દેખી, તેને સ્વાધીન કરવા લીલાધર છોકરાએ પોતાની બેન મંજુલાને કહ્યું કે. બેન ? દેખતો ખરી ? આ ખલી કેવી રૂપાળી છે અને ડચકારા મારતી આનંદમાં મ્હાલી છે. હું તેને પકડીને કબજે કરૂં

તો બડી મજા પડશે આપણે તેને રમાડીશું. એને કહ્યું બાકી તું તેને કબજે કરવા પ્રયાસ કરીશ. કાવાદાવા કરીશ તો પણ પકડાશે નહીં. ઉલટું તને કષ્ટ પડશે. અને દુઃખી થઈશ. આપણા માતપિતાએ કહ્યું છે કે. આવા પ્રાણીઓને પકડવા નહીં તે ભૂલી ગયો લાગે છે. એને કહી બીનાને અવગણી તે "ખાલી"ને પકડવા જામફળીના ઉપર ચડ્યો. પકડવા માટે પાશલો નાખ્યો પણ તેમાં ફસાઈ નહીં અને કૂદીને નાસી ગઈ. અને જામફળીનું ડાળું ભાંગી ગયું તેના સાથે લોલાપરની હેઠ તથા હાથપગો પણ ભાંગ્યા. આ પ્રમાણે સત્તા-સંપત્તિ અગર સાહ્યબીની પણ એવી ચંચળ વૃત્તિ રહેલી છે. તેને પાસાઓ રચીને પકડવા જતા નાસી જાય છે અને ઘણી મહેનત માથે પડે છે. જે માનવભવમાં મેળવવાનું હોય છે તે મેળવાતું નથી અને [illegible] નાસી જનારી સાહ્યબી-સંપત્તિ ખાતર જીવન પૂરા થાય છે. આ સત્તા-સંપત્તિનો વિશ્વાસ ન રાખતા જો શાશ્વત સત્તા-સંપત્તિ માટે પ્રયાસ થાય તો જીવનનો [illegible] [illegible] ગણાય.

અને બીજાઓ લાભ ઉઠાવે છે ત્યારે પૂરેપૂરો પસ્તાવો થાય છે.

માટે લાલચનો ત્યાગ કરવો જરૂરી છે લાભ દેખાતો હોય તો પણ પડેલી-ભૂલી ગએલી વસ્તુઓ પોતાના હાથમાં આવે તો તેના માલીકને શોધી આપવી જોઈએ પણ સ્વાધીન કરવાની ઇચ્છા કરવી નહી. કેટલીક વખતે ચોર લોકો લાલચ બતાવી તથા લાલચમાં નાંખી ઘણું લઈ લે છે. તેવા પ્રસંગે સાવધાન રહેવું નહીતર ગાયો ચારનાર ગોવાળની માફક બને. એક ધનાઢય શેઠને ઘણી ગાયો હતી, શેઠ માનતા હતા કે આ નાની ગૌશાળા, વેજો નામે ગોવાળ આ ગાયોની બરોબર સભાળ રાખતો અને શેઠના ઘરમાં મ્હોટો થએલ હોવાથી ઘરનો પરિવાર પણ તેના ઉપર પ્રેમ રાખતો ગાયો વગડામાં ચરતી ચરતી બહુ દૂર જતી હોવાથી કયે સ્થલે ચરી રહેલી છે તેની ખબર પડે તે માટે દરેક ગાયોના ગળામાં શેઠને કહીને ઘંટ બંધાવ્યા અને તે ગાયોમાં બહુ દુધ આપનારી અને હૃષ્ટ પુષ્ટ ગાયના ગળામાં એક મ્હોટો ઘંટ બનાવ્યો. એક વખત આ વેજો ગાયો ચરાવી રહેલ છે તેવામાં એક ધૂર્ત મ્હોટા ઘંટ વાળી ગાયને દેખી અને ચોરી જવાની યુક્તિ રચીને મહોટી ગાયના ગળામાં રહેલ ઘંટની કેટલી કિંમત આપી છે. વેજાએ કહ્યુ કે ચાર રૂપિયા આપીને બાંધ્યો છે. ધૂર્તે કહ્યુ કે તને બાર રૂપિયા આપુ જો આ ઘંટ મને આપે તો વેજા ગોવાળે, લાલચમાં લલચાઈ તે ઘંટ આપ્યો અને રૂપિયા બાર લીધા. પણ તે મહોટી ગાય ચરવા માટે ઘણી દૂર ગઈ. તેની ખબર પડી નહી પેલો ધૂર્ત, તે ચરતી ગાયને લઈ ગયો તપાસતો

ઘણી કરી પણ ક્યાંથી ખબર પડે જો ઘંટ હોત તો અવા-
જથી માલુમ પડત મેં મૂર્ખે મોટી ભૂલ કરી લાલચમાં
ઘંટને વેચ્યો, શેઠને સઘળી વાત કહી અને રૂદન કરવા લાગ્યો
હવે રૂદન કર નહી. બીજીવાર લાલચમાં પડીશ નહી
એ લાલચ લોભની પુત્રી છે અને લોભ સર્વ વિના-
શનું કારણ છે. સર્વ પાપો તેમ ધનનો નાશ તો
લોભ-લાલચથી થાય છે. આજ દિવસથી પાપ
બીજું બની લાલચમાં પડીશ નહી અને
સંતોષાદિ ધારણ કરીને વર્તન રાખજે

આ પ્રમાણે શેઠની શીખામણની ચેલા ગોવાળને ભારે
રીતે અસર થઈ. લાલચનો ત્યાગ કરી સુખી થયો. આ
પ્રમાણે આત્મહિત સાધક, લોભ લાલચનો ત્યાગ કરે તો આત્મ
ગુણની વાનગી ચાખતો રહે અને ક્રમે [illegible]
થઈ અને સ્વસ્વરૂપ સાથે પાછા [illegible]
સફલતા થાય. અને ([illegible]
[illegible] પરંતુ લોભ [illegible]

કૂતરા બોકડા ઘરમાં પ્રવેશ કરીને ખરાબી કરી નાખી જાય. વાસણોને ભાંગી નાખવા માટે હવે જ્યાં જવું હોય ત્યારે બારણાં બંધ કરીને જવું કે જેથી આવી ખરાબી અને નુકશાની થાય નહીં. બીજીવાર ઓરડાને સાફ કરીને ચોખાઈ કરવી પડી. ત્યારે ખાવાનો વખત થયો [illegible] લાગી [illegible] ઓરડામાં બચ્ચાં પછી આ જે બાઈ હતી તે બની ગઈ હવે તો જ્યાં જવું હોય ત્યારે બારણાં બંધ કરીને જાય છે [illegible] અનાદિ કાળ ભાગ્યશાળીઓ તેને પણ [illegible] બારણાં બંધ કરવા પૂર્વક વ્યવહારના કાર્યો [illegible] નથી. તેઓ પણ પોતાને આવવાના બારણાં બંધ કરતા નથી તો કષાયાદિક દુર્ગુણો સમ્યગ દર્શન-જ્ઞાન ચારિત્રાદિકનો નાશ કરે માટે આવવાના બારણાં બંધ કરવા જરૂરી છે.

૮૦ કોઈ પણ સાધકોએ જાણી રાખે નહીં. મોટાં [illegible] [illegible] પાપો આ ભવમાં પણ [illegible] દુઃખદાયક થાય [illegible]

[illegible]

[illegible]

હોય તે વાતને સાંભળવાની ટેવ હોવાથી ગુપ્ત રીતે સાંભળે છે. પણ બે જણા ધીમેથી વાત કરતા હોવાથી પૂરી વાત સાંભળવા શક્તિમાન બનતો નથી.

અડધી વાત પણ શ્રવણ કરી કે ન કરી તે ઉપર શંકાતુર બની એમ જ માની બેસે છે કે આ બે જણા મારી જ વાતો કરે છે. તેથી દ્વેષ–ખેદને ધારણ કરવા પૂર્વક પોતે જાતે જ દુઃખી થાય છે. જો કે વાત કરનારને મુખે કહી શકતો નથી પણ મનમાં બબડયા કરે છે. આવાને ચિન્તા જેવું હોય નહી તો પણ પોતે જાતે જ ચિન્તાઓને ઉત્પન્ન કરે છે. તેથી ચિન્તાનો પાર આવતો નથી. પોતે દોષિત હોય નહી છતાં દોષિત બને છે. કોઇ કહે કે. છાની વાતને શ્રવણ કરવાની ટેવ રાખે છે. તે દૂર કરવા જેવી છે. તો પણ માને નહી. પણ કોઇ એવો પ્રસંગ આવી લાગે છે કે જીંદગીમાં આ ખોડ ભૂલી જાય સાધન સંપન્ન એક શેઠની પાસે આવી એક સેવાભાવી, ઘોડાના તબેલામાં તે શેઠને નિરાધારને સહકાર આપવા સંબંધી વાત કરતા હતા, તે અરસામાં પાડોશમાં રહેતો પાડોશી છાનોમાનો આવીને તબેલાની પાછળની ભીંતમાં છૂપાઇ બારીમાં આવતા શબ્દોને સાંભળતો હતો તેવામાં તે વાત ને પોતાના સંબંધી વાત કરે છે એમ માની દ્વષ અને ખેદ કરવા લાગ્યો અને મનમાં બબડવા લાગ્યો. આડું અવળું જોતાં ઘોડાના તબેલામાં રહેલી બગાઇ કાનમાં પેસી ગઈ તથા ભીત ઉપર લાગેલ મધપુડાની માખીઓ આખા શરીરે ચોંટીને ડંશ દેવા

લાગી આતુરતામાં મુગ્ધ તે દરમ્યાન એક વીંછી પગે કરડ્યો, પેલાએ કારમી ચીસ પાડી. શેઠને દયાભાવથી દોડી આવ્યા ને ઉપકાર અને ઉપચાર કરવાથી કાનમાંથી આંગળીને કાઢી આંગળીને દૂર કરી પાછી વીંછીની વેદનાએ [illegible] દીધી. બે રીતને વેદના જાગી. હવે આ બાજુ કાનની વાત સાંભળવાની "લાલચ" છૂટી ગયા. શેઠે પૂછ્યું. [illegible] કેમ આવ્યો હતો? તેણે કહ્યું કે તમારી કાનની વાત સાંભળવા ખાતર આવ્યો પણ [illegible] તેમ કરવા લાગ્યો. તેટલામાં આ [illegible] શેઠે કહ્યું કે તારી વાત તારી પાસે [illegible]

[illegible]

આત્માના ગુણોમાં દષ્ટિને સ્થિર કરો

॥ ૮૫ ઉપકાર કરનારને અપકાર કરો નહીં ॥

તમે સારી રીતે તપાસ કરશો તો માલુમ પડશે; કે ભોગ વિલાસમાં આસક્ત માનવો સ્વ માણુસાઇનો ત્યાગ કરી દાનવની માફક આચરણ કરી રહેલા હોવાથી દેવાદિકના સદ્ગુણો તથા આત્મિક ગુણો તરફ દષ્ટિ પણ કરતા નથી તો પછી પોતાના દોષોને દૂર કરવા કયાંથી શક્તિમાન્ બને ? આવા મનુષ્યો ભલે રાજા મહારાજા કે શેઠ હોય કે શંકર કિંકર હોય તે સર્વે પોતાના દોષોથી જ અધમ ગતિમાં ફસાઇ પડે તેમાં આશ્ચર્ય શું ? આવા મનુષ્યો લોક સમુદાયમાં હલકા પડે તે માટે કરેલા અપરાધ–પાપો ઉપર પડદો નાંખવા બનતો પ્રયત્ન કરે છે. પણ સ્થાન અને કાલની મર્યાદા એવી છે કે પાપના પડદાને ચીરી નાંખી તે કરેલા ગુન્હાઓ–પાપોને ખુલ્લાં કરે છે. કોઇ રાજા સહેલગાહે નીકળ્યો છે. તેની લહેરમાં ટાઇમની ખબર–ભાન રહ્યું નહી. બપોરના સૂર્યના પ્રખર તાપથી તપેલ હોવાથી તૃષ્ણાએ બરોબર ઘેરો ઘાલ્યો પાણીના અભાવે મૂર્છા આવી તેવામાં એક હરિજન ઢેડે ત્યાં આવી યથેચ્છ જલપાન કરાવી ભોજન કરાવ્યું. તેના સહચારિ સેવકો અન્યત્ર શોધ કરી રહેલ છે. શોધ કરતાં આ રાજાનો ભેટો થયો નહી. તેથી પોતે સ્વસ્થાને ગયા. આ નૃપ તેઓની વાટ જોઇ રહેલ છે. વાટ જોતાં રાત્રિ પડી તેથી પોતાના મહેલમાં જઇ શકયો નહી. હરિજને તેને સત્કાર–સન્માન કરી પોતાના મકાનની રૂમમાં બેસાડયો સુવા માટે સુંદર પલંગ–સુંવાળા ગોદડા સહિત

કે વિપત્તિ આવી પડશે તે જ્ઞાની સિવાય કોઇ અન્ય કહેવા માટે શક્તિમાન્ નથી. જ્યારે વિડંબનાઓ ઉપસ્થિત થાય છે. ત્યારે શોક સંતાપાદિક કરવામાં તો જે આત્મિક બલ હોય છે. તેનો અવરોધ થાય છે. અવરોધ થયા પછી તેનો વિકાસ થવો દુઃસાધ્ય બને છે. માટે તેવા ટાઈમે હિંમત રાખી વિચાર કરવો કે, આ જે વિડંબનાઓ આવી છે. તે અનુભવી બનાવવા માટે આવી છે. અને વિકાસનું સાધન હોવાથી શા માટે સંતાપાદિક કરવો, આવા શાણા સજ્જનો લેખના ઉપર મેખ મારી કંટકોથી પથરાયેલ માર્ગમાં પણ પોતાનો માર્ગ શોધી લે છે. અસહિષ્ણુ દુઃખદાયી અવસ્થામાં શોક સંતાપાદિ કરીને કંટકવાળા માર્ગને અધિક દુર્ગમ બનાવે છે. એટલે આગળ વધી શકતા નથી, પણ પાછળ પડતા રહે છે. જગતમાં સત્વશાલી-હિંમતવાન-પુરૂષ અને ઓઓ એ વિપત્તિવેલાયે હિંમતને ધારણ કરવા પૂર્વક વિકાસનું સાધન માની પાછળ ન પડતાં આગળ વધેલા છે. તે પ્રમાણે વર્તન રાખવામાં આળસ કરવી નહિ.

૮૭ સંસારમાં કોઇપણ પ્રાણીઓની સરખી માનસિક વૃત્તિઓ હોતી નથી વિદ્વાનોના મત-અભિપ્રાય પ્રાયઃ સરખા હોતા નથી-

અરે જડ ઘડિઆળ પણ સરખી હોતી નથી એટલે એક સરખો ટાઈમ તેઓનો હોતો નથી, ઋષિ-મુનિઓનો પણ સરખો ઉપદેશ હોતો નથી, કોઇ ઋષિ જગતને મિથ્યા માને છે કોઇ એક વળી આત્માને અનિત્ય માને છે, કોઇક પુન આત્માને નિત્ય એકાંતે માને છે તેથી કહેવત છે કે

સધાય છે એટલે વિષય કષાયના વિકારો તથા અહંકાર મમતાના આવેશો અલ્પ થવાથી કોઇ સંયમી મુનિવર્ય, સંસારની અનિત્યતાનો ઉપદેશ આપે તે પસંદ પડે છે અને પસંદ પડતાં મોક્ષ માર્ગે વળાય છે.

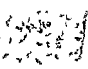
જયપુરના નરેશ માનસિંહે પરાક્રમ ફોરવીને કાબુલ દેશ ઉપર વિજય પ્રાપ્ત કર્યો. આ વિજયની ખુમારીમાં લંકાને જીતવાની અભિલાષા થઈ. પ્રધાનોની સલાહ લીધી કે બાપ-દાદાની જમીન સત્તા બીજાએ કબજે કરી હોય તે યુદ્ધ કરીને પણ સ્વાધીન કરવી કે નહી.? પ્રધાનોએ કહ્યું કે જરૂર સ્વાધીન કરવી. જે કબજે કરે નહી તે પરાધીન બને છે. આ પ્રમાણે 'હામાં હા' મીલાવી 'वचने का दरिद्रता' માન-સિંહે કહ્યું કે, તો કરો તૈયારી. લંકા જીતવા ચતુરંગીસેનાને સજ્જ કરો. આ સાંભળી પ્રધાનો ગભરાયા અને વિચાર કર્યો કે બોલ્યા તો બોલ્યા પણ હવે શું કરવું. કારણકે લંકાને જીતવા જતાં માર્ગમાં રહેલા રાજાઓ સાથે લડાઇ કરીને જીતવા પડે તેમજ દરિયાને ઉલંઘવો તે પણ અશકય છે, અને રાજાએ તે માટે 'હા' પાડી તેની ના પડાવવી તે બડી મુશ્કેલી છે. આ તો એવું બન્યું કે મીયાંભાઈ ગયા નીમાજ પઢવા અને મસજીદ કોટે વળગી. કોઇ શાણા સંયમીની સલાહ લેવાની ઈચ્છા થઈ કે આ વિડંબનામાંથી કેવી રીતે મુક્ત થવાય શાણા અને દીર્ઘદર્શીએ નૃપની પાસે આવીને ઉપદેશ આપ્યો. કે મહારાજા માનસિંહ. તમે મહારાજા રામ-ચદ્રના વંશના છો અને મહારાજ રામચંદ્રજીએ લંકાને વિભીષણને દાનમાં આપેલી છે. તે પાછી કેમ લેવાય?

ત્યાગ [illegible] આપેલ દાન. પણ કેવળ એમ પ્રતિજ્ઞા [illegible]
થાય [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
પ્રમાણે ખુશી થયા તે માટે કહેવાય છે કે [illegible] [illegible]
૯૮ ઉપવાસથી પૂરી પ્રતિજ્ઞાનું પાલન. આજના [illegible]
પણ કરી શકે છે. પ્રતિજ્ઞા લેવી તે [illegible]
છે પણ તેનું પાલન કરવું તે મુશ્કેલ છે
માટે [illegible] [illegible] [illegible]
કરી ધર્મને પાલન કરે તો [illegible]

[illegible]

વિષય કષાયના વિકારો, ગર્વ ગુમાન વિગેરેની વાટ જોઇ રહેલ છે. જો અહંકાર-મમતા વિગેરે ધારણ કરી તો તે વિકારો ઉભા થઈને સુખશાતામાં ધૂળ નાંખી સંકટો-કંટકો લાવીને ફેંકે છે. અને દુઃખની અવસ્થામાં જો દીનતા-હીનતા ભાસી કે આવી તો તે દીનતા-અધિક દુખમાં વધારો કરવાની જ. માટે સુખી અવસ્થામાં કે દુ:ખી દશામાં ગર્વ તથા દીનતા-હીનતાનો ત્યાગ કરવો તે સુખનો માર્ગ છે. સુખનો ભોગવટો તથા દુઃખ સંકટ કાયમ રહેતાં નથી. તેની તો દરિયાની ભરતી માફક ભરતી અને ઓટ થયા કરે છે. આમ સમજી તેવા સમયે સમસ્ત અવસ્થામાં સમત્વ ધારણ કરવું જોઇએ. દીવસ વિત્યા પછી રાત્રી આવ્યા કરે છે. તેમાં નવાઈ નથી તે મુજબ સુખ—પછી સંકટ આવે તેમાં શું આશ્ચર્ય ?

એક વેપારીનો માલ લાખો રૂપિયાનો હતો તેને લુંટારાએ લૂટી લીધો તેથી તે વેપારી દેશાન્તરથી પોતાને ઘેર આવ્યો. લુંટાયાની બીના ગામના સ્વજન વર્ગે તથા મિત્ર વર્ગે જાણી, તેથી તેમને આશ્વાસન આપવા આવ્યા. વેપારી શેઠે જાણ્યું કે આ સઘળા જમવા આવ્યા છે તેઓને આદરમાન આપીને બેસાડયા. અને કહ્યું કે થોડીવાર બેસો તમોને જમાડવાની સામગ્રી તૈયાર કરૂં, આવેલ સ્નેહી વર્ગે કહ્યું કે અમો જમવા આવ્યા નથી પરંતુ તમે લૂટાયા હોવાથી આશ્વાસન આપવા આવ્યા છીએ તમારી મુખાકૃતિ આનંદ ભરેલી દેખી અમોને અચંબો થાય છે. આવા સંકટ વખતે ઘણા વેપારીઓ ઉદાસી બની વિવિધ વલોપાત

સિદ્ધાંતોને જાણવા માટે છે. અને આધ્યાત્મિક [illegible]

[illegible]

તે ઝવેરી ખુશી થાય તે મુજબ શીરપાવ આપ્યો ઝવેરી પોતાને ઘેર જઇ વિચાર કરે છે કે, આત્મજ્ઞાન મેળવ્યું તો જ યથેચ્છ લાભ મેળવ્યો. જો ન મેળવ્યુ હોત તો બરોબર લાભ પ્રાપ્ત થાત નહી હવે તો આત્મજ્ઞાન પૂર્વક સંકલ્પ વિકલ્પોને દૂર કરૂં અને અનંત લાભનો સ્વામી બનું. ધર્મ કલા જ શક્તિ–સંપત્તિ આપવામાવાં સમર્થ છે માટે તેને ભૂલો નહી.

૯૨ જ્યાં સુધી પ્રાણીઓ, પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયોમાં આસક્ત હોય છે. ત્યાં સુધી ધર્મકલા આત્મ-જ્ઞાન તરફ આદર ભાવ કરતા નથી

ખુશી થઇને સેવેલા વિષયો તેઓનેજ સંકટમાં ફસાવે છે. તેથી જીવન દુઃખકારક બને છે. જીવ ત્યારે પ્રાપ્ત થએલા નિમિત્તો અને સંયોગોને દોષ દેવા મંડી પડે છે. તેથી દુઃખ અલ્પ થતુ નથી પણ વધુતું રહે છે. કારણ કે : પાંચ ઇન્દ્રયોના વિષયો તેના વિચારો અને વિકારો તે મ્હોટી ફસામણી છે. બલ બુદ્ધિ વિગેરે નાશ કરનારી છે માટે વિષયોનું સેવન કરતાં પ્રથમ વિચાર કરવાની અને વિવેક કરવાની ખાસ જરૂર છે વિષયોમાં કેવી પાછળથી ફસામણી કટુતા દુઃખ અને જીવનુ કેવું જોખમ છે. તે સાંભળો.

એક માતપિતાને એક દીકરી અને બે દીકરા હતા. તેઓને ગળપણ ખાવાની ટેવ હતી. ઘરમાં ચોરીને પણ ખાતા. તેઓની માતા ઘણી શીખામણ આપતી પણ તે કુટેવ ભૂલતા નથી તેમા એક પુત્ર મ્હોટો થયો. ગાંધીની દુકાને નોકરી તરીકે બેસાડયો નોકરી રીતસર કરે છે પણ

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ચૂર્ણ ભરેલું હતું. પણ તને કહેવાનું ભૂલી ગઈ. પણ હવે તારે આ સ્વાદ કરવો મૂકી દેવો ઘટે, આ પ્રમાણે જીભના સ્વાદમાં દરરોજ તો નહી પણ કોઇ વખતે કડવાશને સહન કરવી પડે માટે તેના પણ સ્વાદને ત્યાગ કરવાની જરૂર છે. વળી તેની માતાએ છોકરીને કહ્યું બેટા ! મેડા ઉપર જઈને ચણાનો લોટ લઈ આવ, ચૂલા ઉપર રહેલી કઢીમાં નાંખવો છે. આ દીકરી પણ મીઠાઈ ખાવામાં મશગુલ હતી. તેથી મીઠાઈના ભાજનો તપાસવા લાગી. પણ મીઠાઈ મળી નહી છેવટે ગોળના માટલામાં હાથ નાખ્યો. ત્યાં તો તેમાં રહેલા મંકોડાઓ એવા કરડયા કે, બૂમો પાડવા લાગી. રડવા લાગી. તેણીનું રડવાનું જાણી માતા જલ્દી ઉપર આવી બચકા ભરતાં મંકોડાઓ દૂર કર્યા. અને કહ્યું કે તને ચણાનો લોટ લેવા કહ્યું અને આ માટલામાં હાથ કેમ નાંખ્યો ! છોકરીએ કહ્યું કે, લોટ લેવાનું ભૂલી જઈ મીઠાઇ ખાવાની ટેવ પડી હતી. તેના ભાજનો તપાસ્યા. પણ ખાલી હતા. છેવટે ગોળ ખાવા હાથ નાખ્યો. ને તેમાં રહેલા મંકોડા વળગ્યા તેથી માતા પેટ પકડીને હસવા લાગી. પાડોશી ભેગા થઈને પૂછવા લાગ્યા કે, તમારી દીકરી કેમ બૂમો પાડીને રડતી હતી. તેની માતાએ કહ્યું કે, મેં લોટ મંગાવ્યો ત્યારે ગોળ ખાવા માટલામાં હાથ નાંખ્યો અને તેમાં રહેલા મંકોડા કરડયા. તેથી રડવા લાગી છે. જીભડીનો સ્વાદ એવો હોય છે. માટે જીભડીને વશ કરવા તેવા સ્વાદને તજવો

૯૩ ચક્ષુનો વિષય પણ કોઈ પ્રસંગે જીવના જોખમમાં નાંખી પ્રાણોને હરે છે. માનસિક વૃત્તિઓ બગાડી

[illegible]

[illegible]

ચાલ્યા ગયા. માતપિતાને દુઃખનો પાર રહ્યો નહી. તથા વિધવા થએલ તેની સ્ત્રીને પણ દુઃખનો પાર રહ્યો નહી. માટે પાંચે ઇન્દ્રિયોની આસક્તિનો ત્યાગ કરો. ત્યાર બાદ માનસિક વૃત્તિઓ પણ કબજામાં આવશે. અને વિકાસ સધાશે.

સહરાના રણમાં ભૂલા પડેલા મુસાફીરને અન્નપાણીની જરૂર પડે છે. પરિભ્રમણ કરીને થાકી ગએલને અન્નપાણી સિવાય જીવન ટકી શકતું નથી. તે વખતે ધન-સત્તા પરિવારાદિક તથા ઝવેરાત પાસે હોય તો પણ પ્રાણો કેવી રીતે ટકે ? ટકે નહી જ. અન્નપાણીનો ગરજને ધન-ઝવેરાતાદિ શાંત કરી શકવા સમર્થ નહી હોવાથી તે વખતે મુસાફીર અન્નજલની ઝંખના કરતો હોય છે તેવામાં કોઇ કૃપાવંત તેને ભાતુપાણી આપે તે મહાઉપકારી કહેવાય તે પ્રમાણે જીવનમાં માણસાઈ ન્યાય-જ્ઞાન ચારિત્રની જરૂર છે ત્યાં ધનાદિક કોઇ અર્પણ કરે તેથી માણસાઈ-પ્રમાણિકતારૂપી અન્નજલ પ્રાપ્ત થઇ શકતું નથી પણ કોઈ સદ્‌ગુરૂ. ઉપદેશરૂપી અન્નજલનું પાન કરાવે તોજ જીવન ટકે અને ઉન્નતિના શિખરે આરૂઢ થાય

મનુષ્યગણ સહરાના રણ જેવા સંસારમાં મુસાફરી કરી રહેલ છે અને પરિભ્રમણ કરીને અત્યંત પીડા માણી રહેલ છે તેને સમકિત સાથે જ્ઞાન ચારિત્રની અવશ્ય જરૂર છે તે આપે તે ઉપકારી સાચા કહેવાય.

એક મુસાફીર સહરાના રણમાં માર્ગને શોધે છે પણ માર્ગ જડતો નથી. ચારે બાજુ તપાસ કરે છે ત્યાં રેતીના

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

તેથી તે ખીલાડો નીકળ્યો. આ પ્રમાણે સમર્થની સહાય લઈને થતી બરબાદીનું રક્ષણ કરો.

૯૫ સાંસારિક સાધનો પુણ્યોદયે આવી મલે છે આવી મલ્યા પછી જો તેના સ્વરૂપનો ખ્યાલ રહે નહી તો તેઓનુ રક્ષણ કરવા માટે અનેક પ્રકારના સંકલ્પ વિકલ્પો થયા કરે છે છતાં તે સાધનો પ્રતિકુલતાને ધારણ કરે છે ત્યારે મનુષ્યોને અત્યંત કંટાળો આવે છે. અને ઘરમાંથી નાશી જવાની વૃત્તિ-પ્રવૃતિ થાય છે.

પરંતુ સંકલ્પ વિકલ્પો ટાળ્યા સિવાય ભલે ઘરમાંથી નાશી જઈને જંગલમાં વાસ કરે તો પણ તે કંટાળો ટળતો નથી. અને યથેચ્છ સિદ્ધિ થતી નથી માટે પ્રથમથી ઈષ્ટ સિદ્ધિના અભિલાષીએ, ધન-ધાન્ય પત્ની પુત્ર વિગેરે જે સાધનો છે તેના બરોબર સ્વરૂપને જાણવું, તેના સ્વરૂપને જાણ્યા પછી આસક્તિ અલ્પ થવાના યોગે સંકલ્પ વિકલ્પો પણ ટળતા રહેવાના અને સ્થિરતાના યોગે ઇષ્ટ સિદ્ધિ થવાની.

એક બ્રાહ્મણને આજીવિકાનું સાધન બરોબર હતું નહી. અને પુત્ર પુત્રીનો પરિવાર અધિક હતો. તેથી તેની સ્ત્રી ઘણો ઠપકો આપતી કોઇ વખતે છણુકા-મર્મવચનોના બાણો પણ લગાવતી તેથી કંટાળો લાવી જંગલમાં કોઈ એક યોગીની સેવામાં તત્પર બન્યો અને મનમાં માન્યું કે. યોગી મારા દુઃખો દુર કરશે.

યોગીએ કહ્યું કે દુઃખ દૂર કરવા હોય તો અષ્ટાંગ યોગની સાધના કર. તેથી તારી દરિદ્રતા નાશ પામશે અને

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

રાખે તો જ કાંઇક સાર પ્રાપ્ત કરી શકે, નહીતર અહંકાર-અભિમાન-મમતા-અદેખાઇ આવીને ફસાવે. મહાપંડિતો-આચાર્ય ઉપાધ્યાય વિગેરેની પ્રજ્ઞા-અને મહત્તા ત્યારે જ સફલ થાય કે ઉપરોક્ત વચનોને અનુસરે તો. અન્યથા તે પંડિતાઇને મહત્વ, વાદવિવાદ-ચડસાચડસીમાં વૃથા ગુમાવી બેસે. માટે દરેક માનવીઓને તેની જરૂર છે. જો ક્રોધને મારે નહી તો ધનનો ગર્વ હોવાથી સહજ પ્રતિકુલતા થતાં મગજ ગુમાવી ક્રોધાતુર બને અગર ચીડાઇને ગાળો દેવા લાગે એટલે મળેલા ધનની સફલતા મળે નહી. અને વૈરીઓને ઊભા કરે, પછી વૈરની પરંપરા વધતાં જે આત્મોન્નતિ થવાની હોય તેનો નિરોધ થાય. અને નિરોધ થતાં અધમ ગતિમાં આવવું પડે માટે કામ ક્રોધાદિકને મારો, વૈરીને આદર આવો-અને જાગતા રહો.

૯૯ અનાદિકાલથી કર્મો લાગેલા હોવાથી મોહ-અજ્ઞાનતા વિગેરે દોષોથી પ્રાણીઓ ઘેરાએલા છે. તેથી જગતમાં સારા સંયોગો તથા તથા નિમિતો પ્રાપ્ત થાય તો પણ સત્ય લાભ-મેળવી શકતા નથી અને માયા મમતામાં આસક્ત બની પોતે જાતે દુઃખમાં વિડંબનાઓમાં ફસાઇ જાય છે.

તેમાં જે સમ્યગ્જ્ઞાની. વિચારક-અને વિવેકી હોય છે. તે સમ્યગ્ જ્ઞાનના બળથી શુભ નિમિત્તો મળતાં લાભ ઉઠાવી શકે છે. અને પ્રાપ્ત થએલા લાભને એટલે સંપત્તિ-સત્તા શક્તિને સન્માર્ગે વાપરી પોતે સુખી થાય છે. અને મોહ

મહાત્માનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક અને [illegible]
માને છે. “ઉંચ [illegible] પાસે [illegible]
અંત્યજો હતી, તેથી તેનું [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

છું. શોધવાનું કારણ એ છે કે, અમારા રાજાએ હાતીમનું મસ્તક કાપી લાવે તેને સવા લાખ રૂપિયા આપવાનું કહેલ હોવાથી લોભનો માર્યો તેનું મસ્તક કાપવા માટે પરિભ્રમણ કરૂં છું. આ સાંભળી યુવાને કહ્યું કે હું પોતે હાતીમ છું જો તને લાભ થતો હોય તો તલવારવડે મારૂ માથું કાપીને લઈ જા, સેવકે હાતીમનું મસ્તક કાપવા તલવાર ઉગામી પણ તેના હાથમાંથી તલવાર નીચે પડી ગઈ અને ભેટી પડી કહ્યું કે તમારી દાન દેવાની ભાવના જુદા પ્રકારની છે આમ કહીને રાજાની પાસે આવ્યો અને બનેલી સઘળી બીના કહી. રાજા પણ હાતીમની ભાવનાને જાણી તથા નિસ્પૃહતાને જાણી. પોતે તેના ઉપર પ્રીતિને ધારણા કરવા લાગ્યો અને આશંસા રહિત દાનાદિ કરવામાં તત્પર બન્યો. માટે આશંસા–અદેખાઇનો ત્યાગ કરો

ધનાદિકના લાભ ખાતર મનુષ્યો વિવિધ કષ્ટો સહન કરવા પૂર્વક ક્રોધ–અભિમાન અદેખાઇ વિગેરેનો ત્યાગ કરીને શેઠ–અધિકારી તરફથી ધનાદિકનો લાભ પ્રાપ્ત કરે છે. ભલે પછી શેઠ અગર અધિકારી ગુસ્સામાં આવી તિરસ્કાર–ધિક્કાર સહિત ગાળો ભાંડે તો પણ તેઓના તરફથી લાભ મળતો હોવાથી સહન કરી શકે છે. સામનો કરતા નથી. કટુક વચનો પણ અમૃત જેવા માની સ્વ મગજને ગુમાવતા નથી. ખીજાતા–ચીડાતા પણ નથી. તેઓ સમજે છે કે. જો સામનો કર્યો કે ખીજાઇને બોલીશું તો કાંઇ લાભ મળશે નહી ને કાઢી મૂકશે. આમ સમજી વિવિધ કોપાતુર થવાના પ્રસંગો ઉપસ્થિત થાય. ખીજાવાના નિમિત્તો મળે તો પણ

[illegible]
[illegible] તેમાં [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

સંતાનોને શુભ સંસ્કાર અર્પણ કરવા પૂર્વક નીતિમાન બનાવેલ હતા. શુભ સંસ્કારી બ્રાહ્મણને તાવનો વ્યાધિ લાગુ પડયો વૈદ્યની દવા લીધી તાવ મંદ પડયો પણ અશક્ત હોવાથી કાંઈ કાર્ય કરી શકતો નથો. પરાણે પરાણે કોઇ યજમાનના ઘરમાં જઇ ચંડીપાઠને કર્યો તેથી દક્ષિણામાં ચાર રૂપિયા મલ્યા. અને પુત્રને કહ્યું કે વૈદ્યની પાસે જઈ લીધેલી દવાના ચાર રૂપિયા આપી આવ, રૂપિયાનું પોકીટ લઈને રમત કરતો આપવા જાય છે. તેટલામાં ખીસ્સામાંથી રુપિયાનું પાકીટ સરકી પડયું. જયારે ખીસ્સામાં તપાસ કરી ત્યારે પાકીટ દેખ્યું નહી અને રડવા લાગ્યો. હવે હું વૈદ્યને રુપિયા કેવી રીતે આપીશ, માતપિતા ઠપકો આપશે, આમ રડી રહેલ છે. તેવામાં રાજા પોતાના સેવકો સાથે ત્યાં થઇને ગમન કરી રહેલ છે. એક સેવકના હાથમાં પડી ગએલ પોકીટ આવ્યું. માર્ગે રડતા તે પુત્રને દેખી પુછયું અરે છોકરા તું કેમ રડે છે? તેણે પડી ગએલા પાકીટને તથા સ્વગૃહની સ્થિતિની બીના કહી. રાજાએ તે સત્ય રડે છે કે અસત્ય રડી રહેલ છે તેની ખાત્રી કરવા માટે–પરીક્ષા કરવા પોતાની પાસે રહેલ સોના મહોરોથી ભરેલ પાકીટ દેખાડયું. અને કહ્યું કે જો આ પાકીટ તારૂ છે. ના સાહેબ આ મારૂં નહી આવુ. સોનામહોરોથી ભરેલ અમારા ગરીબની પાસે હોય કયાંથી? ફકત વૈદ્યની દવાના ચાર રૂપિયા, મારા પિતાએ મોકલેલ હતાં પણ રમતમાં પડી ગએલ પાકીટની ખબર રહી નહી. તેથી રડું છું. રાજા છોકરાને સારા સંસ્કાર વાળો અને પ્રમાણિક જાણી ખુશી થયો. અને સેવકની પાસે હાથમાં આવેલ તે દેખાડયું તેથી ખુશી થઇને કહેવા લાગ્યો

[illegible]

[illegible] પાર્ટી છે. [illegible]
હવે આને સામ્યવાદી[illegible] પાર્ટી [illegible]
[illegible] પાર્ટી[illegible] [illegible] આવી [illegible]
[illegible] આવી [illegible]
[illegible] (વિ[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] આવે છે, [illegible]
[illegible]
સામ્યવાદીઓના પાર્ટીની [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

તો સંતાપ કરવાનો અવસર આવત નથી. અને હવે તેના વિના કામ ચાલે એમ નથી. આ વિચારી તેના ઘેર મકુક ચંદ જડીયો ગયો. કારીગરની પાસે માફી માગી. અને કહ્યું કે મેં અવિચારી ઉતાવળુ પગલું ભર્યું તે ક્ષમા કર, અને ચાલ પાછો મારે ઘેર કારીગર ખુશી થયો. અને કહેવા લાગ્યો. તપાસ દ્વારા સત્ય વાતની માલુમ પડી તેથી હું ખુશી થયો છું શેઠ! કદાપિ હુ ચોરી કરતો નથી. માટે હવે તેવી શંકા લાવતા નહી અને એવો પ્રસંગ આવી લાગે તો બરોબર તપાસ કરશો. આમ કારીગર શેઠના ઘેર ગયો–જડીયા શેઠ ખુશી થયા. અને સારૂ ઈનામ આપ્યું. માટે વિચાર કરીને વર્તો.

૧૦૧ પુણ્યોદયે પ્રાપ્ત થએલ સત્તા-સંપત્તિનો સદુપયોગ કરવો તે ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ આપનાર તથા સંખ્યાત અસંખ્યાત ગણું વ્યાજ આપનાર મ્હોટી પેઢીની બરોબર છે.

ભોગ ઉપભોગમાં ખરચવું તે ગુમાવવા જેવું છે માટે સાત ક્ષેત્રમાં ધન–બલનો વ્યય કરી. વાવીને સદુપયોગ કરવો તે ધાર્મિક શ્રદ્ધાળુનું કર્તવ્ય છે. જો સદુપયોગ કરશો નહી તો તેનો નાશ થવાનો સંભવ છે તો નાશ થાય. અને અન્યના હાથે જાય તે પહેલાં પોતાના હાથે સાતક્ષેત્રોમાં ધનાદિકને વાવી અચિન્ત્ય લાભ લેવો તે ડાહ્યા માણસોને જરૂરનું છે. આ લોકમાં આબરૂ વધવાની સાથે પુણ્યબંધ થશે અને પરલોકમાં સદુપયોગના આધારે ઇષ્ટ અનુકુલતા મળી આવશે.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

વ્યાજે રૂપિયા મુકયા નથી અમોને તેની બરાબર માલુમ છે. શેઠે કહયું કે, આ ચાલતી પેઢી કે બેંકમાં મુકયા નથી ત્યાં તો ધાર્યા પ્રમાણે સારામાં સારી ભાવના હોય તો પણ યથેચ્છાથી અધિક લાભ મળતો નથી પણ ઈચ્છાથી અધિક સુંદર ભાવનાના યોગે સાતક્ષેત્ર રૂપી બેંકોમાં ધન વિગેરેને મુકું છું. તેથી પ્રથમ તો તેને સાચવવાની ચિન્તા ટળે છે. અને ભાવના વધતી હોવાથી આત્મ વિકાસ સધાતો રહે છે તેમજ પુણ્યબંધની સાથે પ્રશંસા પણ થતી જાય છે માટે અરે ભાઈ ! સાત ક્ષેત્રોને પેઢી અગર બેંકો માનું છુ. આ પેઢી અગર બેંકોનો એવો સુંદર વ્યવહાર અને વ્યાપાર છે કે કદાપિ તેઓને ખોટ પડતી નથી કે દેવાળુ કાઢતી નથી કે મૂકેલા પૈસાઓની બરબાદી થાય. પાડોશીએ કહ્યું કે તમારી બેંકો અગર પેઢીઓ જુદા પ્રકારની છે. આવો લાભ કે વ્યાજ દુન્યવી પેઢીઓ કયાંથી આપી શકે ? તેમજ લોકોત્તર પેઢીઓને સંસારમા આસકત માનવો ઓળખે કયાંથી ? તે તો તમારા જેવા જે અનાસકત ધનાઢયો હોય તે લોકોત્તર બેંક પેઢીઓ સારી રીતે ઓળખી જમે ચુકીને અલભ્ય લાભ લઈ શકે ? દુન્યવી બેંકોનો વિશ્વાસ શો ? ઘડીકમાં દેવાળુ કરી લોકોની મિલ્કત હજમ કરી નાંખે છે. પછી રૂપિયા મુકનારા ભાવનગરી ચોફાળ ઓઢીને પોક મુકે તો પણ તે બેંકોના તથા પેઢીઓના માલીકોને કંઈ થતું નથી. આવી પેઢીઓ બેંકોમાં અજ્ઞાની હોય તો જ ધનને મુકે, આ મુજબ પાડોશીએ કહીને કહ્યું કે હવેથી હું સાદાઈ રાખી-બચેલી રૂપિયાને સાતક્ષેત્રોમાં વાપરી સદુપયોગ કરીશ.

અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કે [illegible] [illegible]
[illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] આર્થિક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]થી આર્થિક [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] કે [illegible]થી [illegible]
[illegible]થી [illegible] [illegible]

પોતે જાતે રૂપાળો તથા ભરાવદાર હતો. જ્યારે અલં-કારો પહેરી બહાર નીકળતો ત્યારે કામદેવ જેવો લાગ્યા કરતો તેનું નામ મહેરામણજી હતું. નામ પ્રમાણે ગુણ હતા સંસાર સાગરમાં મહેરામણની લહેર મધુરી હોય છે. (મુજબ પોતે બ્રહ્મચર્ય વ્રતમાં સુંદર હતો, પરસ્ત્રી માત બહેન-દીકરી તરીકે માનતો તેથી તેના વખાણ લોકો સારી રીતે કરતા. રંભાકે ઉર્વશી કે મેનકા જેવી પર સ્ત્રીઓન લાલચમાં કે તેના હાવભાવમાં ફસાતો નહી, એક દિવસ ખ‍ ભરવા જાંબુડી ગામમાં અલંકારો પહેરી મનોહર ઘોડા પ બેસી જઈ રહેલો છે. વચ્ચે ચમાર ગામ આવ્યું. તે ગામમ રહેતી ચારણની સ્ત્રી તેને દેખીને મુગ્ધ બની અને સ‍ દ્વારા બોલાવીને પોતાના ઘરમાં રાત વાસો રહેવા માટે આજીજ કરવા લાગી. આ ચારણસ્ત્રી પણ રંભા જેવી હતી. તે‍ હાવભાવને ઓળખી લઇને મહેરામણે કહ્યું કે. બેન-માતા મા ખળા ભરવા જેવું છે. એટલે અત્રે હું રોકાઈશ નહી. તેણી કહ્યું કે તમને દેખી મુગ્ધ બની છું. માટે એક દિવ રોકાઈ જાઓ. ચારણ સ્ત્રીઓ મારે માતા સરખી છે. તમા આ પ્રમાણે મુગ્ધ બનવું નહી. અને હાવભાવ કટાક્ષ કર‍ નહી. તથા મારે પરસ્ત્રી માતા તુલ્ય છે.

કદાપિ હું પ્રાણાંતે મારા વ્રતને ભ્રષ્ટ કરીશ નહી. માટે માતા તમે શાંત બનો. તમારી આબરૂ પ્રતિષ્ઠા જગતમાં વિખ્યાત છે. જાગીરદારનું વચન સાંભળી ‘ ચારણની સ્ત્રી વાઘણની માફક વકરીને કહેવા લાગી. માતા બેનના વચનનો ત્યાગ કરી મારા કથન મુજબ અહીઆં મારે ઘેર એક દીવસ રહો

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

મેળવવાની ખાસ જરૂર છે અને તે ખોટી સામગ્રીનો ત્યાગ કર્યા સિવાય ચિન્તાઓ સંતાપ પરિતાપાદિને હઠાવે એવી સામગ્રી મળતી નથી માટે પ્રથમ દુન્યવી વસ્તુઓની મમતાનો ત્યાગ કરી મનવચન અને કાયાને સ્થિર કરે એવા સાધનો મેળવો. સ્થિરતા કર્યા વિના ચંચલતા, ચિન્તા, વલોપાત-પરિતાપાદિ કદાપિ ટળશે નહી માટે ચદનમલયાગિરી-રાજારાણીની માફક વર્તન રાખી સુખી થવા માટે પ્રયાસ કરો સંસારમાં સંયોગ-વિયોગ-ભરતી ઓટ તો વારેવારે થયા કરવાનો જ માટે તેથી ગભરાવું તે બાલીશતા છે.

૧૦૩ આકર્ષણ બે પ્રકારે છે એક સ્નેહરાગનું અને બીજું કામરાગનું, આ બે રાગના કરતાં પણ દૃષ્ટિરાગનુ આકર્ષણ જુદા પ્રકારનું છે

આવા આકર્ષણમાં સાંસારિક પ્રાણીઓ એવા મુગ્ધ બન્યા છે કે પોતાના આત્માની સ્થિતિ કેવા પ્રકારની છે તેનો તેમને ખ્યાલ રહ્યો નથી. કેટલાક સપત્તિ-સાહ્યબીના આકર્ષણથી શત્રુઓની સાથે પણ સંબધને બાંધવા તત્પર બને છે તેઓની અનુકુલતા મુજબ વર્તન રાખે છે તથા સામાન્ય સ્થિતિવાળા ધાર્મિક સ્વજનવર્ગનો ત્યાગ કરી તેઓની આજ્ઞાને ઉઠાવવા ખડે પગે તૈયાર રહે છે. તથા કેટલાક કામરાગમાં એટલા ફસાઇ પડેલા હોય છે કે બલ-બુદ્ધિ અને સત્તા વિગેરે વૃથા વેડફી રહેલ છે. તેનું ભાન તેઓને રહેતું નથી, તેથી પાયમાલ બનીને અસહ્ય સંકટોમાં જઈ પડે છે. તથા દૃષ્ટિરાગમાં ઘેરાએલ મનુષ્યોને સત્ય ધર્મની સમજણ પડતી નથી. તેથી આડા અવળા પરિભ્રમણ કરીને

[illegible]

[illegible]

હોવાથી પ્રશંસા થઈ અને મહત્તા વધી તેમની પ્રશંસાને સહન નહી કરવાથી સિંહ ગુફાવાસી મુનિવર્ય ગુરૂની પાસે ત્યાં ચાતુર્માસ કરવાની આજ્ઞા માંગવા આવ્યા ગુરૂદેવે કહ્યું કે તે કોશાના મંદિરે તમોને ચાતુર્માસ કરવાની આજ્ઞા આપવામાં આવશે નહી તમે તપસ્યા કરો ઈર્ષ્યાના યોગે સિંહ ગુફાવાસી વેશ્યાના મંદિરે ગયા. કોશાના હાવભાવથી મુગ્ધ બન્યા ચાતુર્માસ હોવા છતાં નેપાળના નૃપ પાસેથી રત્નકંબલ લાવીને કોશાને આપી. તેણીએ પગે ઘસીને ફગાવી દીધી. મુનિએ કહ્યું કે પ્રયાસ કરીને લાવેલી સવાલાખની રત્નકંબલને પગે ઘસીને કેમ ફગાવી દીધી ? વેશ્યાએ કહ્યું કે તમે રત્નત્રયીના સ્વામી છો. કે જે રત્નત્રયીની આગળ દેવલોકની સંપત્તિ સાહ્યબી તુચ્છ છે તેને તમો ફેંકી દેવા તૈયાર થયા છો તેનું તમોને ભાન નથી તે જણાવવા રત્નકંબલને ફગાવી દીધી. આ પ્રમાણે શ્રવણ કરી મુનિવર્યને વિચાર અને વિવેક જાગવાથી પસ્તાવો કરવા લાગ્યા. કે ગુરુવર્યની આજ્ઞાને લોપી અત્રે આવ્યો. તે સારૂ કર્યું નહી. ધન્ય છે આ કોશા વેશ્યાને, કે જેણીએ તપસ્યાઓ કરનારને પણ પ્રતિબોધ આપી મ્હને સ્થિર કર્યો. આ પ્રમાણે થએલી ભૂલોને સુધારી ગુરૂદેવ પાસે આવી મહામુનિવર્ય સૂરીસમ્રાટ્ સ્થૂલિભદ્રજીની સ્તુતિ કરીને જ્ઞાની બન્યા. અને આગળ અનુભવી પણ થયા. માટે થએલી ભૂલોને સુધારી જ્ઞાની અને અનુભવી બનો. પરંતુ જે દોષોનું સેવન કરીને ખુશી થાય છે. પોતાને બહાદુર માને છે તેઓ પણ જ્યારે સદુપદેશ સાંભળે હૃદયમાં ઉતારે ઉલ્લાસ લાવી વિચાર અને વિવેક જો લાવે તો

હાની અનુભવની વાતો. દરેક આસ્તિકને [illegible] [illegible] [illegible]
અનુભવની બાબતમાં શ્રોતાના છે. આ [illegible] [illegible]
પાસેથી પ્રમાણ છે [illegible] લોક નહીં [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible]
ફરતી, ચાલતી, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
માટે છે આ, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
તે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

નથી તેથી પંતે પોતાના ઘરબાર સ્થાવર મિલ્કત વેચીને ખેડુતો વતી મહેસૂલ ભરવાની તૈયારી કરે છે. તેવામાં તેમના ઇષ્ટદેવ વિઠુભા તનમનથી ભક્તિ સેવા-એકાગ્રતા તથા દયાળુપણાથી પ્રસન્ન થયા. અને ખેડુતોનું મહેસુલ સીપાઇનો વેશ ધારણ કરીને ભર્યું. રાજાએ સંતુષ્ટ થઇને પુછયું. આવા ખરાબ વખતમાં સઘળુ મહેસુલ કોણે ભરી આપ્યું ? વિઠોબાએ ઉત્તર આપ્યો કે મેં. મામલતદાર ખેડુતોની વતી ઘરબાર વેચવા તૈયાર થયા ત્યારે મેં જ મહેસૂલ આપ્યું. રાજા વિચાર કરે છે કે આના સિવાય ઘણો સારો તું શો પગાર લઈશ. તેના ઉત્તરમાં સીપાઇએ કહ્યું. એક લક્ષ. રાજા વિચાર કરવા લાગ્યો કે એક લાખ તો શું પણ પાંચ લાખથી પણ આવો સીપાઈ કયાંથી મળે તેવામાં વિઠોબા અદૃશ્ય થયા.

ભૌતિક પદાર્થોમાં સત્ય સંતોષાદિકને શોધનારાઓને જ્યારે તે પદાર્થોને પ્રાપ્ત કર્યા પછી અસંતોષ રહે છે ત્યારે ચિન્તા વલોપાત કર્યા કરે છે કે હવે આટ આટલા પદાર્થો મેળવ્યા તો પણ સંતોષ પ્રાપ્ત થયો નહિ, તો કયા પદાર્થ સંતોષ કરશે, કયા ઉપાયો કરૂ, કે સંતોષ થાય ? પણ તેઓને માલુમ નથી કે, સંતોષ, આત્મિક ગુણ છે. ભૌતિક પદાર્થો ગમે તેવા ભેગા કરવામાં આવે તો પણ તે દ્વારા કયાંથી પ્રાપ્ત થાય ? કારણ તે પદાર્થો આત્મિક ગુણોવાળા નથી. ચક્રવર્તી જેવી સાહ્યબી મળે. વૈભવ વિલાસ પ્રાપ્ત થાય તો પણ માનસિક વેદના રહેવાની જ. તથા અસંતોષની ચિન્તાઓ વારે વારે હૈયાને બાળવાનીજ. જો તે સાચા સંતોષના અર્થી હોય તો આત્મિક ગુણોને મેળવવા માટે મહેનત કરે તો જ સંતોષનો લ્હાવો

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ચિન્તાઓ કર્યા કરો છો તેમજ પ્રયાસ પણ કરો છે તો પછી ઓશીયાળી કેમ ખસતી નથી ? અને કાયમ રહ્યા કરે છે ? જયાં સુધી ધાર્મિક કાર્યો કરતાં તથા તથા વ્યાવહારિક કાર્યો કરતાં આ લોક તેમજ પરલોકના સુખની આશંસા-અભિલાષા તથા પ્રતિષ્ઠા–મહત્તા વિગેરેની ઇચ્છા ખસી નથી તેથી જ ઓશીયાળી કાયમ રહે છે. અને રહેવાની જ માટે તેની આશંસાને દૂર કરી તથા ક્ષમાદિક ગુણોને ધારણ કરવા પૂર્વક જીનેશ્વરે કથન કરેલા માર્ગે સંચરો. આ ઓશીયારી ટાળવાનો રાજમાર્ગનો આધાર લીધા વિના કદાપિ માનસિક વૃત્તિઓ સ્થિર થશે નહી. અને સત્ય મહત્તા–પ્રતિષ્ઠા મળશે નહી. માટે કષ્ટ સહન કરીને પણ આ સુગમ–અને સરલ પંથે સચરો.

આપણા જીવનમાં બે પ્રકારના માર્ગો રહેલા છે એક અંધકારનો અને બીજા પ્રકાશનો આ બે માર્ગમાંથી કયા માર્ગે ચાલવું તે બુદ્ધિ ઉપર આધાર રાખે છે. વિચાર વિવેક બુદ્ધિ તો આપણને પુણ્યના યોગે મળી છે તો પછી અંધકારનો માર્ગ જે છે તેનો ત્યાગ કરી પ્રકાશનના માર્ગે ગમન કરવું તે હિતકર છે અનુભવી કહે છે કે, સદાય મનપસંદ સુખનો, અનુકુલતાનો, આ જગતમાં કે જીવનમા માર્ગ મળતો નથી છતાં બુદ્ધિ હોય તો પ્રકાશ માર્ગ પણ છે ને ? તે માર્ગે વળો મનપસદ સુખનો માર્ગ મળી આવશે અજ્ઞાનાંધકારના માર્ગે ભયના ભણકારા તથા વિવિધ ભીતિઓ આવી ઉપસ્થિત થાય છે ત્યારે શોરબકોર કરી અધિક ભયભીત બનો છો તે વખતે શાંત બની પ્રકાશના માર્ગે વળવાનો

મેળવી અને પદાર્થોનો સહકાર લેવા પૂર્વક સદ્‌ગતિને સાધશે

૧૧૦ આત્મિક ગુણોમાં લગની લગાવીને આત્મિકોન્નતિ સધાય છે તેને જ સમ્યગ્‌જ્ઞાની ઉન્નતિ સ્વીકારે છે.

એક માણસ પાપને પાપ તરીકે માને છે અને છૂટકો નહિ હોવાથી તે પાપ સ્થાનક સેવવું પડે છે અને બીજો પાપને પાપ તરીકે માનતો નથી તે એમાંથી પાપને પાપ તરીકે માનતો નથી તે નીચ અને હલકો કહેવાય, ભલે પછી શ્રીમંત-ધનાઢ્ય કહેવાતો હોય તો પણ સમ્યગજ્ઞાની દૃષ્ટિએ નીચ ગણાય છે. આવો શ્રીમંત પ્રસિદ્ધ થવા ખાતર લાખો રૂપિયાનો વ્યય કરે તો પણ ઉચ્ચ સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરવા ભાગ્યશાલી બને કયાંથી ? આયુષ્ય પૂર્ણ થવાના અવસરે કાંતો આર્તધ્યાન કે રૌદ્ર ધ્યાન કરતો હોય છે. શાસ્ત્રકાર ફરમાવે છે કે રૌદ્ર ધ્યાનથી નરક ગતિ મળે જ્યાં પીડાઓને પાર નથી. ત્યાં ક્ષેત્રજન્ય અને પરસ્પર કરેલી લડાઈથી અને ઉષ્ણ-શીતથી ઉત્પન્ન થતી પીડાઓ એક ક્ષણ શાંતિ આપતી નથી. કારણ કે જે પાપને પાપ તરીકે નહી માનેલ હોવાથી સત્તા-સંપત્તિ અને બલના આધારે પાપ સ્થાનકને સેવવામાં બાકી રાખતો નથી તેથી વિચારો એવા દુષ્ટ હોય છે તદ્દન નીચ ભૂમિકામાં લાવી મૂકે અને આર્ત્તધ્યાનના વિચારોથી ધનધાન્ય પરિવાર વિગેરેમાં ઘણી આસક્તિને લીધે તિર્યંચ ગતિમાં પશુપંખી વિગેરેની ગતિમાં જઈ ટકાય છે ત્યાં પણ પીડાનો પાર નથી. પરાધીનતા પૂરેપૂરી હોય છે તેથી સાંસારિક સુખશાતા પણ કયાંથી હોય ? આ પ્રમાણે પાપને

રૂપિયાની માગણી કરી. અને ત્રણ મહિનામાં રૂપિયા પચાશ વ્યાજ તરીકે આપીશ, પેલીએ ગણી આપ્યા. અને ધૂતારીએ કહ્યા મુજબ વ્યાજ સાથે પાંચસો પાછા આપ્યા. આ પ્રમાણે કોઇ વખત હજાર રૂપિયા લઇને સો રૂપિયા વ્યાજ તરીકે તે ધૂતારી આપતી. શેઠાણી ઘણી ખુશી થતી અને કહ્યા પ્રમાણે રૂપિયા અર્પણ કરતી લાલચુને લોભ વધારે હોય છે. તેને માલુમ પડતી નથી કે આટલુ અધિક વ્યાજ શા માટે આપે છે? તેતો વધારે લાભ થાય તેમાં લંપટ બને છે. એક વખત ધૂતારીએ આવીને કહ્યું કે મારા દીકરાને પરણાવવો છે અને મારી પાસે અત્યારે સાધન સામગ્રી છે નહી માટે બેચાર સોનાના ઘરેણાની સાથે એક હજાર આપે તો લગ્ન પતી ગયા પછી તે ઘરેણાંની સાથે લીધેલા રૂપિયા જરૂર આપીશ તથા સો રૂપિયા અધિક આપીશ શેઠાણીએ શેઠની સલાહ લીધા સિવાય ઘરેણાની સાથે હજાર રૂપિયા આપ્યા. પેલી લઇને પોતાને ઘેર ગઈ પુત્રના લગ્ન પતી ગયા પછી બે મહિના થયા પણ તે ઘરેણાં અને રૂપિયા પાછા આપવા આવી નહી ત્યારે શેઠાણી તેણીના ઘેર જઇને માગણી કરી. તેણીએ કહ્યું કે અરે શેઠાણી ધીરજ રાખો. તમારી વસ્તુઓને લઇને નાસી જઈશ નહી બે મહિના પછી આપીશ. આ પ્રમાણે પુન.પુનઃ ટલ્લે ચઢાવવા લાગી. શેઠાણી કંટાળીને ઠપકો આપવા લાગી ત્યારે ધૂતારી કહેવા લાગી કે ઘરેણા અને રૂપિયાની વાત શી? કોઈ બીજી આવીને લઇ ગઈ હશે અરે ધૂતાર્રી કોઈનું ઘર ભૂલી લાગી છે મેં તો કાંઇ પણ લીધુ નથી. અહીથી ખસો જેણે તમારી વસ્તુઓ લીધી હોય તેને ઘરે જાઓ. નાહક્ ઠપકો આપો નહી.

પોતેજ હલકા બને છે. કારણ કે અહંકાર–ગુમાન આવતાં સંપત્તિ–સત્તા–સાહ્યબી ખસવા માંડે છે. ગુમાનની સાથે સંપત્તિ વિગેરેને અનાદિકાલીન વિરોધ છે એટલે ગર્વ આવતાં તે ખસવાનો આરંભ કરે છે બુદ્ધિમાં વિપર્યય થાય છે અને અવળી બુદ્ધિ થતાં વેર વિરોધ વિગેરેને કરવાની મનોવૃત્તિ જાગૃત થાય છે વેર વિરોધે કોનું કલ્યાણ કર્યું ? માટે સ્વર્ગમાં રહેલી સાહ્યબી કરતાં તથા લબ્ધિમાનની સંપત્તિ કરતાં તમારી પાસે રહેલી સાહ્યબી તુચ્છમાત્ર છે માટે નમ્રતાને ધારણ કરી પ્રાપ્ત થએલ સંપત્તિનો સદુપયોગ કરો.

તમારી પાસે જે સંપત્તિ સાહ્યબી છે તે દ્વારા અહંકારાદિક ધારણ કરીને તમોએ શું મેળવ્યું ? તે કહેશો ? શુભ સસ્કાર મેળવ્યા કે અશુભ ? સાથે આવનાર વસ્તુઓ મેળવી કે અહીંજ પડી રહેવાની ? તેનો કદાપિ વિચાર કર્યો છે આ વિચાર દરરોજ કરવાની ખાસ જરૂર છે અશુભ સંસ્કાર હોય તો દૂર કરજો નહીતર તે સસ્કારો તદ્દન સમીપે રહેલા પુનઃપુનઃ આગળ વધવામાં વિવિધ વિઘ્નો ઉપસ્થિત કરશે.

'વિપત્તિ વેલાયે તેને દૂર કરી સપત્તિ અર્પણ કરનાર શુભ સસ્કાર–હિંમત 'વિગેરે છે. તે જો નહિ હોય તો વિપત્તિને વધારે જોર આવવાનું, અને તેણીને હઠાવવાની તાકાત પણ ખસી જવાની, તાકાત ગુમાવ્યા પછી દરેક બાબતોમાં નિરાશ બનવાના જ. માટે સારા નિમિત્તોના સંસર્ગમાં આવી શુભ સંસ્કારને ગ્રહણ કરીને અશુભ વિચાર–સંસ્કારનો ત્યાગ કરો. પછી નિરાશ થવાનો વખત આવશે નહી અને ધાર્મિક બાબતોમાં હિંમત પૂર્વક પ્રયત્ન

પછી ઠપકો આપીને દૂર કર્યો. આ મુજબ ધાર્મિક સ્થલે પણ દંભી જન કપટ કરવામાં બાકી રાખતા નથી. તેને ધર્મની આરાધના કયાંથી સફલવતી બને ? ન જ બને.

દરેક માનવોને ઉર્ધ્વગમન કરવામાં બે પાંખો, પંખીની માફક હોય તો ઉર્ધ્વ ગતિ કરવા તેઓ શક્તિમાન છે. તે પાંખોને કાપવામાં આવે તો ગમે તેવો સમર્થ ઉર્ધ્વ ગતિમાં આગળ વધવાની શક્તિ મેળવી શકતો નથી. તે બે પાંખો સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યગ્જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરે તો જ આગળ ગમન કરી શકે. ઉર્ધ્વગમન કરવાની ઇચ્છાવાળા તો જગતમાં ઘણા છે. પરંતુ તે બે પાંખો વિનાના ઉર્ધ્વગમન કરવા માટે ઘણા ઠેકડા મારે છે પણ પાછા પટકાઇ અતીવ અસહ્ય પીડાને સહન કરતા માલુમ પડે છે ઉર્ધ્વગમન, કહેતાં ઉન્નતિ માટે કેટલાક સ્વદેશમાં પ્રેમી બનીને અનેક કંકાસ, ઝઘડા મારી વિગેરેનો આધાર લઇ મારામારી કરવામાં બાકી રાખતા નથી. અને મરણ પામે છે. અને કેટલાક અધિકારને પ્રાપ્ત કરી પોતાની તિજોરીને ભરપુર કરે છે ત્યારે કેટલાક વિવિધ કપટ કલાઓને કેળવી પ્રજાઓનું ધન કબજે કરી મોટર, એરોપ્લેનમાં મોજ કરે છે. આ પ્રમાણે કરતાં પણ ઉર્ધ્વ ગતિને મેળવી શકતા નથી. કારણ કે બે પાંખોનું શરણ લીધું નહી અને કુદંકુદા કરી, તો પછી નીચે પટકાયા વિના રહે કયાંથી ? વ્યહાવારિક કાર્યોમાં સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યગ જ્ઞાનીઓની આવશ્યકતા રહેવાની જ, આ સિવાય દરેક કર્તવ્યોમાં સફળતા મળવી અશકય છે. માટે તે બે પાંખોને પ્રાપ્ત કરીને દરેક કાર્યો કરો. ઉન્નતિ તમારી વાટ જોઈ

તેઓ તો તેઓમાં સાચા સાધ્યની કલ્પનાઓ કરીને લપટાઈ આત્મશક્તિની બરબાદી કરતા જીવન ગુજારે છે. નિર્લેપતાએ જીવન ગુજારવામાં મનુષ્ય જીવનની સફલતા રહેલી છે. કારણ કે મમતા-રાગ દ્વેષ અદેખાઇના આવિર્ભાવો અલ્પ થતા જાય છે. શેઠને ગુમાસ્તા કમાઈ આપે. પણ જેવી કમાણીમાં શેઠને મમતા હોય છે, તેવી મમતા ગુમાસ્તાને હોતી નથી. તે તો જે પગાર મળે તેમાં સંતોષને ધારણ કરે છે. તેથી ઓછી કમાણી થાય અગર અધિક થાય તેની ચિન્તાઓ. તેઓને શેઠની માફક હોતી નથી. શેઠ ગુમાસ્તા દ્વારા અધિક કમાણી કરે ત્યારે ખુશી થાય છે. અને જ્યારે ઓછી થાય ત્યારે ચિન્તા વલોપાત પૂર્વક અકળાય છે. તેનું કારણ શેઠને કમાણીમા મમતા છે. ગુમાસ્તાને તેવી મમતા નથી. તથા શેઠાણીનું ઘર સંબધી કાર્ય દાસી કરી આપે છે. પરંતુ શેઠાણીને ઘરના કામમાં જે મમતા રહેલી છે. તેવી દાસીને ન હોવાથી કામ બગડે કે સુધરે તેમાં રાગ-દ્વેષ થતો નથી. શેઠાણીને તો ધારેલ કામ બગડતાં કાળજુ કપાઈ જાય છે. ચિન્તાનો પાર રહેતો નથી, ધાવમાતા બાલકનું રક્ષણ પોષણ કરે છે પણ સારવાર કરતાં બાલક માંદુ પડે તો તેની માતાને જેવો વલોપાત થાય છે. તેવો ધાવ માતાને થતો નથી તેનું કારણ તમો જાણો છો. મમતાનો ત્યાગ તેજ સારો ભાવ બજાવે છે. તે મુજબ વર્તન રાખવામાં આવે તો સારી સંપત્તિનો વિયોગ થતાં પણ વલોપાત થાય નહી અને ધર્મની આરાધનામાં તત્પર બનાય.

"એક શેઠને અશુભોદયે સંપત્તિનો વિયોગ થયો

નહી આવવાથી અફશોસ કરતાં વલોપાત કરતો પાછો આવી દાટેલી સોનામહોરો લેવા ગયો. પરંતુ જ્યારે દેખી નહી ત્યારે ઘણો પરિતાપ સંતાપ કરવા લાગ્યો. પણ હવે ગમે તેવો વલોપાત કરે તો પણ વળે શું ? ઘરમાં સઘળી કમાણી ગમાવીને આવ્યો. તે પ્રમાણે મનુષ્યો દુન્યવી પદાર્થોમાં ઘણો રાગ હોવાથી અનંત સમૃદ્ધિને ગુમાવી બસે છે. અનંત સમૃદ્ધિના મુકાબલે દુન્યવી પદાર્થો દોકડા જેવા છે. આમ સમજી તે પદાર્થોમાં આસક્ત ન બનતાં જીનેશ્વર કથિત આગમવાણી રૂપી પાણીનું પાન કરી હૈયામાં રહેલી મલીનતાને દૂર કરો. મલીનતા દૂર ગયા પછી સત્તામાં રહેલી સત્ય સમૃદ્ધિ આપો આપ હાજર થશે. પછી કોઇ બાબતની આધિ-વ્યાધિ ઉપાધિ રહેશે નહી. માટે એક દોકડા જેવા દુન્યવી પદાર્થો ખાતર અનંત ઋદ્ધિ-સમૃદ્ધિને ગુમાવી બેસો નહી. રાગ-દ્વેષ અને મોહાદિકને ટાળવાની શક્તિ તમારામાં ભરપૂર છે તેનો પાદુર્ભાવ કરી સ્ફુરાયમાન કરો. આ મુજબ વર્તન કરશો નહી તો દોકડો પણ હસ્તગત થશે નહી અને જે ઋદ્ધિ છે તે તો કષાય ચોરો લઇ લીધી છે. માટે ખાસ ઉપયોગ રાખીને વર્તન કરો

તમારી પાસે જે આવી મલ્યું છે અને જે આવી મળે છે તે તમારૂ નથી જ. તમારૂં જો હોય તો ખસી કેમ જાય ? ખસી જાય છે તેથી કહેવું પડે છે કે જે મળ્યું છે તે તમારૂં નથી તમારૂં તો તમારી પાસે સદાય નિરન્તર કાયમ રહેલું છે તેને ઓળખી નજર કરીને સ્વાધીન કરો પણ તે સ્વાધીન કયારે થાય કે સારી

કારણો છે તેમાં પુનઃપુન ઉપસ્થિત થઇ સજ્જડ કર્મબંધના કારણો બને છે એટલે સંવર-નિર્જરાનો લાભ મળતો હોય તે મળતો નથી. તથા ન્હાની ભૂલોને મહતી માની જલ્દી સુધારી લેનાર ભાગ્યશાલી બંધના કારણોને પણ રીતસર ઉપયોગ રાખતો હોવાથી સંવર તથા નિર્જરા કરતો હોય છે. એટલે ન્હની ભૂલો તથા અપરાધોની કદાપિ ઉપેક્ષા કરવી નહી. ગુમસ્થલે ઉત્પન્ન થએલી ન્હાની ફોલ્લીની જો ઉપેક્ષા કરવામાં આવે તો તેવા કારણો મળતાં મ્હોટી બને છે, પછી પીડાનો પાર રહેતો નથી તેનો ચેપ લાગતાં અન્ય ગુમડાઓ જન્મે છે. માટે પ્રથમથી જે ચેતી ઉપેક્ષા કરતો નથા તે દુઃખી થતો નથી.

૧૨૯ કરજ-કાણું-કંકાસ-કલેશની ઉપેક્ષા કરવાથી નિમિત્તો મળતાં વધતાં જાય છે.

માટે તેમને પ્રથમથી જ ડામવા જોઇએ દરરોજ તમે પોતાની ભૂલો તથા અપરાધોને જાણી કબુલ કર્યા છે કે અન્યના દુર્ગુણો તથા ભૂલો દેખી તેઓના ઉપર કોપ કર્યો છે તેની તપાસ કરી છે? તપાસ કરી ન હોય તો દરરોજ નિરીક્ષણ કરવા આળસ કરશો નહી તેથી ઘણો લાભ થશે વાયદા કરશો તો ફાયદો મળી શકશે નહી.

"તમે પોતાના દુર્ગુણોને જોઇને દૂર કર્યા હશે તો ઉચ્ચ ભૂમિકાએ જરૂર આરૂઢ થશો અને બીજાઓના દોષો તથા ભૂલોને જોતાં કદાપિ આગળ વધી શકશો નહી. તમારાથી બીજાઓ તરફ દોષો થયા હોય તો માફી માગજો. ભલે પછી બીજાઓ ક્ષમાવે નહી તો પણ તમોને ખમા-

તેમાંજ રાચી માચી રહે છે તેથી વિવિધ વિઘ્નો ઉપસ્થિત થતાં વ્યાકુલ બની દુઃખી દુઃખી બને છે કારણ કે તે સંપત્તિ વિગેરે પ્રાપ્ત થએલ છે તે કર્મજન્ય છે જે કર્મજન્ય હોય તેને ખસતાં વિલંબ થતો નથી. સાચી સંપત્તિ, અને સાહ્યબી તથા સત્ય સુખ, કદાપિ ગેરહાજર છે નહી. ફક્ત તમોએ એની હાજરી તરફ નજર નાંખીને ઓળખી નથી. તેથીજ ભૌતિક સાહ્યબી વિગેરેમાં મુગ્ધ બનેલ છો જો નજર નાંખવા પૂર્વક આત્મ સાહ્યબીને ઓળખશો તો હાજર હાજર થએલ દેખશો દુન્યવી સાહ્યબી ખાતર દોડધામ કરવી પડશે નહી. અને ચિન્તાઓ, વલોપાત, વિઘ્નો તથા વેદના અને વિષયના વિકારો ખસવા માંડશે માટે દરરોજ આત્મ નિરીક્ષણ કરતા રહેવું તે પરમ કર્તવ્ય છે.

"ઘાતી કર્મો રૂપી પુર્વે કબજે કરેલ પર્વતો ઉપર સુખે આરૂઢ થવાય છે. કબજે કરીને જગતમાં આનંદ પૂર્વક નિર્વિઘ્નતાએ વિહરી શકાય છે જો ઘાતી કર્મોને કબજે કર્યા સિવાય જગતમાં પરિભ્રમણ કરશો તો મહાન પર્વતોની માફક તે આડા ઉભા રહેવાનાજ તેથી પુનઃપુનઃ પાછળ પડવાનું થશે. આગળ વધવું અશકય બનશે. માટે તે ઘાતી કર્મો રૂપી પર્વતોને કબજે કરી તથા આરૂઢ થવાના સોપાનો તૈયાર કરવા અતિશય પ્રયાસ કરો. જગત ઉપર સત્તા મેળવવાના પ્રયત્ન કરવા કરતાં, પોતાના આત્માની સત્તાને પ્રાપ્ત કરવા પ્રયાસ કરવો તે ઘણોજ જરૂરી અને સરસ છે તેમાં પ્રથમ કષ્ટ માલુમ પડશે પરિણામે અત્યંત લાભ દેખાશે. જગતની સત્તા પણ કષ્ટ વિના મળી શકે એમ નથી

યથાર્થ ફલને આપવા સમર્થ બને દંભના ત્યાગમાં અન્ય ગુણોને આવવાનો જગ્યા મળે છે.

૧૩૫ બગની માફક એકાગ્રતા જો ભગત દુષ્ટનો એટલે દુષ્ટ દોષોને દૂર કરવા નાશ કરવા રાખે તો આત્મ સતોષ થાય.

સરોવરમાં બેઠેલા બગલાઓ પોતાનું પેટ ભરવા કેવી એકાગ્રતા રાખે છે તે તમોએ જોઈ હશે મન-વચન કાયાને સ્થિર કરી માંછલાઓને જોઇ રહેલા હોય છે. તે મુજબ તમો જો મન-વચન અને કાયાને સ્થિર કરવા પૂર્વક દોષોને દેખશો તો આત્મતૃપ્તિ થશે. એટલે તે દોષોને દુર કરવાની તમન્ના જાગશે.

દુન્યવી પ્રવૃત્તિમાં દોષો ઘટશે નહી, પરંતુ વધવાના. માટે આત્મસતોષ પ્રાપ્ત કરવો હોય તો સ્થિરતા ધારણ કરો. તેમજ થઇ ગયેલા દોષોને દુર કરવાની તમારામાં તાકાત ભરપુર છે પણ તે તાકાતને બહારની પ્રવૃત્તિમાં વેડફી નાંખતા હોવાથી રહેલી તાકાતને અદ્યાપિ પીછાની નથી. અને આત્મિક સંતોષ થયો નથી. દુન્યવી પ્રવૃત્તિ કરતાં તમોને સંતોષ તો થએલ હશે. પણ તે રહ્યો કયાં સુધી ? ક્ષણિક સંતોષમાં દોષોને દુર કરવાની શક્તિ છેજ નહી. અને તમારે જોઈએ છે નિરન્તર નિત્ય સતોષ ! તો પછી તે દોષો તરફ એકાગ્રતાપૂર્વક દૃષ્ટિ કર્યા સિવાય તે દુર ક્યાંથી જશે. તથા પેટ-પરિવાર-પટારો ભરવા જેવી લાગણી તત્પરતા રાખો છો તેવીજ આત્મિક ગુણોનો આવિર્ભાવ કરવા તત્પરતા થશે તો કોઇ બાબતની ખામી

મનોહર હતી. ચૌદ રત્નો નવનિધિ વિગેરે જેની પાસે હોય તેને સાંસારિક વિષયોની ખામી હોતી નથી. અને તેમને ભાસતી પણ નથી પરંતુ એક આત્મજ્ઞાનની ખામી હોવાથી દુર્ગતિના ભાજન બન્યા ને સંપત્તિએ દુર્ગતિના બારણા બંધ કર્યા નહી પણ તેનું ઉદ્‌ઘાટન કર્યું અને તેત્રીશ સાગરોપમ સુધી મહાવિપત્તિમાં ફસાવી નાંખ્યા. ભરતચક્રી સગર ચક્રવર્તીઓને આત્મજ્ઞાન હોવાથી મળેલી સંપત્તિનો ત્યાગ કરી તેમણે આત્મવિકાસ સાધી પરમપદને પ્રાપ્ત કર્યું અને સાદી અનતમે ભાગે અનંત સુખના સ્વાંમી થયા છે. માટે દુન્યવી **સત્તા–સાહ્યબી, પુણ્યોદયે પ્રાપ્ત થશે પણ આત્મજ્ઞાન હશે નહી તો આવી બન્યું એમ માનશો.**

અનંતજ્ઞાન–દર્શન સુખાદિ મેળવવું હોય તો સત્તા–સાહ્યબીમાં વિશ્વાસ રાખતા નહી. મદોન્નમત્ત બનતા નહી. જે અંતે અનંતા દુઃખોમાં ફસાવનાર છે. તે ટાળવા માટે પ્રયાસ કરવાની ખાસ અગત્યતા છે. સાહ્યબી–સંપત્તિ વિગેરે કર્મજન્ય છે. અને કર્મ પણ જડ છે. અને ચેતન આત્મા છે. કર્મની શક્તિ કરતાં આત્માની શક્તિ અનંત ગુણી છે. તેથી આ કર્મ શક્તિનો ત્યાગ પૂર્વક આત્મોન્નતિમાં સારી રીતે આગળ વધો અંતવાળી વસ્તુઓમાં કોણ વિશ્વાસ રાખે ? અંતવાળી આ સઘળી સત્તા–સંપત્તિ છે તે માટે સમ્યગ્‌જ્ઞાન હોવું જોઇએ. જ્યા સુધી આ સમજાશે નહી. અને રાગ દૂર કરવામાં નહી આવે તો ફસામણી વાટ જોઇને રહેલ છે તમારી પાસે દુન્યવી પદાર્થોનું જ્ઞાન હશે તે અનંત સુખ મેળવવામાં કારગત થશે નહી. પણ સાથે સાથે આત્મિક ગુણોનું જ્ઞાન હશે તેજ ખપમાં આવશે

યાતના ભોગવે છે. માટે ભૌતિક પદાર્થોનો સહકાર તથા દેવગુરૂનો અને ધર્મનો સહારો લઈ આત્મિક ગુણો તરફ નજર રાખ્યા કરો. જેથી આત્મિક ગુણોમાં સ્થિરતા થતાં જે આનંદ જોઈએ છીએ તે આપોઆપ હાજર થશે. સત્ય સુખના અભિલાષીઓ તો પોતાનું વર્તન એટલે મનવચન અને તનની સઘળી વૃત્તિઓ અને પ્રવૃત્તિઓ ઉપર નજર રાખી સુધારવા તત્પર બને છે. એટલે કર્મોદયે જે આફતો આવેલી હોય છે. તેનું જોર ચાલતું નથી. સ્વયમેવ હતાશ બનીને ખસી જાય છે. પછી તેમને કોઇ પ્રકારની ભીતિ કે વિડંબના રહેતી નથી અશુભ વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિએ સંકટ–વિડંબનામાં નાંખવા બાકી રાખી નથી, અને ચારેય નરકાદિક અશુભ ગતિમાં વિવિધ વેદનાઓમાં સપડાવ્યા છે આટલું જ નહી પરંતુ બોલતા બંધ કરાવ્યા છે, દેખવાની શક્તિ લઈ લીધી છે. તેમજ સાંભળવાની શક્તિ પણ બંધ કરી છે.

૧૪૩ જગતના જીવોને પ્રભુએ ઉત્પન્ન કર્યા નથી. ઉત્પન્ન કરનાર પોતાનાજ કર્મો છે કર્મયોગેજ પ્રાણીઓ સુખ દુઃખના ભોકતા બને છે.

જ્યારે પ્રભુની આજ્ઞા મુજબ આત્મિક ગુણામાં લીનતા થાય છે ત્યારે કર્મો ખસવા માંડે છે. આ કર્મોની શક્તિ અજય છે અમુક ગામ અમુક શહેર, અમુક પોળ, પાડો કે પેંઠમાં તેમજ અમુકજ્ઞાતિ કે ઘરમાં તમો પ્રથમથી નક્કી કરીને જન્મ્યા નથી ત્યાં પણ કર્મો મુજબ જન્મ ધારણ કરવો પડયો છે. તમોને જન્મ પામ્યા પછી જે સંયોગો નિમિત્ત અગર જે કાંઈ મળ્યું છે અને મળશે તથા જે ભોગવટામાં

આવી રહેલ છે. તે સાનુકુલ હોય કે પ્રતિકુલ હોય તેમાં મુખ્યતાયે કર્મોની સત્તા છે. જો એમ ન હોય તો કોઈક દીવસ સાધન સંપન્ન દ્વારા લહેર કરતા માનવોને દેખવામા આવે છે તેજ અન્ય દિવસે પાગલ જેવા બની ભટકતા હોય છે. એક દીવસ રાજ્યગાદીમાં મહાલતા હોય છે. ત્યારે એવો વખત આવી મળે છે. તેજ રાજાઓ નોકર બની સેવા બજાવતા હોય છે. તથા જે સત્કાર સન્માન પૂર્વક સાહ્યબી ભોગવાતી હોય છે તે સઘળી કર્મસત્તાની પ્રધાનતા છે. એક દિવસ ચારે દિશાએ પરિભ્રમણ કરતો શુભ કર્મોદયે માનવી અધિકારી બની દરેકના ઉપર સ્વસત્તાને બજાવતો હોય છે. તો કોઈ ઉપકાર કરી અનન્ય લાભ મેળવતો હોય છે તે તેના કરેલા શુભ કાર્યોનું ફલ છે આમ સમજી કર્મો એવા કરો કે અનિષ્ટફલ ભોગવવાના અવસર આવે નહી

પુણ્યોદયે સાહ્યબી વૈભવ વિગેરે આવી મળશે પણ તેના ભોગવટાનું પુણ્ય હશે નહી તો શરીરે વ્યાધિ ઉત્પન્ન થશે કાતો સ્વજન વર્ગ વિરોધી બનશે સન્માન સત્કારાદિ આપશે નહી માટે સાહ્યબી મળ્યા પછી પવિત્ર કાર્યો કરો કે જેથી સર્વે બાબતોમા અનુકુલતા રહે. સત્તા-વૈભવ મલ્યા પછી મદમાં મગ્ન બની ઉપકારાદિ પવિત્ર કાર્યો નહી કરો તો તે મદ અભિમાન-મમતા પુણ્યના ઉદયનો ક્ષય કરશે માટે ચેતતા રહેશો. અભિમાન, મમતા, અદેખાઈનો ત્યાગ કરી પવિત્ર કાર્યોમાં પરાયણ બનો પુણ્યનો ક્ષય થયા પછી બેહાલ દશાને આવતાં વાર લાગશે નહી

એક વ્યક્તિએ પુણ્યોદયે શેઠ શેઠાણીને, ચાલાકીથી

એવા તો વશ કરી લીધા કે તેને પુછીને વ્યાવહારિક કાર્યો કરે છે. સોનામહોરો તથા ઝવેરાત આભૂષણોથી ભરેલી તીજોરી પણ તેને સોંપવામાં આવી. આ મુજબ સત્તા મળેલ હોવાથી આ ભાઈ મદમા આવી પોતાના સગા વહાલાને ગણાવવામાં પણ તેને પોતાને અપમાન ભાસે છે, કોઈક દિવસ સ્વજન વર્ગ તેને સલાહ લેવા બોલાવે છે પણ તે તેમની પાસે જતા નથી ઉલ્ટો તિરસ્કાર કરીને હલકા પાડે છે એટલે સ્વજન વર્ગ તેનું નામ પણ લેતો નથી હવે આ ભાઈ તો લક્ષ્મી સત્તાના અધિકારી બનેલ હોવાથી, તેના જોરમાં અને તોરમાં 'હું' ક્યા માર્ગે ગમન કરૂં છુ તેનું ભાન રહ્યું નહિ, રંડીબાજ બની લક્ષ્મીનો ગુપ્ત રીતે દુરૂપયોગ કરતો હોવાથી શરીરે અસાધ્ય રોગો ઉત્પન્ન થયા. આબરૂ સાથે શારીરિક શક્તિ ગુમાવી બેઠો. તેથી શેઠ શેઠાણીએ કહ્યું કે. તમારે ઘેર જાઓ તમારી માવજત હવે અમારાથી બની શકશે નહીં. અને સગાંવહાલાં સિવાય તમારી સેવા અન્ય કોઇ કરી શકશે નહી અણબનાવ હોવાથી સ્વજનવર્ગ તેનું નામ સાંભળવા માગતા નથી. આ માંદો પડેલ સગાંવહાલાને પણ ગાળો ભાડે છે. આમ ઉન્માર્ગે ચઢી જવાથી પુણ્ય ખવાઇ ગયું. અને બેહાલ દશામાં મરણ પામ્યો, માટે સાહ્યબી-સમૃદ્ધિ સત્તા મળ્યા પછી કોઇનો તિરસ્કાર કરો નહી. સન્માર્ગે ગમન કરી નમ્રતાને ધારણ કરો.

૧૪૪ અહિંસા-સત્ય-અચૌર્ય-બ્રહ્મચર્ય અને પરિગ્રહ મમતાનો ત્યાગ વિગેરે વ્રતનુ આરાધના કરવા પૂર્વક જે પ્રમાણિકતા ધારણ કરે છે તેઓની

બુદ્ધિમાં-મનમાં અને વર્તનમાં મલીનતાનો નિવાસ થતો નથી.

ગૃહસ્થો પણ શક્ય નિયમોનું પાલન કરે તો જે બુદ્ધિ-મન-તનમાં મલીનતા રહેલી છે તે દૂર ખસે અન્યથા તે શ્રીમંતો કે સત્તાધારી હોય અને મનોવાંછિત સાહ્યબી ભોગવતો હોય તો પણ મલીનતાને આવવાનો અવકાશ મળે છે. કેટલાક વ્રત નિયમાદિ વિનાના ધનાઢ્ય કે સત્તાધારી પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા અન્ય પ્રાણીઓનો ઘાત કરવા પાછા પડતા નથી. તેઓનો નાશ કરી પોતાનો ભંડાર-તિજોરીને ભરી દે છે તથા કેટલાક સ્વ સમીપે સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરવા ખાતર પ્રયાસ કરી રહેલ હોય છે તેમાં વળી અધિકારી હોય તો બીજાઓને દમદાટી આપીને મેળવેલી સંપત્તિ કે સત્તા, તેવા અધિકારી-ધનાઢ્યમા રહેલી બુદ્ધિ-મન તનને મલીન કરી હૈયાને કીડાની માફક દરરોજ કોરી ખાય છે એટલે તેઓને એક ઘડી પણ ચેન પડતું નથી. તેથી તેમનું જીવન આર્ત-રૌદ્ર ધ્યાનના યોગે તદ્દન હલકી કોટીનું બને છે. અને તે નિમિત્તે બાંધેલા કર્મો આ ભવમાં વિપાક દેખાડે છે કદાચ સૂર્ય પશ્ચિમમાં ઉદય પામે પૃથ્વી રસાતલ જાય દરિયો મર્યાદા મૂકે તો પણ અન્યાય-અધર્મથી બાંધેલા ચીકણા કર્મો વિફલ થતા નથી અવશ્ય ભોગવવા પડે છે. કોઇ કહેશે કે તપ જપ વિગેરે ધાર્મિક ક્રિયા કરવાથી તે કર્મનો વિપાક ફલ દેખાડી શકાતો નથી.

" આ કથન તેનું બરોબર છે. પણ અધર્મ-અનીતિથી પ્રાપ્ત કરેલ સંપત્તિ સત્તાએ બુદ્ધિમાં મલીનતાનો

કરે છે પણ પોતે ઉદાસી રહે છે મન માન્યું ખવાતું નથી ભોગવાતું નથી, રસાયણાદિકના ઉપચારો કર્યા તે સઘળા વિપરીત બન્યા. લોહી ઓછું થવાથી ગરમી શરીરે ફુટી નીકળી. મનમાં અને શરીરે દાહ થવા લાગ્યો. જો કોઈ એવો કીમીયાગર આવે અને એવી દવા બતાવે કે યુવાની પાછી આવી મળે અને વ્યાધિ ચાલી જાય આ મુજબ વિચાર કરે છે તેવામાં વેશધારી ચાર બાવાઓએ તેની હોટલની પાસે આવી ભોજનની માગણી કરી કે ત્રણ દિવસના અમો ભૂખ્યા છીએ માટે અમોને ખવરાવો ઈશ્વર તારૂં ભલું કરશે આ પ્રમાણે કહેવાથી તેઓને પેટ ભરી જમાડ્યા. જમતાં-ખાતાં તેઓ વેશધારીની દૃષ્ટિ ત્રણ હજાર રૂપિયા ભરેલી પેટી ઉપર પડી અને વિચાર કર્યો કે, કોઈપણ ઉપાયે પેટીને ઉપાડી જવી. બનવા જોગ એવું બન્યું કે તે વૃદ્ધને દશબાર રૂપીયાની જરૂર પડી. તેથી ઉઘાડીને લીધા, પછી તે લુચ્ચાઓ સારી રીતે પેટ ભરીને વૃદ્ધને કહેવા લાગ્યા. અરે બુઢ્ઢાજી ! તમારે જુવાની પાછી લાવવી હોય તો અમારી પાસે રામ બાણ-અકસીર દવા છે. જે ખાવાથી બુઢાપણું રહેતું નથી. તથા રોગ-વ્યાધિ અપચો થતો નથી. તમારી ઈચ્છા હોય, અને વિષય વિલાસની અભિલાષા હોય તો અમે તમોને ફક્ત પાણી સાથે દવા આપીયે વૃદ્ધને ઇચ્છા તો હતી જ. કહેવત છે કે રોતી બૈરીને પીયરીયા મળ્યાં ખુશી થયો અને કહ્યું કે એવી દવા હોય તો હાલમાં પીવરાવો. દવાઓ તો ઘણી કરી પૈસાઓ ખર્ચ્યા પણ સઘળા ફોગટ ગયા. પેલા ધુતારાઓએ કહ્યુ કે ચિન્તા કરો નહી અમારી પાસે એવી જડીબુટ્ટીની દવા

છે એક દિવસમાં જ જુવાની આવશે ત્યારે તો તમો અત્યારે જ દવા કરો બીલાડાના હાથમાં દુધ આવે અને ખુશી થાય તેની માફક આનંદમાં આવી પાલામાં પાણી ભરી તેમાં દવા નાંખી જ્યારે તે હોટલમાં કોઈપણ હતું નહી. ત્યારે તે પાલામાં ફુક મારી તેને તે પાણી પીવરાવ્યુ. પ્યાલાનું પાણી પીતાંજ વૃદ્ધ બેશુદ્ધ બન્યો. તમ્મર ખાઈ નીચે પટકાયો પેલા વેશધારી ધૂર્તો પેટી ઉપાડી ચાલ્યા ગયા. અને વેશનો પલ્ટો કરીને ગામડાઓમાં ભમવા લાગ્યા. હોટલ-વાળો વૃદ્ધ બીજે દિવસે શુદ્ધિમાં આવ્યો પેટી દેખી નહી ત્યારે તેણે પોલીશને બોલાવી તપાસ કરવા માટે કહ્યુ. પોલી-શોએ પણ અત્યંત પ્રયાસ કર્યો. પણ તેનો પત્તો લાગ્યો નહી. જુવાનીની માફક પેટી ગઇ તે ગઈ પાછી મળી શકી નહી. ઉલ્ટો અધિક દુ:ખી થયો કરેલી કમાણી ધૂળમાં ગઈ આ મુજબ કેટલાક, વિષયોમાં વિલાસ કરવા ખાતર વિવિધ દવાઓ લીધા કરે છે પણ વૃદ્ધાવસ્થામાં માફક આવતી નથી ત્યારે અધિક દુ:ખી બને છે આવી અવસ્થામાં ધર્મધ્યાનની દવા લેવાનુ સુઝતું નથી અને અનેક દવા ખાઈ રોગોનું ઘર બને છે માટે સંતોષને ધારણ કરી વૃદ્ધાવસ્થા યોગ્ય ધર્મ-ધ્યાનમાં રહેવુ તે કલ્યાણ કર છે

તથા એક બાઈ શ્યામ હોવાથી શ્વેત બનવા ખાતર મુખે પાવડર લગાવતી અને રૂપાળા–આકર્ષક બનવા માટે દિવસમાં બે ત્રણવાર વસ્ત્રાભૂષણ ધારણ કરીને રાજમાર્ગે ફરવા જતી તેનો પતિ ઘણો કંટાળીને કહેતો કે આમ પાવડર લગાવાથી કે નવીન નવીન વસ્ત્રાભૂષણ પહેરવાથી રૂપાળા–કે

આકર્ષક નહી બનાય, નાહક પૈસાનો વ્યય કરી હાંસીપાત્ર બને છે કોઈ વખતે વિપત્તિમાં આવી પડીશ. પણ મુગ્ધ બનેલ શાની માને ? એક વખત પિયરથી કંકોત્રી આવી કે ભાઈનું લગ્ન છે તે અવસરે તમારે આવવું. તેનો પતિ તો ગયો નહી પણ પોતે બાઇ પાવડર લગાવી. કિંમતી વસ્ત્રાભૂષણ પહેરી પીયરમાં જવા માટે એકલી નીકળી માર્ગમાં ધૂર્તો મળ્યા. તેણીના બહુ વખાણ કર્યાં. અને લાગ મળે લૂંટી લીધી. રડતી પાછી આવી પતિએ કહ્યું કે તને આકર્ષક બનવાનો ઘણો શોખ હતો તે પૂરો થયો હવે સમજ કે. ઘણો ઠઠારો કરવામાં ઠગાવાનું છે. જે સ્થતિ મળી છે તે ભાગ્યાનુસારે સારી મળી છે. આમ વિચાર કરીને સંતોષી બનવું.

૧૫૦ વીરત્વ બે પ્રકારે છે સંસારમાં વીરત્વ બતાવનાર વીરો જય મેળવે તો રાજ્યનો અગર નિર્બલ મનુષ્યો ઉપર, પણ જે ખરેખરો વિજય મેળવવાનો હોય છે તે રહી જાય છે.

મદ-માન-માનાદિક ઉપર વિજય મેળવ્યો નથી ત્યાં સુધી સત્ય વીરત્વ કહેવાય નહી. માટે બીજો પ્રકાર જે અન્તરના શત્રુઓ ઉપર વિજય પ્રાપ્ત કરો તેમાં જ તમારૂં વીરત્વ સત્ય છે. ફક્ત સંસાર ઉપરના જયથી તો મદ-માનમાં વધારો થશે, સુજ્ઞો તો અન્તરના શત્રુઓનો પરાજય કરવામાં વીરત્વ માને છે. એટલે જ તેઓનો પરાજય કરવા કટ્ટીબદ્ધ બને છે તેમને રાજ્ય કે પ્રાણીઓને જીતવાની તમન્ના હોતી નથી. એટલે સર્વ શક્તિ-બુદ્ધિબલ એકત્ર કરી કોઇ જાણે

નહી તેવી રીતે સંગ્રામ કરી અનુક્રમે વિજયમાલા ધારણ કરી વીરત્વને દીપાવે છે માટે સર્વ શક્તિ અને બુદ્ધિથી મદ-માન-મોહ વિગેરે જીતી વીર બનો અને તેના યોગે જન્મ-જરા-મરણ-આધિ-વ્યાધિ અને વિડંબનાઓ પરાસ્ત થશે. જેમ તમે દુન્યવી શત્રુઓને પ્રતિકુલ વર્ગને પરાસ્ત કરવા વિચાર કરો છો કે, "देहं पातयामि-कार्यं साधयामि" તેવો વિચાર વિષય કષાયને જીતવા માટે રાખો દુન્યવી પરાધીનતાને ફગાવી દેવા તમો કહો છો કે બંદુકની ગોળીઓ વાગે અગર તલવારના છરાના ખંજરના ઘા વાગે તોપણ અમે પાછા હઠીશું નહીં. તે પ્રમાણે ક્રોધાદિકની પરાધીનતાને ટાળવા માટે અમોને ગમે તેવા ઘા વાગે લાઠીઓના માર પડે તોપણ પાછા હઠીશુ નહિ. આ પ્રમાણે ગર્જના કરી સંગ્રામ ખેલશો તો જરૂર તમોને વિજય પ્રાપ્ત થવાનો અને ત્યાર બાદ સાચી સ્વાધીનતા હાજર થવાની. વિજય મેળવવા નો આ સાચો ઉપાય છે નહીતર તમો દુન્યવી વિજય મેળવશો પણ તમારો પરાજય કરનાર સંસાર વિદ્યમાન હોય છે. અને પરાજય પામતાં બલ-બુદ્ધિ-સંપત્તિની બરબાદી થવાની

એક મુસાફર જંગલમાંથી પસાર થઇ રહેલ છે તેવામાં ગુફામાંથી નીકળેલ સિંહ તેને દેખી ગર્જના કરતો મારવા માટે ધસ્યો. મનમાં મલકાનો સિંહ તેના ઉપર જેવો પગ મારે છે તેવામાં શીકારીની રાયફલની ગોળી તેના મસ્તકમા વાગી તરફડનો સિંહ ભૂમિ ઉપર પડી મરણ પામ્યો. પેલો મુસાફર પ્રભુનો પાડ માનતો આગળ વધ્યો. આ પ્રમાણે જગતમાં

શેરને માથે સવા શેર હોય છે. પરંતુ આન્તરિક શત્રુઓને પરાસ્ત કરવામાં કોઈ પ્રકારનો ભય રહેતો નથી. આ મુજબ ક્યારે બને કે, મદ–માન–મદન વિગેરે જીતવા માટે તત્પર બનો ત્યારે જ.

૧૫૧ જગતમાં ડહાપણવાળા આળસુ પ્રમાદીને કહે છે. કે બલબુદ્ધિ હોવા છતાં પણ પ્રમાદી બનીને શક્તિને ગુમાવો નહી. ઉઠો, ઉદ્યમ કરો, પગલુ આગળ મૂકો. આળસુ બનીને કંટકથી ભરેલા વિઘ્નોથી ભરપુર માર્ગને દેખીને મુઝવણમાં પડો નહી.

પ્રમાદી બનીને પડી રહ્યા કરતાં કાંટાથી કે વિઘ્નોથી ભરેલા માર્ગે જવું કલ્યાણકર છે. ઉત્સાહ ધારણ કરીને એક પગલુ મૂકતાં તે કાંટાઓ વિઘ્નો ખસી જવાના જ્યાં સુધી તમારામા રહેલ પરાક્રમ ફોરવ્યું નથી ત્યાં સુધી તેઓની ભીતિ રહેવાની પગલુ ભરતાં જ તે ખસી જવાના તમારા ઉત્સાહ પરાક્રમ આગળ તેઓનું જોર ચાલશે નહી. માટે તૈયાર થાઓ તમારી ભૂમિકા તમારૂ સામ્રાજ્ય અને સપત્તિ સમૃદ્ધિ તમારા હાથમાં છે. આ મુજબ શ્રવણ કરી આળસુ પ્રમાદી તૈયાર થાય છે. અને પરાક્રમ ફોરવી દુન્યવી સાંસારિક સત્તા–સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરે છે પણ આત્મિક સત્તા–સમૃદ્ધિ જ્યાં સુધી હસ્તગત કરી નથી ત્યાં સુધી સાચી સત્તા–સંપત્તિ વિગેરે હાજર થતી નથી. દુન્યવી સંપત્તિ વિગેરે મેળવ્યા પછી આત્મજ્ઞાન હોય નહી તો મદ–માન–મદનાદિકને આવવા માર્ગ જડે છે. સત્ય પાત્રતા

આવતી નથી. કહેવત છે, "ઓછુ પાત્રને અધિકું ભણ્યો. અને વઢકણી વહુએ દીકરો જણ્યો" આ કહેવત લાગુ પડવાની જ.

એક વાઘરીએ લગ્ન કર્યું. વાઘરણ ઘરમાં આવી પણ બહુ ચબાવલી અને કજીઆળી હતી. વાઘરી પસ્તાવો કરવા લાગ્યો હવે શું થાય ? કાઢી મૂકે તો પાલવે એમ નહોતું. તેથી તે સઘળું સહન કરી લેતો એટલામાં બે વર્ષ ગયા પછી વાઘરણને અઘરણી આવી. પછી તો બડાઈ હાકવામાં અને કજીઓ કરવામાં બાકી રાખતી નહોતી વાઘરીને કહ્યું કે મારી આ અઘરણી પ્રસંગે શેરીના સઘળા ભાઈ એનોને બોલાવો ગીત ગાણુા ગરબીઓને ગવરાવી મારો ખોળો ભરાવો. વાઘરીએ કહ્યુ કે તુ કજીઆરી હોવાથી કોઈ આવશે નહી. આ સાભળી તેણે કુદીને કહ્યું. કેમ નહી આવશે તમે આળસુ એદી છો જાઓ જલ્દી. અને આમત્રણ આપો. કકાસના ભયથી વાઘરીએ સગાવહાલાઓને તથા લાગતા-વળગતાઓને આમત્રણ આપ્યુ વાઘરીની શરમથી સઘળા આવ્યા. તેમા એક વાંઝણી હજામડી પણ આવેલી છે તે દેખીને વાઘરણ ગુસ્સામા આવી કહેવા લાગી. તારા આવવાથી અપમંગળ થયુ. અને જેમ તેમ બોલવા લાગી. આવનાર બાઈએ કહ્યુ કે, આટલું બધુ શું બોલ્યા કરે છે, જ્યારે તું જણીશ ત્યારે વાઘરીનેજ જણીશ. કાંઇ શ્રીમંત પુત્રને જણીશ નહી. તારા કરતા અમો વાઝીયા સારા. આ સાંભળી મમમાં આવી, આવેલી બાઈ સાથે ઝઘરો કર્યો. હજામની વહુએ કહ્યુ કે તુંજ કકાશ કલહ કરીને

અપમંગલ છે તેનો વિચાર કર. કજીઆરાને શિખામણ સદતી નથી પસંદ પડતી નથી. તેણીએ તો અધિક ઝઘડો કર્યો. આવનાર સગાં-વહાલાંને પણ કંટાળો હોવાથી ગાણું ગીતનો ત્યાગ કરી પોતાને ઘેર ગયાં. અને કહેવા લાગ્યા કે આ કંકાસણ અને મદમાન ભરેલીના ઘેર ક્યાં ગયા? આ પ્રમાણે વાઘરણને હજી પુત્ર જન્મ્યો નથી તેની પહેલાં વાંઝણી બાઇનું અપમંગલ ભાસ્યું તું ક્યાં આવી એમ કહીને મદથી કંકાસ કરવા લાગી, પોતેજ પોતાનું અપમંગલ કરી રહેલ છે તેનું અભિમાનના ઘેનમાં ભાન રહ્યું નહી તો પછી પાસે સત્તા સાહ્યબી હોય, તેને મદ અભિમાનાદિ થાય એમાં શી નવાઇ? માટે શાસ્રકારો કહે છે કે દુન્યવી સત્તા-સંપત્તિને પ્રાપ્ત કરતાં આત્મજ્ઞાનને ભૂલો નહી.

સાહ્યબી—સત્તાના મદમાં આસક્ત બનેલ કેટલાક ભૂંડા-ખરાબ કામો કરતા જાય ને પોતાને નિર્દોષ માનતા બીજાઓને દોષ દેવા તત્પર બને છે. અરે દેવ ગુરૂ ધર્મના ઉપર દોષોને દેતાં પણ અચકાતા નથી. આવા માનવોને પુણ્યોદયે રીદ્ધિ-સમૃદ્ધિ મળે તો પણ આત્મતત્ત્વ ઓળખવામાં કમનસીબ રહે છે જ્યારે ઓચિંતી વિડંબના વિપત્તિ આવી પડે ત્યારે જુદા જુદા બાના બતાવી પોતે નિર્દોષ છું આમ દભ કરીને રડવા બેસી જાય છે. અને પોકારો પાડે છે પણ કર્મ કોઈને છોડતું નથી.

એક માણસ ઘણો પાપી અને ચબાવાલો હતો તેને કોઈ શીખામણ આપે તો કહેતો કે, હું બહુ સારો છું પાપ કરવામાં પાછો પડું છું. પણ કલિયુગ મારી પાસે લાગેલો

છે, તેજ પાપો કરાવે છે હિંસા-અસત્ય-ચોરી જારી કરાવીને ખસી જાય છે અને માણસો તરફનો ઠપકો અપાવે છે અને સત્તાધારી-અધિકારી તરફથી માર મરાવે છે કેદમાં નંખાવે છે એમાં મારો ઉપાય નથી અરે સારા કામો કરતાં વિવિધ વિઘ્નો ઉપસ્થિત કરી અટકાવે છે. આ મુજબ સાંભળી સાક્ષાત્ કલિયુગે પ્રગટ થઈને કહ્યુ કે અરે ચબાવલા? તું મ્હને ફોગટ દોષ દે છે અને બદનામ કરે છે તને જો એમ લાગતું હોય તો આ સઘળું પાપ કલિયુગ કરાવે છે તો હું ખસી જઉં છું તું સુખેથી સારા ધાર્મિક કાર્યો કર અને સ્વપરને ઉપકારી બન. આમ કહીને કલિયુગ અદૃશ્ય બન્યો આ પછી પણ તેણે પાપાચરણનો ત્યાગ કર્યો નહી.

દુષ્ટાચરણમાં રાચી માચી રહેવા લાગ્યો વળી તેને સગાંવહાલાં કટુક વચનો દ્વારા ઠપકો આપે છે કે આવા આચરણથી તું અને અમો દુખી થઈએ છીએ કાંઈક તો સમજ એમાં તને શો લાભ દેખાય છે ત્યારે કહેવા લાગ્યો કે, આ બધું શયતાન-મોહ કરાવે છે. સારા કામો કરવાની અભિલાષા તો ઘણી છે પણ મોહ વળગ્યો હોવાથી કાંઈપણ સારૂ કામ થઈ શકતું નથી. નાઇલાજ છું. સદ્ગુરૂએ ઉપદેશ આપી મોહને દૂર કરવાનું કહ્યું. તેણે પણ માન્યું. બે દિવસ પછી એના એ અધિકારીએ બેડીઓ પહેરાવી કેદખાનામાં નાખ્યો ત્યાં શિક્ષા ભોગવી બહાર આવ્યો તો પણ સાન-સમજણ આવી નહી. અને ચોરી જારી-લૂંટફાટ કરવા લાગ્યો માર ખાય છે પણ માલ પચતો નથી. બેઆબરૂ થઈને પાછો આપવો પડે છે ત્યારે લાગતા વળગતા કહે છે કે અલ્યા? આટલો માર

ખાય છે કેદમાં જાય છે છતાં આ છંદ મૂકતો નથી. ત્યારે કહે છે કે આ સઘળુ પરમેશ્વર કરાવે છે એમાં મારો કોઇ દોષ નથી. પ્રભુ પરમેશ્વરને ગમે તે સાચું, પરમેશ્વરની ઇચ્છા તેથી આવાં ભૂડાં-ખરાબ કામો કરાવે છે તેમાં મારૂ જોર ચાલતું નથી. તેમની આગળ હું કોણ ? તથા છેવટે નસીબનો વાંક બતાવતો મરણુ પામી દુર્ગતિમાં ગયો પણ સુધર્યો નહી. આ પ્રમાણે માણુસો બોલવાની આવડત હોય ત્યારે અનેક બાના બતાવી દોષોમાંથી છટકવાની કોશીશ કરે છે પણુ પાપોથી પાછુ હઠવાથી કોશીશ કરતા નથી. પશુ પણુ એક બેવાર માર ખાય ત્યારે સમજે છે માણુસ જેવા માણુસ થઈને સમજે નહી તો શું કહેવું ? તમારી પાસે સાંસારિક સુખ ભોગવવાની અનુકુલતા હશે બોલવાની તાકાત-બીજાઓને આડાઅવળા સમજાવી પોતાનો પટારો ભરવાની અભિલાષા હશે અને આરંભ સમારંભો કરી અબજપતિ થવાના વિચારો હશે પણ યાદ રાખજો કે ખરાબ અનાચારો કરવાથી છેવટે તમો પાપોથી છટકી જશો નહી. પૈસા-પરિવાર અત્રે પડતો રહેશે અને દુખના વિડંબનાઓના ભોક્તા તમારે પોતાને થવું પડશે માટે કોઇ ઉપદેશ આપે કે સગાવહાલાં ઠપકો આપે ત્યારે બાના બતાવી અમે નિર્દોષ છીએ. એવો દંભ કરશો નહી. પણુ સુધરવા માટે પ્રયાસ કરવો તે હિતકર છે માટે સદ્દગુરૂ પાસે જઇને વિનય પૂર્વક કહો કે અમારા કલ્યાણુનો માર્ગ દર્શાવો. અને દર્શાવ્યા મુજબ અનાચારથી પાછા હઠો તે પણુ જીવન પર્યંત-બેત્રણુ વર્ષ નહી. તો જ વિપત્તિઓને વિડંબનાઓને-સંકટોને આવવાનો

અવકાશ મળશે નહી. સત્તા–સંપત્તિ વિગેરેની માયા ઉપદેશ વિના અને પરાક્રમ ફોરવ્યા કદાપિ ખસતી નથી. અને ખસશે પણ નહી. અને તેમાં રાચી માચી રહેવાથી સ્વપ્ને પણ સુખ નથી. માટે બાના–દંભનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક કરેલ દોષોનો એકરાર કરીને સન્માર્ગે વળો—

રાજ્ય સત્તા–સપત્તિ પ્રાપ્ત થયા પછી કેટલાક ક્રુર રાજાઓ, અપરાધો થતાં શંકાતુર બની પત્ની પુત્રાદિકને મારી નાંખવા તૈયાર થાય છે અને કોઈ અનુયાયી વર્ગ ઉપર વિશ્વાસ રાખતા નથી. બધાએ અપરાધ, દોષો કરનાર હોતા નથી. એકના દોષોથી બીજાઓનું આવી બને છે બધાને સરખા માની તેઓને પણ મારી નાખવા જેટલી ક્રૂરતા કરે છે. સત્તાના ઘેનમાં તેઓને ભાન રહેતું નથી કે એક બદામ કડવી નીકળી તેથી સઘળી બદામો કડવી હોય નહી અને કોઈ પણ સાધારણ મનુષ્ય બદામોને ફગાવી દેતો નથી. આવી દયા વિનાના નૃપોને સન્માર્ગે વાળવા તે અશક્ય છે; પરંતુ તેવાઓને સન્માર્ગે વાળનાર કોઈ ધરવીર વિરલ મળી આવે છે.

એક બાદશાહ રાજાની બેગમ ઘણી રૂપવાન હતી તે રાજાને બહુ વહાલી હતી. રાજા જે જોઈએ તે હાજર કરતો પણ આ બેગમ બેવફા નીવડી. બીજાને લાગુ પડી ઘણા દિવસે બાદશાહને ખબર પડી. એકદમ ક્રોધાતુર બની રાજાએ તેણીનું મસ્તક જુદુ કરી નાંખ્યું કાંઈ પણ વિચાર સરખો કર્યો નહી પણ બાદશાહને બેગમ વિના ચાલતું નહી તેથી બીજી કન્યાને પરણ્યો તેને એક દિવસ રા

બીજે દિવસ મારી નખાવે છે મનમાં એવો વહેમ ભરાઈ બેઠો છે કે સઘળી સ્ત્રીઓ ખરાબ દુરાચારવાળી હોય છે આમ ધારણા રાખી જેની સાથે સાદી કરે છે. તેણીનો બીજે દિવસે નાશ કરાવે છે. તેથી સઘળી પ્રજામાં હાહાકાર વર્તી રહ્યો. બાદશાહ માગણી કરે અને જો પોતાની કન્યા પર ણાવે નહી તો તેનુ પણ આવી બને. માગણી નામંજુર થાય નહી. દરરોજ એક પુત્રીને આપવી પડતી. પણ કોઇનાથી સામનો થાય નહી અને સમજાવી શકાય નહી. આવી બાદશાહની કતલ દેખી વજીરની એક પુત્રી કંપી ઉઠી. ભલે મારૂં મૃત્યુ થાય પણ સર્વ છોકરીઓને મરણમાંથી બચાવું. આમ વિચારી સ્વપિતા વજીરને કહેવા લાગી કે પિતાજી બાદશાહ સાથે મને પરણાવો. વજીરે કહ્યું બેટા ? તને માલુમ નથી કે તે એક દિવસ પરણીને બીજે દિવસે તેને મારી નંખાવે છે. હાથે કરીને મરવાનુ શા માટે માગે છે ? તે બાદશાહ ઘણો ક્રુર છે. માટે તેની સાથે સાદી કરવાનું માંડી વાળ. પુત્રીએ કહ્યુ કે ભલે મારૂં મરણ થાય પણ સઘળી કન્યાઓનું રક્ષણ કરવાની મારામાં તાકાત છે. બુદ્ધિબલે બાદશાહને વશ કરી તેણીઓનું રક્ષણ કરી શકીશ. અને હું પણ મરણ પામીશ નહી. માટે બાદશાહ સાથેજ પરણાવો. બીજાઓ સાથે સાદી કરવી નથી. પુત્રીનો કદાગ્રહ જાણી વજીરે બાદશાહને પોતાની પુત્રી સાથે સાદી કરવાનુ કહ્યું રાજાએ કહ્યું અરે વજીર ! તારી પુત્રીને જાણી જોઇને શા માટે મારી નાખે છે તું જાણે છે તો ખરો .બીજે દિવસે પરણીને બેગમને મારી નખાવું છું. વજીરે કહ્યુ , મારી પુત્રીએ તમારી

સાથે સાદી કરવાની હઠ લીધી છે ભલે મરણ પામે. સમજાવી સમજતી નથી. તમોને દોષ દઈશ નહી બાદશાહે "હા પાડી" સાદી ધામધુમથી કરી વજીરની પુત્રી હવે તો બેગમ બની. સુંદર મહેલમાં બેઠી છે. બાદશાહ આવીને કહેવા લાગ્યો તારૂ રૂપ દેખીને વહાલ આવે છે પણ તને કાલે મારી નાખવામાં આવશે. બેગમે કહ્યુ કે મરણમાં મ્હને કોઈ પ્રકારની ભીતિ નથી. મરણ તો એકવાર આ જીવનમાં જરૂર આવવાનું. જે જન્મ્યુ તે જરૂર મરણ પામવાનુંજ. એતો કુદરતનો નિયમ છે બાદશાહને અચંબો થયો આ બેગમ તો વળી મરણ માટે ભય પામતી નથી. અને તેના રૂપનું અનન્ય આકર્ષણ છે. બોલવામાં ચાલાક દેખાય છે. બેગમે કહ્યુ કે એક સ્ત્રી બેવફા બની તેથી બધી બેગમો એવું દુષ્ટાચરણ કરે નહી. એકને બદલે બધી બેગમોને મારી નખાવી તેમાં શોભા શી ? માટે કાઇક વિચાર અને વિવેક લાવો. બાદશાહ થયા પછી કોઇ પુછનાર નથી એમ માનશો નહી ખુદાતો બરોબર ખબર લેશે બાદશાહે કહ્યું કે તારી ચાલાકી દેખી. બચવા માટે આવી ડાહી ડાહી વાત કરે છે પણ. તને આવતી કાલેજ મારી નાખવામાં આવશે. કોઇનો વિશ્વાસ હવે હું રાખતો નથી. આમ વાત કરતાં વહાણું વાયું. બાદશાહ તેણીને મારી નખાવવા તૈયાર થયો. ત્યારે બેગમે કહ્યુ કે તૈયાર છુ પણ એક વાત કહું તે સાંભળો. કહે શી વાત છે ? સર્વ રાજાઓના રાજ્યના કેટલા નિયમ છે અને આપના રાજ્યમાં પણ નિયમ છે કે, મરતા પહેલાં મરનારે ઇષ્ટની માગણી પુનઃપુનઃ કરવી તો સારી

હવે ધંધા વિના ખરચને પહોંચી વળાતું નથી. સહકારની વાત કહેવા જાય છે. તેવામાં શેઠ વચ્ચે બોલી ઉઠ્યા કે તને પીડા છે તેવી અમોને પણ પીડા છે જોને પાંચ લાખનો માલ વખારોમાં માલ ભર્યો છે. પણ ભાવ નરમ પડી ગયા છે નોકરોના પગાર ચઢે છે. મોટર એક છે બીજી રાખી શકાતી નથી. નવાણું લાખ રૂપિયા છે પણ કરોડપતિ થવાતું નથી ઘણા ઉધામા કરવામાં આવે છે. પણ એક લાખ મળી શકતા નથી કહે ? આ ઓછી પીડા છે. આવેલ વ્યક્તિએ કહ્યુ કે મારે લાખ બે લાખ જોઈતા નથી પાંચ હજાર અંગ ઉદ્ધાર આપો તો રીતસર ધંધો થાય આજીવિકાની પીડા ટળે એક બે વર્ષમાં તમોને વ્યાજ સહિત પાછા આપીશ. શેઠે તેને નહી આપવાની દાનતથી કહ્યું કે, હમણાં તો નહી. પણ ભરેલા માલનો ભાવ વધશે અને બે લાખનો નફો મળશે ત્યારે તું આવજે-પાંચ હજાર તો શું દશ હજાર આપીશ, કરોડપતિ થયા પછી તને સહકાર આપી શકું-સિવાય અત્યારે બની શકે એમ નથી આવેલ વ્યક્તિ નિરાશ બની પોતાને ઘેર આવ્યો પણ શેઠને દયા-અનુકંપા આવી નહી. કરોડપતિ થવાની ધૂનમાં ગરીબની પીડા કયાંથી જણાય. જો પાંચ હજાર અંગ ઉદ્ધાર આપ્યા હોત તો કાંઈ ઓછું થાત નહી. પણ શ્રીમંત-ગરીબની પીડાને કયાથી જાણે ? આવા શ્રીમંતો પોતાની પાસે જે મિલ્કત છે તેનો સદુપયોગ કરી શકતા નથી અને એશ આરામમાં મોજ શોખમા ધનને વેડફી નાંખી પાપને વધારતા રહે છે. માટે તેઓની પાસે જવામાં કાંઈ લાભ થતો નથી. ઉલ્ટા નિરાશ બની પાછું આવવું પડે છે.

તે જ વ્યક્તિ પરોપકારી એક સજ્જન પાસે ગયો. પોતાની પીડા દર્શાવી તે શ્રવણ કરી ભક્તિના દાવે પાંચ હજાર ગણી આપ્યા–જો કે આપનાર લક્ષાધિપતિ હતો નહી પણ કરોડ પતિ કરતા સાધર્મિક બાંધવોમાં ભક્તિભાવ તેનો આધક હતો. પાચ હજાર લઇને રીતસર તે ભાઇએ વ્યાપાર કર્યો. અને નફો મલ્યો ત્યારે વ્યાજ સહિત રૂપિયા આપવા આવ્યો. ત્યારે તે ભાઇએ કહ્યું કે ભક્તિના દાવે રૂપિયા તને આપ્યા છે. માટે પાછા હું લઇશ નહી. અને આજીવિકાની પીડાને દૂર કર, તારી ભક્તિ કરવાથી વ્યાપારમાં મને લાભ થયો છે. માટે પાછા લેવામાં આવશે નહી. ઘણો આગ્રહ કર્યો છતાં લીધા નહી ત્યારે તે માણુસ સ્વ સ્થાને આવીને ન્યાય પુરસ્સર વ્યાપાર કરવા લાગ્યો. માટે લોભી ધનાઢ્ય પાસે જવામાં માલ નથી જવું હોય તો પરોપકારી નિર્લોભી પાસે જવું. શકય સહારો તો મળે. ભલે લક્ષાધિપતિ, કરોડપતિ થાય તો પણ તેમની પીડા ટળવાની નથી જ. કારણુ ભક્તિભાવ–પરોપકારને ભૂલી નશ્વર ધન સંપત્તિમાં આસક્ત બન્યો. ત્યારે પરોપકારી–સંતોષી–પુણ્યોદયે જે સંપત્તિ પ્રાપ્ત થએલ તેનો સદુપયોગ સેવા ભક્તિના આધારે પુણ્ય કાર્યોમાં આસક્ત બને છે. અને સાચા સમૃદ્ધિમાન્ બને છે. તેને ચિન્તા વલોપાત ઘણો થતો નથી અને અંતે શુભ વિચારો દ્વારા સદ્ગતિને મેળવી સુખ ભાજન બને છે

૧૫૩ પૈસો પુણ્ય અને પુરૂષાર્થ વડે પ્રાપ્ત થાય છે એકલા પુરૂષાર્થથી પ્રાપ્ત થતો નથી.

પૈસા હોય પણ પરોપકાર–ભક્તિ સેવા કરે નહી તે.

તેમાં વાસના રહી જવાથી મરણ પામી સાપ કે છછુંદર થાય. કાંતો વૃક્ષમાં ઉત્પન્ન થઈ તેનું રક્ષણ કરે છે. પણ તે સ્થિતિમાં કોઈને આપી શકાતું નથી. કોઇ જાણકાર આવે તો સાપ-વિગેરેને મારી સર્વ ધન સ્વીકાર કરે, એટલે પોતે તો લાભ લઈ શકે નહી અને બીજાઓ ઝુંટવી મારીને લઈ લે. અને મરણ થાય તે અધિક, મધમાખીઓ કોઇને મધ આપી શકતી નથી. ત્યારે વાઘરી આવી તેણીઓને મારી નાંખી બધો મધપૂડો લઇ લે છે. આના જેવું બને. માટે પરોપકાર કરતા રહેવું. સંપત્તિ કોઇની છાજી નથી. અને રહી નથી.

૧૫૪ ધનાદિક દ્વારા જે અનુકુલતા મળે છે. અને મળી છે. તેનો સદુપયોગ કરી આત્મોન્નતિ કરી સુંદર લ્હાવો લો કે જેના યોગે ભવોભવની પીડાઓ ટળે અને વ્રત નિયમ પાળીને પરમપદની પ્રાપ્તિ થાય.

"શ્રીમંતો પોતાનું કાર્ય સાધવા તમોને વખાણશે અને પોતાની પાસે રહેવા ઈચ્છા બતાવશે અને તમો પણ મોટાની સોબતમાં માન દરજ્જો વધશે આમ ધારી તેઓની પાસે રહેશો. અને લોકો તમારી પ્રશંસા કરશે આદર સત્કાર આપશે પણ છલકાઈ જતા નહી અને મ્હોટાઇનો ફાંકો રાખતા નહી. કારણ કે એક દિવસ ભૂલ થતાં અને પોતાના કાર્યો સધાઇ જતાં તમોને તગેડી મુકશે તે વખતે તમોએ જે ફાંકો રાખેલ હશે તેની અન્યજનો હાંસી કરશે. અને પ્રથમ જે દરજ્જો હતો તેનાથી હલકો માનશે. માટે શ્રીમંતોની પાસે

રહીને મ્હોટાઇને ફાંકો મદ રાખવો તે મૂર્ખાઈમાં ખપવા જેવું છે. એટલે પોતાની મૂલ સ્થિતિનો વિચાર કરી નમ્રતા ધારણ કરીને વર્તન રાખવું તે હિતકર છે નમ્રતાના યોગે તમો તમારા ઘરમાં હો કે મ્હોટાની પાસે રહેલા હો તો પણ તમારી ભૂલની માફી મળશે. અને મ્હોટાઇ જરૂર આવી મળશે કારણ કે નમ્રતા લઘુતા એવો ગુણ છે કે બીજા સદ્‌ગુણોને આકર્ષણ કરીને હાજર કરે છે. પરંતુ નમ્રતા દંભ વિનાની હોવી જોઈએ, કારણ કે સ્વ કાર્યને સાધવા ખાતર ઘણા માનવો દેખાવમાં બહારથી લઘુતા દર્શાવે પણ હૃદયમાં તો કારમી કતલ કરવાની ભાવના વર્તતી હોય છે. માટે સાચી નમ્રતાને ધારણ કરી દરેક પરિસ્થિતિમાં જીવનને પસાર કરો. નહિતર મોટાનો આધાર મળતાં ફાંકો રાખશો તો એક દાસીની માફક બનશે.

એક રાજપુત્રીને અન્તપુરમાં એકલી હોવાથી ગમતું નહી. આનદ આવતો નહી. પોતાની સમાન વયની સખી હોય તો વાતચિત્ત-ગમ્મત કરવાની મજા પડે આમ ધારી પોતાના મકાનની પાસે રહેલી એક સમાન ઉમ્મરની છોકરી સાથે મિત્રાચારી કરી અને કહ્યું કે. તું દરરોજ મારી પાસે આવજે એકલા રહેવામાં આનંદ આવતો નથી આ છોકરી વિચાર કરે છે. રાજપુત્રીની સાથે રહેવામાં મ્હોટાઇ મળશે. અને તેના માત પિતા પણ મ્હને સત્કારશે. અને ગરીબાઇની પીડા ટળશે આમ વિચારી તેની પાસે દરરોજ આવવા લાગી. બન્નેને મઝા પડવા લાગી. રાજપુત્રી જ્યારે ખાવા બેસે છે ત્યારે તેને મીઠાઈ-મમરા-પેંડા વિગેરે ખાવાનું મળે છે તથા

વસ્ત્રભૂષણુ પણુ પહેરવાના મળે છે. તેથી બહાર જ્યારે વસ્ત્રાભૂષણુ સજીને જાય છે ત્યારે તેના સગાં વહાલાં વખાણે છે. તું તો ભાગ્યશાલી છે કે તને રાજપુત્રીએ સખી બનાવી. આ મુજબ સાંભળવાથી 'અધૂરો ઘટ અધિક છલકાય' તેની માફક છલકાવા લાગી. માત પિતાની આગળ જે વિનય નમ્રતા રાખવો જોઇએ તે રાખતી નથી. કોઇ કામ બતાવે ત્યારે કહે છે કે આ કામ હવે કરી શકું નહી. તમો કરી લો. હવે રાજપુત્રી મારી સખી બની છે. મારે હવે કેની પરવા છે ? આ પ્રમાણે ફાંકો રાખી કોઇનું પણુ ગણુકારતી નથી, તેના માતપિતા ફીકર ચિન્તા કરવા લાગ્યા. કે રાજપુત્રીનો સંબંધ ક્યાં સુધી. આ અભિમાનના તોરમાં અમારૂ માનતી નથી જેમ તેમ બોલ્યા કરે છે. પણુ વખત જતાં તેને જ પસ્તાવું પડશે. આમ ધારી મૌન રહ્યા. બે ત્રણુ વર્ષો વ્યતીત થયા પછી તેણીને બોલવામાં ભાન રહ્યું નહી. રાજપુત્રીનો જે વિનય-સભ્યતા સાચવવી જોઇયે તે સાચવતી નથી અને જેમતેમ બોલે છે. તેથી રાજપુત્રીને ગુસ્સો થયો કે હવેથી તારે મારી પાસે આવવુ નહી. આવીશ તો તિરસ્કાર પૂર્વક દૂર કરાવીશ. આ સાંભળી પેલી તો ઉભતાઇ ગઇ અને પોતાના ઘેર આવી રડવા લાગી. માતપિતા પુછે છે. કે કેમ આજે રડવા માંડયું છે ? સહેજ બોલવામાં વધારે બોલાઇ ગયું. તેથી મને કાઢી મૂકી અને કહ્યું કે હવેથી મારી પાસે આવીશ તો તિરસ્કાર પૂર્વક દૂર કરાવીશ તેથી મ્હને બહુ લાગી આવ્યું છે. રાજપુત્રીનો આવો સ્વભાવ હશે તે જાણુતી નહોતી. થોડું સન્માન મળતાં. અને સરસ ખાવાપીવાનું પ્રાપ્ત થતાં ફાંકો રાખીને તમારી આગળ અને

સગાંવહાલાંઓની આગળ જેમ ફાવે તેમ બોલતી માતપિતાએ કહ્યુ કે જો તું રાજપુત્રીની આગળ વિનયપૂર્વક નમ્રતા રાખીને બોલી હોત તો આવો પસ્તાવો કરવાનો વખત આવત નહિ દરેક સ્થિતિમાં લઘુતા રાખવી જોઈએ. તેભૂલી અને માલ પાણી મળતાં અમારી આગળ પણફાંકો રાખવા લાગી. અભિમાન અહંકારને ધારણ કરવાથી જે પુણ્યોદય હોય છે તે ખતમ થાય છે માટે હવેથી અભિમાન રાખીશ નહી. હવે ઘરના કાર્ય કર અને વડીલોનો વિનય સાચવ, આગળ જતાં પુણ્યોદયે વળી સુખી થઈશ. આ શિક્ષા નથી પણ શિખામણ છે આ મુજબ સાંભળવાથી દરેક બાબતમાં વિનય-નમ્રતા રાખી તેથી અંતે સુખી થઈ માટે અરે મહાનુભાવો જે તમોને સંપત્તિ સાહ્યબી વિગેરે મળી છે. તેનો ફાંકો રાખતા નહી પણ લઘુતાને અપનાવી દરેકની સાથે મધુર વચનો બોલી પોતાનું અને પારકાનું કલ્યાણ કરો તેને શાસ્ત્રકાર વચનગુપ્તિ કહે છે.' મધુર વચન વાણીથી કોયલ કાળી હોય છે છતા દરેક માનવોને પ્રિય બને છે અને ગધેડી શ્વેત હોય છે. છતાં ભૂકવાનો સ્વભાવ હોવાથી અપ્રિય બને છે

૧૫૫ વાણી વર્તનથી જાતિકુલ પરખાય છે. અને સ્વભાવ પણ પરખાય છે.

જો કે શ્રીમંત હોય પણ બોલવામાં તોછડો હોય. અને વર્તનમાં મીઠું હોય તો તેને કોઈ હૃદયથી સત્કારતું નથી તેના શબ્દમાં કે બોલવાની ચાલકીમાં અંજાઈ કોઈ તેને આવો બેસો વિગેરે સત્કાર કરે તે વસ્તુ જુદી છે પણ મનમાં તો સમજતા હોય છે ભાઈસાહેબનો સાદે નોખત

સાથે દોસ્તી થઈ. વાર્તા વિનોદ કરવામાં શો વાંધો છે. આમ ધારી અધિક પરિચયમાં આવતાં સગર્ભા બની ઘણો પસ્તાવો કરવા લાગી. વિષય સ્પર્શમાં આસક્ત બનવાથી ફજેતી પૂરેપૂરી થઈ. ગર્ભને ગાળવા દવા ખાધી. ગર્ભ નાશ પામ્યો પણ બીમારી અસાધ્ય લાગુ પડી. તેના માતા પિતાને પીડાનો પાર રહ્યો નહી. હવે તો જ્યાં જાય ત્યાં હડધૂત બને છે. દેખો ભાઈઓ? વિષયના વિકારનો ઠંડો અને ગુઢ માર

૧૬૦ જેઓને આત્માની તથા આત્માના ગુણોની ખબર છતાં બડાઈ હાંકતા બોલે છે કે અમો દોષ વિનાના છીએ આશંસા રહિત ક્રિયાઓ કરી આનંદમાં રહીએ છીએ.

આ કથન તેમનું ઉચિત નથી. કારણ માનસિક વૃત્તિઓ જ્યારે આત્મિક ગુણોમાં રમણતા કરતી હોય છે ત્યારે આરંભ–સમારંભના કામો હોતા નથી. નિર્દોષ ધાર્મિક કાર્યો કરવામાં તથા ધર્મધ્યાનમાં લાગેલી હોય છે. કદાચિત્ પાપના કામો થઇ જાય ત્યારે નિન્દા. ગર્હા કરીને પુનઃ તેવા કામો કરવાની રૂચિ થતી નથી માટે આરંભ સમારંભના કાર્યોને કરીને કહેવું કે અમો નિર્દોષ છીએ તે મિથ્યા છે દોષ રહિતને સંસારની લીલા–ક્રિયાઓ હોતી નથી અને પસંદ પડતી નથી. જે જે સંસારની લીલા કરી રહેલ છે તે સર્વે સદોષી છે આમ સમજી દોષોને દૂર કરવા માટે સતત જાગ્રત રહેવું. અને જ્ઞાન પૂર્વક ધાર્મિક કાર્યોમાં મનોવૃત્તિઓ લાગે ત્યારે દોષો ખસતા જાય છે. નહીતર સંસારની લીલા તો

એવો મીઠો માર મારે છે કે લીલા કરનારને પણ ખબર પડતી નથી પરંતુ જ્યારે એ હાલ દશા થાય છે ત્યારે કાંઇક વિચાર આવે છે કે સંસારની લીલા-ક્રિયા કરવામા સઘળી બાબને ખરબાદી થઇ શારીરિક-માનસિક શક્તિઓ નાશ પામી એટલે પરિણામે તો પરિતાપાદિ ઉત્પન્ન કરાવે છે એક શેઠની પાસે બે ઘોડાઓ હતા તેઓને ગાડીમાં જોડી ફરવા જતા અગર અન્ય કાર્યાર્થે જતાં તેમાં એક અશ્વ, રવાલ ચાલે ચાલતો તેથી શેઠ તેના ઉપર ખુશી થઇ સારી રીતે સંભાળ રાખતો બીજો ઘોડો તોફાની અને બહુ ચંચલ હોવાથી તેને ઘણો માર પડતો અને ઘણી રેતિમાં રગડાવવામા આવતો ત્યારે થાકી જઈને રીતસર ચાલતો આ પ્રમાણે પરમેશ્વરની આજ્ઞા મુજબ જે વર્તન કરે છે તે નિર્દોષ બનીને સુખી થાય છે પણ મન ગમતી લીલા કરવામા તો કારમો માર પડે એમાં નવાઇ શી ? માટે સંસારની લીલા તે અંધકાર છે અને અંધકારમા પ્રકાશ સિવાય અઢળક સંપત્તિ-સત્તા શક્તિ ગુમાવવાનો પ્રસંગ ઉપસ્થિત થાય તેમાં કોઇ શું કરે ? પરમેશ્વર તો ફરમાવે છે કે મારી આજ્ઞાને રીતસર ઉઠાવી જ્ઞાન પ્રકાશ કરીને માનસિક વૃત્તિઓને દોડાવો એટલે અંધકારરૂપી સાંસારિક લીલામાં લૂટવાનું થશે નહી. અને મોક્ષ માર્ગ તરફ સરલતા, સુગમતા એ પ્રયાણ કરવા સમર્થ બનશો પછી તમોને દેવ-દાનવ કે માનવ લૂંટી લેવા માર મારીને ખરબાદી કરવા શક્તિમાન થશે નહી. માટે તમો જાહેરમાં બોલો છો કે અમો નિર્દોષ છીએ તે મુજબ વર્તન રાખશો તો બોલેલું સફલ થશે.

પોતાના દોષોને ગુપ્ત રાખવા જાહેરમાં આવે નહી તે માટે જેટલી બુદ્ધિ હોય તેટલી મહેનત કરે છે બોલવામાં ચાલાકી વાપરે છે પણ છેવટે તે દોષો જાહેરમાં આવતાં વાર લાગતી નથી. માટે તે દોષોને દૂર કરવા જેટલી બુદ્ધિ હોય તે પ્રમાણે પ્રયાસ કરો. પછી ભય શંકા ખેદ જેવું કાંઈ પણ રહેશે નહી. મનુષ્યોમાં પોતાની ઉન્નતિ થાય. તેવી બુદ્ધિ અને બલ રહેલું છે. પણ તેનો સદુપયોગ કરવાનું આવડતું ન હોવાથી ઉન્માર્ગે વાપરી દોષો કરતા રહે છે. અને મહાવિપત્તિઓમાં ફસાઇ દુઃખી બને છે માટે વિવેક પુર્વક વર્તન કરો, ઘણે ભાગે જગત્ જર કરતાં પત્ની પરિવાર અને જમીન-ઘર મકાન માટે દેવ-દાનવ અને માનવો, દોષોને સેવી સુખી થવાના અભિલાષી હોય છે પણ દોષો કપટ-પ્રપંચ કરવાથી તો કદાપિ સુખી થવાની અભિલાષા સફલ બનતી નથી પણ વેર વિરોધાદિક વધે છે. અને બુદ્ધિ બલ તથા સંપત્તિનો હાનિ થવાનો પ્રસંગ આવે છે. બુદ્ધિ બલને ઉન્માર્ગે વાપરી કપટ કલા કરીને કુંટુબમાંથી-કપનીમાંથી જુદા પડતા. અગર ફારગત થતાં વધારે ભાગને માગશે વધારે ભાગ ન મળતાં તોફાન કંકાસ કરશે અને સામે રહેલ .સંબધી પ્રેમ સાચવવા ખાતર અને સલાહ-સંપ રહે તે માટે વધારે ભાગમાં જર જમીન આપશે પણ જો ભાગ્યમાં નહી હોય. અગર સદ્વર્તન નહી હોય તો ભાગમાં આવેલ ભાગવા માંડશે. સરખુ મળે અગર ઓછું મળે તો પણ સારા આચાર-વિચાર અને વિવેકવાનોને ભાગ્યાનુસારે અધિક મળી આવે છે અને

અનુભવી સુજ્ઞો કહે છે કે ન્યાય નીતિ અને આત્મ જ્ઞાનથી સંસારમાં લેપવાનું થતું નથી અને શંખની માફક ઉજ્જવલ બનાય છે. પંચવર્ણી માટી ખાઈને શંખ તેજસ્વી અને શ્વેત બને છે તેની માફક જો તમો પાંચ ભુતોમાં-ભૌતિક પદાર્થોમાં લેપાશો નહી તો તમો ઉજ્વલ બનશો, પરંતુ ભૌતિક પદાર્થોમાં લિપ્ત બનેલા અનુભવી સુજ્ઞોનું કથન તે માનતા નથી અરે હાંસીપાત્ર માની ધિકકારી કાઢે છે પરંતુ જ્યારે અનુભવી જ્ઞાનીઓના વચનને અવગણી અનીતિના માર્ગે જાય છે ત્યારે અનેક વ્યાધિઓ વિડંબનાઓના ભોક્તા બને છે પછી તેમને સાન ઠેકાણે લાવવા માટે વિચાર આવે છે માટે ભૌતિકવાદના રસિકોના વચનો ઉપર અંજાઈ જવું નહી. પણ આત્મવાદમાં પ્રેમ રાખી તે માર્ગે પ્રયત્ન બનવું. ભૌતિક વાદીઓ કહે છે અમો જે કહીયે છીએ તે સુખનો માર્ગ છે અને કોઈની પરાધીનતા તે માર્ગે ગમન કરનારને રહેતી નથી. આત્મવાદમાં રસિયાઓ કેટલા સુખી થયા. તે કહો ? જુઓ અમે મોટર-બસ-એરોપ્લેનમાં મોજ કરીએ છીએ તમારે પગપાળા ચાલવું પડે છે અને કેટલું સંકટ સહન કરવું પડે છે. અમારી માન્યતામાં આવો તો તમોને યથેચ્છ ધનની પ્રાપ્તિ થાય. પત્ની પુત્રાદિક પરિવાર સુખેથી જીવન ગુજારે. આવા આવા લોભન-લાલચ આપીને તમોને આકર્ષણ કરશે પણ તમો બરોબર વિચાર કરશો કે ભૌતિક સુખ તો મદ-માન વિષય વિકારોને ઉત્પન્ન કરાવીને નીચ ગતિમાં ધકેલી દે છે. એમાં સદ્ગતિનુ કારણ નથી. ઉલટું ભારે જોખમ છે અને કારમી કતલ છે પૈસાદાર

શ્રીમંતોની સંપત્તિ કે સાહ્યબીથી કે મોજમજા કરવાથી માણસાઇ જૈનત્વ આવતું નથી પણ નીતિ નિયમ–વ્રતોની આરાધનાથી માણસાઈ જૈનત્વ અને તેના યોગે દિવ્યતા પ્રગટે છે.

૧૬૨ ધનાદિકમાં મોહ પામેલાઓ ધનાદિકને શોધતા પ્રયત્નશીલ બનશે અને અંતે–મરણ વખતે પણ તેની આશાથી મુક્ત થશે નહી

કરોડપતિ–લાખોપતિ તો થયા પણ અબજપતિ થયા નહી અને મોટાઈની ગણત્રીમાં આવ્યા નહી. આમ અફસોસ કરતા ક્લિષ્ટ કર્મોનું ભાતું લઈ પરલોક જાય છે ત્યારે નીતિ નિયમ વ્રતોની આરાધના કરનાર ધનાદિકમાંથી મોહ ઓછો કરી સુંદર ધર્મધ્યાનના યોગે શુભ કર્મોનું ભાતું ગ્રહણ કરી પરલોકે પધારે છે

૧૬૩ શરીરે હૃષ્ટ પુષ્ટ દેખીને તથા મનોહર મકાનો અને સાહ્યબી દેખીને વ્રત નિયમને મૂકશો નહી તોજ આ લોકમાં પણ સુખશાતા રહેશે.

અને પરલોકમા સારા સંસ્કારો પડેલા હોવાથી સંપત્તિ સાહ્યબી મળશે ધનાદિકમાં સુખ માનનારો એક વ્રતધારી–નિયમ પાલનારને કહેવા લાગ્યો કે અલ્યાભાઈ ! વ્રત–તપાદિ કરવાથી તારી કાયા કરમાઇ છે તારામાં અમારા જેટલું બલ રહ્યું નથી. માટે વ્રત નિયમોનો ત્યાગ કરી અમારી માફક ધન મેળવવા માટે દરરોજ પ્રયત્ન કર. પાંચમ આઠમે ચોદશે લીલોતરી ખાવી નહી. અને ઉપવાસ વિગેરે કરીને પૌષધ કરવો તેથી તને શો લાભ થયો ? દુકાને નહી જવાથી તારા ગ્રાહકો અન્યત્ર જાય છે તેથી રોજગાર

થાય છે માટે પૌષધાદિનો ત્યાગ કરી દુકાને બેસ. જેથી કમાણી સારી રીતે થાય. અને બચ્ચા સુખી થાય. વ્રતધારીએ કહ્યું કે સુખી થવાનું સાધન તો સંતોષ છે ગમે તેટલી કમાણી થાય તો પણ નિશ્ચિંત જીવને જીવાતું નથી અને અસંતોષ વધતો રહે છે ભલે તમો ધન સાહ્યબીના આધારે મોજમજા કરો. પણ તે અસતોષનો તાપ શમ્યો છે? અને જ્યાં સુધી તે પાપ શમે નહી ત્યાં સુધી કાંઈક ને કાંઈ દુઃખ રહેવાનું જ. આ મુજબ વાત કરીને બે જણા પોતે પોતાના કામે લાગ્યા. આઠમના દિવસે વ્રતધારીએ સાચી ભક્તિ કરવા માટે ઉપવાસ કરીને પોસહ લીધો. ધર્મધ્યાને આરૂઢ થયો કાપડની દુકાન બંધ કરેલી હોવાથી તે તરફના વિચારો કરતો નથી. એવામાં ગુંડાઓએ મુંબઈમાં લૂંટ ચલાવી જેની દુકાનો ખુલ્લી હતી તે સઘળાઓને માર મારીને લુંટી લીધા. પેલા ધન રસિયાની દુકાનનો માલ સઘળો લુંટાયો પણ જેણે પોસહ લીધો હતો તેની દુકાન બંધ હોવાથી તે ગુંડાઓ લૂંટ કરી શકયા નહી પેલો લૂંટાએલ ઘરે આવીને રડવા લાગ્યો કારણ કે સઘળી મિલ્કતનો માલ દુકાનમાં ભર્યો હતો તે લૂંટાઇ જવાથી તદ્દન ગરીબાઈ આવી. બીજે દિવસે વ્રતધારી પોસહ પાળીને ઘેર આવ્યા. સર્વ લૂંટની માલુમ પડી. અને વિચાર કરવા લાગ્યો કે, સંતોષ રાખીને પોસહ લીધો. તેથી લુંટવાનુ થયું નહી અને ધનમાલનું રક્ષણ થયું અને ધર્મક્રિયાની આરાધના રીતસર થઈ માટે હવે તો કદાપિ ઉપવાસાદિકનો ત્યાગ કરવો નહી ભલે પેલો અને એના જેવા બોલ્યા કરે પણ પરિણામે લાભ છે. ધનના

સંપત્તિના રસિયાનો ગર્વ ગળી ગયો. તે પણ ધીમે ધીમે ધર્મક્રિયાથી સુખી થયો. માટે સદા આત્મવાદને તથા વ્રત-નિયમને ભૂલો નહી. નહી ભૂલનારાઓ સાચી સાહ્યબીવાળા બને છે.

૧૬૪ શારીરિક માનસિક અને આત્મિક વિકાસ સાધવાની ઇચ્છાવાળાએ, એટલે બળવાન થવાના અભિલાષી જનોએ પ્રથમ ક્ષમાને ધારણ કરવી જરૂરની છે.

આ સિવાય ઉન્નતિનો-વિકાસનો કે શક્તિ-સંપત્તિને પ્રાપ્ત કરવાનો અન્ય માર્ગ નથી કોઈ એમ કહે કે. ક્ષમા ધારણ કરવી તે નિર્બલ અશક્તનું કાર્ય છે શક્ત બલવાન માણસો ક્ષમાને ધારણ કરતા નથી. પણ બરોબર શિક્ષા આપે છે. આ તેમનું કહેવું યોગ્ય નથી કારણ કે શક્તિ વિહીન માનવો ક્રોધ વિગેરેને કરતો હોવાથી વધારે બલહીન બને છે તેથી તેમની પોતાનુ કામ સાધવાની બુદ્ધિ બહેર મારી જાય છે અને પોતે પોતાની પાયમાલી કરે છે. દુર્યોધને પાંડવો ઉપર કોપાતુર બની કારમો કેર વર્તાવ્યો પણ અંતે પોતાના રાજ્યની-પરિવારની અને કુટુંબ અને જેઓએ તેનો પક્ષપાત કર્યો તેઓની પાયમાલી કરી અને જગતમાં દુર્જન તરીકે જાહેર થયો ત્યારે ક્ષમાને ધારણ કરનાર પાંડવો ગએલી રાજ્ય-ઋદ્ધિને પાછી પ્રાપ્ત કરી સજ્જન તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા. નીતિ શાસ્ત્રકારો પણ કહે છે

क्षमा बलमशक्तानां, शक्तानां भूषणं क्षमा-
क्षमा वशीकृतिर्लोके क्षमया किं न सिध्यति-

અશકતોને બલ આપનાર તથા બુદ્ધિ–સંપત્તિ આપનાર ક્ષમા છે અને શકતોનું ભૂષણુ ક્ષમા છે બલવાન બનીને ક્ષમા રાખે નહી તો શક્તિહીન અને વૈર વિરોધાદિક કરીને પાયમાલ થાય ક્ષમા વડે સઘળુ જગત વશ બને છે પોતે ભીતિ પામતો નથી અને અન્યજનોને ભયમાં નાખતો નથી. તેથી ક્ષમાને ધારણુ કરનાર કઇ કઇ સિદ્ધિને મેળવતા નથી. વાંછિત સિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરી અનુક્રમે આત્મિક વિકાસને સાધી પરમપદને પામે છે અને કષાય કરનાર જન્મ–મરણુના સંકટોમાં સપડાઈ સંસારમાં પરિભ્રમણુ કરે છે માટે સામે આવેલ પ્રાણીઓ તથા માનવો ઉપસર્ગો મારામારી કરે તો પણુ ક્ષમા રાખવાની જરૂર છે. દ્રૌપદીની માફક. કુરૂક્ષેત્રમાં યુદ્ધ કરતાં દુર્યોધિને સર્વ સગાંવહાલા–પુત્ર મિત્રો માર્યા ગયા હોવાથી આધક ક્રોધાતુર બની દ્રોણુના પુત્ર અશ્વસ્થામાને કહ્યું કે તું જો પાંડવોના મસ્તકો કાપી મારી પાસે લાવે તો મને શાંતિ થાય. અને તારે પણુ તારા પિતાનું વેર વળે અશ્વસ્થામા યુદ્ધમાં સ્વપિતા દ્રોણુાચાર્ય મરી ગએલ હોવાથી પાંડવો ઉપર ઘણો ક્રોધી બનેલ છે તેમાં વળી દુર્યોધનના વચનરૂપી ગ્યાસતેલ રેડાયું. જો કે અશ્વસ્થામા હતો તો બળવાન પણ પાંડવોને પહોંચી શકે એમ નહોતો તેથી રાત્રિના વખતમાં દ્રૌપદીના દીકરા પાંચ જે સ્થલે સૂઇ રહેલા છે અને ભર નિંદ્રામાં છે તે લાગ જાણી પાંડવોના સરખા સુખવાળા જાણી તેઓના મસ્તકો કાપી દુર્યોધનને આપ્યા. પણુ સવારમાં તેઓના પુત્રોના મસ્તકો જાણી નાખુશ બન્યો અને કહ્યું કે આ માંથા પાંડવોના નથી. તેમના પુત્રોના છે તેથી

અફસોસ કરવા લાગ્યો એક બાજુ પાંડવો અને દ્રૌપદી પોતાના પુત્રોના ધડ દેખી રૂદન કરવા લાગ્યાં. દ્રૌપદીએ કહ્યું કે આ કારમું કામ અશ્વસ્થામાએ કરેલ છે માટે તેને મારી પાસે પકડી લાવો અને તેનું મસ્તક કાપી નાંખો ત્યારે જ મને શાંતિ થશે આ સાંભળી ભીમસેન તેને પકડી લાવી દ્રૌપદીની આગળ હાજર કર્યો. તે વખને તેની કંગાલ અવસ્થા દેખી દ્રૌપદીને દયા આવી. અને વિચાર–વિવેક કરે છે કે મારા પુત્રો મરણ પામવાથી મને અત્યંત દુઃખ થાય છે અને શોક સંતાપમાં બળવું પડે છે તેમ તેને મારી નખાવવામાં તેની માતાને અધિક દુઃખ થશે શોક પરિતાપ થશે અને મારા પુત્રો મરણ પામેલા તેને મારી નાખવાથી પાછા આવવાના નથી. માટે ક્ષમા રાખવી તે કલ્યાણકર છે આમ સમજી ક્ષમાને ધારણ કરી તેને મુક્ત કરાવ્યો અને અપકારી ઉપર ઉપકાર કરવાનો દાખલો બરોબર બેસાડયો તેથી દ્રૌપદી સતી તરીકે જાહેર થયાં અને પરમપદને પામ્યાં. માટે આત્મિક માનસિક–શારીરિક બલની સફલતા કરવા માટે ક્ષમા ધારણ કરવી. તેથી આગળ અનંત ગુણોના સ્વામી બનાય છે સહનતા–સરલતા–સંતાપ વિગેરે ગુણો વિગેરેને રહેવાનું સ્થાન મળે છે છ ખંડને સાધી જે ચક્રવતીઓએ વિજય પ્રાપ્ત કરેલ હોય છે તેના કરતાં ક્ષમાને ધારણ કરીને જે વિજય મેળવેલ હોય છે તેની કિંમત અનંત ઘણી વધારે છે તેમાં સ્વપરનું કલ્યાણ છે પરંતુ ક્ષમાને ધારણ કર્યા સિવાય સામાને પરાજય કરવા કે વેરની વસૂલાત કરવા મારામારી–[illegible] કરે તેમાં સામાનું કલ્યાણ નથી અને તમારું પણ હિત

કારણ કે સામો માણુસ વેર વાળવા સાધનો એકઠા કરીને તમારી સાથે લડાઇ કરવાની ધારણા રાખશે તમે જો આળસમા રહ્યા તો તે ફાવી જવાનો આમ વેરની પરંપરા વધવા વાથી કોઈ પ્રકારે હિત થવાનું નહી જ.

૧૬૫ તમારે વેર વાળવું હોયતો અને વિજય મેળવવો હોય તો, ક્રોધાદિક જે શત્રુઓ ખરેખરા છે. અને બરબાદી કરી દુર્ગતિમાં ધકેલી દેનાર છે તેની સાથે યુદ્ધ કરીને વિજય પ્રાપ્ત કરો

તે સળેલો વિજય દરેક બાબતમાં તમોને સમર્થ બનાવશે અને આત્માની શક્તિને વધારવામાં સારી રીતે સહકાર આપશે. પછી સાચી સ્વતંત્રતામાં તમો લહેર કરશો. બહારના શત્રુઓનું પણ બલ ચાલશે નહી. અન્યથા તો સાધન સંપન્નતાના આધારે પ્રાપ્ત કરેલો વિજય, પરાજયમાં પરિવર્તન પામશે. બતે હાલમાં સુખ સાહ્યબી છે તે પણ રહેશે નહી. क्षमा वीरस्य वलं-भूषण,

"કોઈ એક માણુસ ભૂંડો–લુચ્ચો હોય તેની સાથે ભૂંડાઈ લુચાઈ કરવી તે સજ્જનોનું કર્તવ્ય નથી, તેવાની સામે ભૂંડાઇ કરવામાં આવે તો તેઓ પણ ગુન્હા પાત્ર બને છે. માટે ક્ષમા રાખી સહન કરી લેવું તેમાં સજ્જનતા અને મહત્તા છે. આમ સહન કરવાથી ભૂંડાઇ કરનારોજ દોષ પાત્ર અને શિક્ષાપાત્ર ઠરશે. ભલા સજ્જનો, ઉપર દુર્જનો ભલાઈ કરતા નથી અને ભુડાઇ કરતા રહે છે, ત્યારે ઓચિંતી તેઓને શિક્ષા બરોબર થાય છે. તે વખતે તે ભૂંડા માણુસોજ ઘણા દુખી થાય છે. કારણ કે શેરને માથે સવાશેર જગતમાં હોય છે

એક શેઠ, શ્રીમંત અને સરલ હતા તેમની પેઢીમા મુનીમ અને તેના હાથ નીચે ગુમાસ્તા હતા શેઠની આવક અને શ્રીમંતાઇ દેખી મુનીમને અદેખાઈ થઇ અને માનવા લાગ્યો કે, મારી કુશળતાથી શેઠ બહુ કમાય છે. અને મન માનતો પગાર આપતા નથી. માટે એવો ઉપાય કરવો કે શેઠની હલકાઈ થાય અને નિન્દા પાત્ર બને અન્યોપાય ન હોવાથી ગુમાસ્તાઓની આગળ ગુપ્ત છાની નિન્દા કરવા લાગ્યો. કે શેઠ. ઘણા કૃપણ છે. મુંઝી છે. માટે તેમને છેતરી રૂપિયા અદ્ધર ઉઠાવી લેવા. તમને પણ ભાગે પડતુ આપવામાં આવશે કોઇને કહેવું નથી. ગુમાસ્તાઓ પણ લોભી બની તેની વાત માની રૂપિયા ઉઠાવવા લાગ્યા. જ્યારે શેઠ પુછે છે. કે ચોપડામાં જમે છે. અને ત્રિજોરીમાં રૂપિયા નથી ક્યાં ગયા? અમોને શી ખબર? તમે જાણો આ પ્રમાણે કહીને ગુમાસ્તા તથા મુનીમ, ઉઠાવગીર બનેલ છતાં નિર્દોષતા પોતાની જાહેર કરે છે. અને કહે છે કે, બીજાઓ ઉઠાવી જાય છે. અને અમારા ઉપર ચોરીનો આરોપ મૂકો છો. તે ઠીક નહી. શેઠ વિચાર કરે છે કે તેઓના ઉપર વિશ્વાસ રાખ્યો પણ બરાબર તપાસ રાખી નહી તેનુ આ પરિણામ આવ્યું, હવે બરાબર તકેદારી રાખવી દરરોજ રોજમેળ તપાસે છે અને આવકની તપાસ કરે છે તેથી [illegible] દાવ-લાગ ફાવતો નથી, પણ તેઓની હલકાઈ કરવાની ટેવ પડી છે તે ક્યાંથી જાય?

જુઠા માણસો ભલાઈ કરનારના ઉપર ફાવી જાય છે અને ભલાઈ કરનારના ઉપર દોષ આરોપણ કરતાં પણ અચ

કાતા નથી. દરરોજ તપાસ કરતા હોવાથી રૂપિયા ઉઠાવવાનો લાગ મળતો નથી. તેથી મનમાં મુઝાય છે એટલામાં અગત્યના કામ માટે શેઠને બહાર ગામ જવાનું થયું ત્યારે શેઠે ગુમાસ્તાઓ અને મુનીમને કહ્યું કે બે દિવસે મારે જરૂરના કામે બહાર ગામ જવુ પડે એમ છે માટે બરોબર પેઢીનું કામ ચલાવજો આ સાંભળી પેલાઓ ખુશી થયા. અને કહેવા લાગ્યા તેની ફીકર–ચિન્તા કરતા નહી. અમો બરોબર તપાસ રાખીશું. શેઠ ઘેર ગયા. જમી કરીને તૈયાર થાય છે તેવામાં જે ગામમાં જરૂરનું કામ હતું તે ગામથી સારા માણુસ સાથે સંદેશો આવ્યો કે તમારે અત્રે આવવાની જરૂર નથી. ધકકો નકામો ખાતા નહિ સઘળુ કામ પતી ગયું છે આ સાંભળી શેઠ ખુશી થયા. અને દુકાન તરફ ચાલવા માંડયું. હવે પેઢીમાં પેલાઓ શેઠ બહાર ગયા છે આમ ધારી છાની રીતે તિજોરી ઉઘાડી રૂપિયા ઉઠાવવા લાગ્યા. અને ગજવામાં મૂકે છે તેટલામાં શેઠ આવીને હાજર થયા. અને કહ્યું કે અલ્યા આ શું કરો છો ? તિજોરી ઉઘાડી રૂપિયા ઉઠાવો છો ને ? અરે બદમાશો ? પહેલાં પણ તમોએ રૂપિયા ચોર્યા છે એમ સાબીત થાય છે તમોજ ચોર છો. અને બીજાના ઉપર આરોપ મૂકો છો આ સાંભળી મુનીમ ગુમાસ્તા શેઠને દમદાટી આપવા લાગ્યા કે માલ લીધેવાના રૂપિયા આપવા માટે તિજોરી ઉઘાડીને રૂપિયા બહાર કાઢીએ છીએ તેવામાં તમો આવ્યા. એટલે અમો ચોર બની ગયા. તમે કેવા છો ? જેમ તેમ ફેંકે રાખો છો ? શેઠે ખીસ્સામાં મૂકેલા રૂપિયા બહાર કાઢયા અને કહ્યું કે તમોને આજથી

રજા આપવામાં આવે છે બહાર ચાલ્યા જાઓ. પેલાઓ બહાર ગયા. અને બીજી પેઢીમાં રહ્યા. અને પ્રથમના શેઠની નિન્દા કરવા લાગ્યા બે ત્રણ વર્ષ તો સારી રીતે રહ્યા જે ટેવ પડી છે તે પાછી અહિં હાજર થઈ પાછી આ બીજી પેઢીમાં ચોરી કરવા લાગ્યા. શેઠને કહે છે કે અમો ચોરી કરતા નથી પણ એવો ચોર એવો છે કે તે ચોરી કરતાં દેખાતો નથી. શેઠને વહેમ પડયો અને છટકુ ગોઠવ્યુ. તેમાં પેલા મુનીમ વિગેરે પકડાઈ ગયા શેઠે પોલીશ બોલાવી પકડાવ્યા. બાર માસની શિક્ષા અને એક હજાર દંડના રૂપિયા ભરવા પડયા કેદમાં રહી મજુરી કરવી પડી નરમઘેંસ જેવા થયા. આબરૂની સાથે રૂપિયા પણ ગયા. હવે તેઓને કોઈ પેઢીમા રાખતુ નથી. મહા દુઃખી થયા. આ પ્રમાણે એવી આફત લુચ્ચાઓને આવી પડે છે કે જીંદગીમાં ચોરી કરવાની ખોડ ભુલી જાય. માટે ભુંડાઇમાં લુચ્ચાઈમા છેવટે તો સંકટ છે આમ સમજી ભુંડાઈને ભુલી સરલ અને સજ્જન સાથે કપટ રહિતપણે રહેવુ. ભલાઈ કરવી તેમાંજ આનંદ છે.

"સંપત્તિ સત્તા અને સાહ્યબીના આધારે મદોન્મત્ત-બનેલા, શ્રીમંતોને, અનુયાયી માણસોની તથા નોકર-ચાકરની જરૂર રહેલી હોવાથી, તેઓને વિવિધ લાલચો આપી પ્રથમ ખુશી કરે છે. પછી પોતાના તાબેદાર બનાવવા અનેક યુક્તિઓ ઘટનાઓને ગોઠવ્યા કરે છે, તેથી તેઓ [illegible] [illegible] દરિદ્રતા દૂર કરી [illegible] તેમના વચનોને શિરસાવંદ્ય [illegible] અને કષ્ટોને સહન કરીને પણ [illegible]

કરે છે. પરંતુ તેવા શ્રીમતો તે અનુયાયી નોકર-ચાકરની કદર કરતા નથી. સહેજ અપરાધ કે દોષ થતાં તેઓને શિક્ષાપૂર્વક રજા આપે છે એવાઓની ખુશામત કરનાર અંતે પસ્તાય છે માટે શેઠીયાઓની ખુશામતમાં અંજાવું નહી, અને તેઓની લાલચમાં લપટાવું નહી. સર્વે શ્રીમંતો છકેલા હોતા નથી. કેટલાક વ્રત નિયમ ધારી પણ હોય છે, તે તો પોતાના અનુયાયીને નોકર-ચાકરનુ કલ્યાણ-હિત કરનાર હોય છે, તેઓની કરેલી ખુશામત લેખે લાગે છે, ભલે પછી કષ્ટ લાગતું હોય પણ અંતે લાભદાયી નિવડે છે. અને સુખી જીવન ગુજારે છે. માટે ધાર્મિક શ્રીમંતોની સેવા ચાકરીમા ધ્યાન રાખવું,

એક શ્રીમંતનો પાસે ગાયો ઘણી હતી. તેથી ગોવાળને રાખવાની જરૂર પડી, રાખેલા ગોવાળને પગાર અને સાથે ખાવાનું પણ આપતા તેથી તે ગોવાળ ગાયોની સારી રીતે પોતાની છે આમ માની સભાળ રાખતો, શેઠ તેને ધર્મ પામે અને કલ્યાણ સાધે તે માટે કહે છે કે તું દર રોજ દેરાસરમાં જઇને પરમેશ્વરના દર્શન કરે અને ગુરૂને વંદના કરે તો તને પગારમાં બે રૂપિયા અધિક આપવામાં આવશે. ગોવાળ પણ શેઠના કથન મુજબ દર્શન વંદન કરે છે. પછી ગાયો ચારવા જાય છે. એકદા ગોવાળે પ્રશ્ન કર્યો. પરમેશ્વર અને ગુરૂદેવને દર્શન વંદન કરવાથી શો લાભ થાય? શેઠે કહ્યું કે તેમના ગુણો જાણવાના વિચાર જાગ્રત્ થાય અને તેમના ગુણોને ગ્રહણ કરવાથી સાચી સુખ સંપત્તિ મળે. શેઠે ગુણોની ગોવાળને સમજણ આપવાથી પ્રભુ ગુરૂના

ગુણોમાં ઘણો પ્રેમ જાગ્યો. ગુરૂની પાસે જઈને વંદના પૂર્વક ચોરી-જારી ન કરવાનો નિયમ લીધો. તેથી શેઠ. ઘણા ખુશી થયા. ગાયો ચરાવવાનું મુકાવી દઈ, ઘરના કામકાજમાં જોડયો. ઘરના કામકાજ સારી રીતે કરતો હોવાથી નવકાર મંત્રને શિખવાડી નવકારવાળી ગણાવતો કર્યો હવે તો આ ગોવાળને અધિક આનંદ થયો. ઘરના કામ સફાઈબંધ કરીને ટાઈમ મળતાં નવકારમા મનોવૃત્તિને સ્થિર કરવા લાગ્યો તેથી આયુષ્ય પૂર્ણ થયા પછી સદ્‌ગતિનુ ભાજન બન્યો. આવા શેઠીયા-ઓની નોકરી કરેલી સુખશાતા પૂર્વક સદ્‌ગતિને મેળવવામા સારૂ સાધન છે. પણ તે વ્રતધારી વિનાના શ્રીમતો છે તો છે તેઓને જે દર્શન-વંદનાના અભિલાષીઓને દુકાન પેઢી ઉપર રાખવાને ઈચ્છતા નથી. કારણ કે તેઓ એમ માને છે કે એવા નોકરો દર્શન વંદન કરવામાં વખત લગાડે અને પાછા ચોવિહાર કરતાં હોવાથી સાંજરે વહેલા જાય. માટે એવાને રાખવા નહી. અને જે વ્રતવિનાના-નિયમ વિનાના છે તેઓને રાખવા. આવા શેઠીયાને વિચાર પણ આવતો નથી કે, વ્રતધારી નોકરો ચાકરો ઘરના કામમા-દુકાનના કામમાં દગો દેશે નહી. બેવફા બનશે નહી નિયમવિનાના તો ક્યારે બેવફા બને છે તે જાણી શકાય નહી તેવા નોકર [illegible] તો એક કામ બજાવે [illegible] [illegible] ઘણી ઘણી થાય પરન્તુ તેઓની નજર [illegible] ઉપર હોય [illegible] મળત રૂપિયાની [illegible] સફળતા થાય ત્યારે તેને [illegible] રૂપિયા [illegible]

તેવા નોકરો કરે છે. પણ વ્રતધારીઓ કરતા નથી. માટે વ્રતનિયમ ધારી નોકરોને રાખવામાં શાંતિ રહે છે.

એક શ્રીમંતે ઉઘરાણી લાવવા માટે નોકરને રાખ્યો. પૂરતો પગાર આપે છે. છતાં તેને સંતોષ રહેતો નથી. ચાલાક હોવાથી ઉઘરાણીના રૂપિયા જલ્દી લાવીને આપે છે. તેથી ઘરની વસ્તુઓ લાવવા માટે તેને કહ્યું. વસ્તુઓ લાવી આપે છે. પણ તેમાં ઓછી કિંમતે લાવેલી વસ્તુઓને મોંઘા ભાવે આવેલી છે. આમ કહીને તેમાંથી પૈસા અદ્ધર ઉઠાવવા લાગ્યો. શેઠ–શેઠાણી ખબર પડે નહીં તે માટે જેની દુકાનેથી માલ લાવે છે. તેને કહી મૂકેલું કે. કદાચ શેઠ આવી પુછે તો ત્યારે મારા કથન મુજબ ભાવ કહેવો. આમ દરેક બાબતમાં ઉઠાવગીરી કરવા લાગ્યો. એક વખત શેઠાણીનો મોતીનો હાર તૂટી ગયો અને મોતી વેરાઈ ગયા એકઠા કરતાં બે મોતી હાથમાં આવ્યા નહી. ગુમાસ્તાને કહ્યું કે બે મોતી જડતા નથી. તેઓની તપાસ કર, આમ કહીને શેઠાણી પોતાને ઘેર આવેલ સંબધી સાથે વાત કરવા લાગી. પેલા નોકરના હાથમાં તપાસ કરતાં ખૂણામાં ગબડી ગએલ મોતી બે હાથમાં આવ્યા. તે દેખીને મન લલચાયું. બે મોતી છાતીના ગજવામાં છાની રીતે મૂકીને કહેવા લાગ્યો-શેઠાણી! તપાસ કરતાં હાથમાં આવ્યા નહી. કોણ જાણે ક્યાં ગબડી પડયા હશે? શેઠાણીએ શોધ કરી. પણ હોય તો મળેને? મનવાળી શેઠાણી પોતાના કામમાં લાગી, શેઠને પણ ખબર પડી. પણ તપાસ બરોબર કરી નહી. આ નોકરને પેધુ પડયું. આમ કરવામાં રૂપિયા મળે

છે. એક વખત બીજી પેઢી ઉપર શેઠે રૂપિયા ભરવા મોકલ્યો. પણ માર્ગમાંથી જ પૈસા લઈને તે નાશી ગયો. હાથમાં આવ્યો નહી અને ચાર હજારની નુકશાની વેઠવી પડી આ પ્રમાણે વિવેક-વ્રત વિનાના નોકરને રાખવાથી મ્હોટી હાનિ થાય છે માટે જાત-કુલવાન્-નોકરને રાખવા. કારણ કે તેને ભય પણ રહે છે

૧૬૫ ક્રોધાતુર થએલ માનવો સુધરતી અને સુધરેલી પોતાની સ્થિતિને બગાડી નાંખે છે લાભના બદલે ગેરલાભ ઉઠાવી પોતે જ પોતાની દીનતા હીનતાને ઉભી કરે છે.

ક્રોપને કરતા તેઓ એમ સમજે છે કે તેના વિના માણસો અને પશુ પંખીઓ પોતાના વશવર્તી બનતા નહી, ગુસ્સો કરવાથી પાછું કામ બની શકે છે તો ક્રોપ-ગુસ્સો કરીએ નહી તો જગતના લોકો નિર્માલ્ય માની આપણ સતાવ્યા કરે, માટે તેની પણ જરૂર છે. આવા વિચારો [illegible] પણ વિવેક આવી શકતો નથી અને જ્યારે બરોબર [illegible] કાર્યો બગડે છે ત્યારે કંઇક વિચાર આવે છે કાર્ય બિગડી ગયા પછી વિચાર કરવો તે વૃથા છે ક્રોધની પરંપરા [illegible] ખાણ હોવાથી તેના સબંધી તરીકે તે હાજર થાય છે પછી તો બુદ્ધિ-શુદ્ધિ અને સંબંધનો ખ્યાલ રહેતો નથી

બે ભાઇઓ [illegible] પિતાના રહ્યા હતા. [illegible] દૂધ અને પાણી [illegible] દૂધ-[illegible] અને [illegible] ત્યારે બીજાને [illegible] શરીર [illegible] સરખા હતા, તેથી [illegible]

કાર્યો રીતસર કરી શકતા. સગાં વહાલાંમાં તેમજ ગામમાં તે બે ભાઈઓના વખાણ થતાં. પરંતુ એક રૂપાળી કન્યા ઉપર બે ભાઈઓને રાગ-પ્રેમ લાગ્યો. મ્હોટો ભાઈ કહે છે. મારે તેની સાથે લગ્ન કરવું. નાનો કહેવા લાગ્યો કે મારે તેની સાથે પરણવું છે. આમ બોલાબોલી કરતાં જે પહેલાં પ્રેમ હતો તે નષ્ટ થયો તેના બદલે અદેખાઇ હાજર થઈ મ્હોટોભાઈ મ્હોટાઇને તિલાજલી આપી નાનાભાઈને મારી નાખવાની યોજના કરવા લાગ્યો. નાનાભાઇને તે યોજનાની ખબર પડી તેથી તે પણ પ્રથમનો પ્રેમ-સ્નેહ ભૂલીને મ્હોટા ભાઇને મારવાની પેરવી કરવા લાગ્યો હવે તો એક બીજાને દેખે છે ને આંખોમાંથી અંગારા ઝરે છે. પણ મારવાનું ફાવતું નથી. ઘરના માણસો કાર્યવશાત્ બહાર ગયા ત્યારે અદેખાઈએ નવીનરૂપ ધારણ કર્યું, ક્રોધના આવેશમાં આવી બે ભાઈઓ, લાઠીઓને લઈ મારો ચલાવવા લાગ્યાં. મ્હોટા-ભાઇને મર્મ સ્થલે ચોટ લાગવાથી મૂર્છા ખાઈ નીચે ઢળી પડયો. અને તેની લાકડીની ચોટ નાનાને લાગી તે પણ "હાય હાય" કરતો મરણ પામ્યો. ઘરમાં આવેલ માતપિતા બે પુત્રોને મરણ પામેલા દેખી રડવા લાગ્યાં. અને અફશોસ કરવા લાગ્યાં. કે બે બાઇઓને અનન્ય સ્નેહ હતો છતાં સામાસામી મારો ચલાવીને કેમ મરી ગયા? તપાસ કરતાં માલુમ પડી બેમાથી એકને વિચાર-વિવેક આવ્યો હોતે તો મરણ પામત નહી. પણ તે મૂર્ખાઓએ વિચાર પણ કર્યો નહી કે કન્યા એકને પરણશે બે જણાને તો નહી પરણેને? પણ અદેખાઈના યોગે ક્રોધાતુર બનવાથી કયાંથી સુઝે? આ

મુજબ પૈસા ખાતર-જમીન ખાતર એક બીજાને મારી નાંખે છે. કદાચ મારામારી કરતા કોઈ મરણ પામે નહી. તો પણ રાજા અને કર્મ તેને મુક્ત કરતું નથી માટે દુન્યવી ચીજો માટે અદેખાઈ કરવી નહી. અને કોપાતુર બનવું નહી, 'દુધમાં ખટાશ પડતા તે ફાટી જાય છે' પછી દુધ જેવી મીઠાશ રહેતી નથી ખટ રાગ થયા પછી સંપત્તિ સાહ્યબી રીતસર સુખ શાંતિ આપે કયાંથી? દાન-શીયલ તપ ભાવનાથી ભાવિત બનેલ આત્માને ત્યાં સુધી નિર્મલતા રહે છે કે જ્યાં સુધી અદેખાઈ કોપ વગેરે થયો હોય નહી. ત્યા સુધી. જો તે હાજર થાય તો દુધ જેવો નિર્મલ આત્મા પણ મલીન બને છે. માટે દુન્યવી વસ્તુઓની આસક્તિનો ત્યાગ કરી કષ્ટ પડે તો પણ સહન કરી તેવા પ્રસંગે વિચાર વિવેક લાવવો તે શાંતિનો માર્ગ છે 'ઈશ્વરની શાંતિ આગળના દુઃખોને દબાવી દે છે' એટલે દુઃખ જેવું લાગતું નથી. આત્માના ગુણના રાગીઓને તો આસક્તિ નથી હોતી [illegible] સાંસારિક કષ્ટ જનક પ્રસંગો ઉપસ્થિત થતા વિચાર-વિવેક લાવી સઘળું સહન કરી લે છે. અને શાંતિ પૂર્વક જીવન વ્યતીત કરી સ્વર્ગે જાય છે

૧૧૮ ધર્મને ભૂલી નીતિ ન્યાયનો ત્યાગ કરી સાધકો.
ક્ષણ ભંગુર નજરે દેખતાં ખરી જતી વસ્તુઓમાં
રાજપાટ સુખ સાહ્યબીમાં આશક ઉપરાંત
ઈ. તેમ તેમ વિકલ્પ-સંકલ્પ-શોક સંતાપે
દેહડીની માફક બળતા રહે છે
અને વખત આવે ત્યારે [illegible]

છે. અને રાજપાટ વિગેરે રહેતુ પણ નથી. દુર્ધ્યાન થવા લાગે છે. એટલે કોઇ પ્રકારે મન સ્થિરતા ધારણ કરતું નથી ' સત્ય યોગ જો કોઈ હોય તો પ્રથમ મળેલી સાહ્યબીમાં લપટાવું નહી તે છે જો લંપટ બન્યા તો આવી બન્યું માનજો. તથા ઋદ્ધિ-સિદ્ધિના આધારે સન્માન-સત્કારની ઇચ્છા રાખશો તે પણ શોક સંતાપાદિને આમંત્રણ આપવા જેવું છે. તમારામાં સદ્‌ગુણો હશે. ઉદારતા-નિષ્કપટતા ઈન્દ્રિય જય હશે તો સન્માનાદિ નહી ઇચ્છો તો પણ આવી મળશે જગત્ સન્માનાદિ આપવા તત્પર બનશે માગે તેને મળતુ નથી. નથી માગતા તેને આવી મળે છે. માટે પરસ્પર સહારો આપી દુઃખ પીડાઓમા આશ્વાસન આપી તથા જ્ઞાન પૂર્વક લંપટપણાનો ત્યાગ કરવા તૈયાર થવું જોઇએ. અને પ્રેમસ્નેહને વધારી હળી મળીને રહેવુ—

૧૯૭ જેના આધારે સગાંવહાલાંઓની આજીવિકા ચાલતી હોય અને મિત્રો વિગેરેને મદદ મળતી હોય તે ઉદારતા-દીર્ઘદર્શિતા વિગેરે ગુણો જાણવા.

આમ તો દરેક માણસો પોતાનું પેટ ભરે છે તેમાં કાંઈ વિશેષતા કહેવાય નહી કોઈ ઉપકાર વિના માત્ર પોતાનું પેટ ભરવા અનેક દોષોને સેવે છે તેજીવતા મરેલા કહેવાય છે.

કોઈ શહેરમાં બે ભાઈઓ હતા તેમાં નાનો ભાઈ ધનાઢય હતો અને મોટો સાધારણ સ્થિતિનો હતો છતાં સદાચારી પ્રભુ ભકિત સેવા કરતો. શકય ઉદ્યોગ કરી પોતાનું અને પરિવારનું જીવન ચલાવતો. નાનો ભાઇ અને તેની સ્ત્રી મોટાની

મશ્કરી કરતાં કે કેવો ભિખારી હાલતમાં છે અને તુચ્છ ગણી મોટો મદદ લેવા આવે ત્યારે તેને તિરસ્કાર કરીને કાઢી મૂકતાં કોઈપણ પ્રકારે સહારો આપતાં નહી તેથી મોટો ભાઈ ચાલીશ ગધેડા રાખીને જંગલમાંથી સુકા લાકડા કાપી બજારમા વેચીને સ્વવ્યવહાર રીતસર ચલાવતો એક દિવસ જંગલમાં જઈને લાકડા કાપી ગધેડા ઉપર ભરીને માર્ગમા ગમન કરી રહેલ છે તેવામાં ધાડપાડુઓ-લુંટારાને દેખી આ મોટો ભાઈ ભય પામી ગધેડાઓને એક પર્વતની ટેકરીની પાછળ તગડી મૂકયા અને પોતે ઘટાવદાર વૃક્ષ ઉપર ચડી ગયો અને ચોરો ક્યાં જાય છે અને શુ કરે છે તે ગુપ્ત રહીને જોઈ રહેલ છે તેવામાં તે લુંટારા ચોરો પર્વતની ગુફા પાસે આવી તેનું બારણું ઉઘાડવા "ખુલ જા સમ [illegible]" [illegible] બોલતાં તે બારણું ઉઘડ્યુ. અને ઉંટો ઉપર [illegible] [illegible]ચોરોના થેલીઓ ઉતારી ગુફામાં પેઠા તેમા [illegible] પાછા બહાર આવીને બોલ્યા "બંધ જા [illegible]" [illegible] બંધ થયુ અને ઉંટો ઉપર બેસી તે [illegible] [illegible] ઉપર રહેલ મોટાભાઈ ચોરોના [illegible] [illegible] સાંભળી આશ્ચર્ય પામ્યો પછી [illegible] [illegible] તેણે કહ્યુ કે "ખુલ જા [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]

હું પણ તેમાંથી સોનામહોરોની ચાલીશ થેલીઓ લઇને ઘર ભેગો થાઉં ગધેડાને તગડી લાવી તેઓના ઉપર સોનામહોરોની થેલીઓ બરોબર ગોઠવી અને તેના ઉપર સુકા લાકડાને એ રીતે ગોઠવ્યાં કે બીજાઓને ખબર પડે નહી.

" ચાલીશ ગધેડાને તગડતો પાતાના ઘરમા તેઓને લઈ ગયો. તેવામાં તેની સ્રીએ તાડૂકીને કહ્યું કે, તમોને ભાન નથી. ઘરમાં બધાઓને લઇ આવ્યા-તેણે ઈશારો કર્યો. ચૂપ રહે બોલીશ નહી. સ્રી છ.ની રહી. તેણે લાકડાને ઘરની બહાર નાંખી થેલીઓને નીચે ઉતારી નાંખી સ્રીતો હરખાતી ત્યાં આવીને જોવા લાગી-કે એમાં શું છે ? તેમાં રહેલી સોનામહોરોને દેખી ગાંડી ઘેલી બની ગઇ અને બોલવા લાગી. આટલી બધી સોનામહોરો કયાથી લાવ્યા ? - તેણે કહ્યું. ઉંચે સાદથી બોલ નહી. કોઈ જાણી જશે. સઘળી બીના તેણીને કહી. અને ઘરમા દાટવા માટે ખાડો ખોદવા લાગ્યો. ઉભા રહો ? કેટલી છે હું ગણી લઉ ગણવા લાગી તેનો પાર આવ્યો નહી ત્યારે માપીયાથી માપવા માટે ઇચ્છા દર્શાવી પોતાના ઘરમાં નહી હોવાથી દેરાણીના ઘેર જવા માટે નીકળી. તેણે કહ્યું કે જવાદે તારી દેરાણી બડી ચતુર અને ઠગારી છે માપીયો માગતાં ચેતી જશે. અને તે અને નાનો ભાઈ વખતે જાહેર કરે તો તે લૂંટારાઓ ઘણા હેરાન કરશે. સ્રીએ કહ્યું. એમાં શું જાણી જવાના છે ? આમ કહી તેણીના ઘેર જઈને શેરના માપની માગણી કરી. દેરાણી મનમાં બબડવા લાગી ઘરમાં તો શેર લોટ પણ નથી. અને માપીયું લેવા આવી છે. છતાં કંઇકથી તેનો ધણી લાવ્યો

પ્રાપ્ત કરવા ખાતર પ્રમાણિકતાનો ત્યાગ કરી અન્યાયના માર્ગે દોડયા જાય છે.

પરંતુ સુખશાંતિના બદલામાં ચિન્તા-શોક આવીને ઉપસ્થિત થાય છે અને વાંછિત વસ્તુ તેઓને મળતી નથી માટે જો પટુતા હોય તો પ્રમાણિતાને પાટુ મારો નહી. અને કુશળતાને કાપો નહી. ડહાપણુના દરિયામાં બુડો નહી. સદ્‌ગુણો સિવાય મેળવેલી પટુતા-કુશળતા ઉન્માર્ગે લઈ જશે. સદ્‌ગુણો હોય તોજ પ્રવીણતા શોભાસ્પદ બને છે ત્યાં વેશ-વય વિગેરે કામમાં આવતા નથી સત્તાધારી તથા શ્રીમંતો જો આત્મિક ગુણો વિનય-વિવેક. વ્રત નિયમોમાં ન હોય તો વિવિધ ઉપદ્રવો ઉભા કરે છે માતપિતાની કે સંબંધીઓની શરમ લાગતી નથી. ભલે પછી તેઓએ કોલેજમાં મનગમતી કેળવણી લીધી હોય. સહેજ બાબતમાં મગજ ગુમાવી તિરસ્કાર કરવા બેસી જાય છે માટે કેળવણી સાથે ધાર્મિક-આત્મિક ગુણોની પણુ કુશળતા મેળવવી કે જેથી મનોવાંછિત વસ્તુ આવી મળે અને તેનો સદુપયોગ થાય.

કોલેજમાં અધ્યાપક-વિદ્યાર્થીઓને વિજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરાવતા અને સાથે સાથે આત્મિક ધાર્મિક ગુણોનું પણુ વિજ્ઞાન રીતસર આપતા. એક દીવસ તેઓની પરીક્ષા કરવા વિચાર થયો કે આ વિદ્યાર્થીઓ ફક્ત જડવાદમાં પ્રવીણુ છે કે આત્મવાદમાં તેની તપાસ કરવી અધ્યાપકને સતાનમાં એકજ પુત્રી હતી તે પણુ આત્મિક ગુણોનું સમ્યગ્ જ્ઞાન ગ્રહણુ કરીને પ્રવીણુ છે. યુવાવસ્થાના આંગણે પગ મૂકતાં અધ્યાપકને ચિન્તા થઇ. કેની સાથે તેણીને પરણાવવી. લાયક

બગડી ખરાબ થાય છે તેથી શેઠ મૌન રહ્યા. રાજાએ ઘણી દમદાટી આપેલ હોવાથી ઓળવેલ–સઘળું આપવું પડયું અને આબરૂ ગઇ તે વધારે. થાપણ મુકનાર તે મિલ્કતને લઈ ઘેર ગયો અને શેઠ ગમગીન બની સ્વઘેર ગયો અને હાંસીપાત્ર બન્યો. માટે ધન દોલત જે મળી છે. તેમાં સતોષ રાખો લોભ લાલચથી પારકી થાપણ ઓળવવામાં ધન અને ધર્મ–આબરૂ રહેતી નથી. અને વેરવિરોધ વધતો રહે છે ધનાઢયોએ ધન સાત ક્ષેત્રોમાં વાપરવું જોઇએ કે તેમાંથી ઉઠાવવું જોઈએ? ઉઠાવનાર બે ભવો કે ઘણા ભવો સુધી પોતાનું કલ્યાણનુ લીલામ કરે છે અને તેના વિઘ્નો વારે વારે આવી સતાવ્યા કરે છે માટે મમતાનો ત્યાગ કરો.

૧૬૯ પ્રાણીઓ–તથા દેવ દાનવ અને માનવોની યોગ્યતા તેઓની શારીરિક જાડાઇ–તથા ભભકા ઉપર નથી. પણ શક્તિ–શાણ પણ ઉદારતા અને પવિત્રતા ઉપર છે. તેથી જ દાનવ મટી માનવ બને છે.

અને માનવદેવ જેવો બને છે. અને પવિત્રતાથી આત્માનો વિકાસ સાધવા સમર્થ બને છે. આવા સમર્થને કોઈ દાનવ જેવો કહે કે યાતો નિર્બલ અને માયકાંગલો છે. તેથી તે આત્માનો વિકાસ કરનાર, દાનવ કે માયકાગલો બનતો નથી સોનાની વીટીમા જડેલ મણિ કે હીરાને અજ્ઞજનો પથ્થર જેવો કહે તેથી તેઓની કિમત ઘટી સકતી નથી. તથા પિત્તળની વીંટીમાં જડેલ હીરાને કે મણિને પરખનાર ઝવેરી તેમાં જડનારનો દોષ કહે છે. માટે દુનિયામાં સઘળા-

ઓષધિ જ્યાં ત્યાં મળતી નથી, લોકો તે
નાશક ઔષધિને ઘણે સ્થલે તપાસ કરતા
છે કે આવી અમુલ્ય ઔષધિ મલી છે. આ
કહ્યુ કે હું એને ઓળખતો નથી અને [illegible]
કરું, મારૂ શરીર નિરોગી છે, માટે તેને
કહ્યું કે તારે જરૂર ન હોય-પણ જન [illegible]
સેવામી જરૂર છે ઘણુ સમજાવ્યો પણ
ઉખેડીને ફેંકી દીધી. આ મુજબ કાયા
રોગ નાશક છે. પણ તેનો સદુપયોગ
લાભદાયક બને, અને ઉન્માર્ગે-અનીતિના
આવે તો તેના લાભ મળે નહી [illegible]
છે : આત્માને-પ્રભુને પરખવા માટે [illegible]
[illegible]
નહી. તમે કાયાની કિંમત [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

અધિક કિંમતી અને મહિમાવંત છે.

૧૭૦ "મોહમુગ્ધ અજ્ઞજનોને માલુમ પડતી નથી
કે દેવદુર્લભ મનુષ્યની કાયા મલી છે. દેવો પણ
આ કાયાને ઇચ્છી રહ્યા છે. કે ક્યારે મનુષ્યની
કાયા-શરીર મળે, ને અમો જ્ઞાનક્રિયા વિગે-
રેની આરાધના કરી અપાર સંસાર
સાગરનો પાર પામીયે.

આવી કાયા, સર્વ શક્તિઓનો તથા સિદ્ધિ-શુદ્ધિને પ્રાપ્ત કરવા મલી છે. તેનો સદુપયોગ કરવા પૂર્વક સંસાર સાગરનો પાર પામીએ અને આધિ-વ્યાધિ અને ઉપાધિઓ મૂલમાંથી ખસે તેવો પ્રયાસ કરીએ. સાંસારિક વિષયોમાં તો પરિણામે પરિતાપ જ છે. આવી સમજણ નહી હોવાથી અમુલ્ય કાયાને જેમ તેમ વિષય કષાયના વિચારોમાં અને વિકારોમાં વૃથા વેડફી દે છે, કોઇ એક માળીના બગીચામાં વિવિધ વેલડીઓ સુગંધથી મહેકી રહેલ છે. વૃક્ષો પોતાની શીતલ છાયા વડે બાગમાં આવેલને આરામ આપી રહેલ છે. તથા ન ઓળખાય એવી જડીબુટ્ટીઓની વનસ્પતિ પણ ઉગી રહેલ છે. તથા તેઓ અંદર ઢોર ઢાંખરને ખાવા લાયક ઘાસ પણ ઉગેલ છે. બગીચાનો માલી-ઉગેલા ઘાસને ઉખેડી નાંખતો હતો. અને ઘાસ સાથે ભેગી રહેલ જડીબુટ્ટી-ઔષધિને ઉખેડી નાંખવા લાગ્યો તેવામાં આવેલ કુશળ વૈદ્યે કહ્યું કે અરે માલી! ઘાસ ભેગી આ રોગનાશક ઔષધિને ઉખેડી નાંખ નહિં-જો તેનું રીતસર પોષણ મળશે તો તને અને જન સમુદાયને ઘણો લાભ થશે. આવી

આધારે વધ્યા છે તેઓનો ઉપકાર માનવાના બદલે અપકાર નિન્દા કરવા તત્પર બને છે. તેથી તેઓની હલકાઈ જાહેર થાય છે. અને સદ્‌ગુણોના રાગી બની શકતા નથી. માટે સદ્‌ગુણો મેળવવા હોય અને તેના યોગે મહત્તા પ્રાપ્ત કરવી હોય તો થએલ અલ્પ ઉપકારને ભૂલો નહી. થએલા થોડા ઉપકારને નહી ભૂલવાથી ઘણા ઉપકારોનું વિસ્મરણ થશે નહી. અને સ્વયમેવ મહત્તા આવી મળશે. અન્યથા જેવા હશો તેથી પણ નીચતા ઉપસ્થિત થશે. 'એક ગૃહસ્થે સંસારની અનિત્યતા જાણી ઘરબાર-પૂજા પરિવારાદિકનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક સંન્યાસ સ્વીકાર્યો. મઠ બાધીને જંગલમાં રહીને કંદ મૂલાદિ વડે જીવન ચલાવે છે. ૐકારનો જાપ કરીને આત્માને સ્થિર કરવા પ્રયાસ કરી રહેલ છે. તે અરસામાં એક વિદ્યાવાળો હજામ વિદ્યાના આધારે આ સંન્યાસીની હજામત કરવા આવ્યો. ખાલી હાથે આવેલ હોવાથી તેને પુછવામાં આવ્યુ. સાધન વિના તું કેવીરીતે હજામત કરીશ, હજામે કહ્યુ કે, તેની ચિન્તા કરો નહી. જુઓ ! આકાશ માર્ગે, અસ્ત્રો નખહરણી વિગેરે આવી રહેલ છે. આવેલા દેખી સંન્યાસીને અચંબો થયો. આવી વિદ્યા મારી પાસે હોય તો જનસમુદાયમાં માન-સત્કાર પૂર્વક જમવાનું સારી રીતે મળે અને લોકો દોડં દોડ કરતા આમંત્રણ આપવા આવે માટે કોઇપણ પ્રકારે હજામની પાસેથી વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવી. હજામત કરી રહ્યા પછી સંન્યાસીએ તેને કહ્યું કે. તુ તારી પાસે રહેલી વિદ્યા મને શિખવાડ, હજામે ભલે આપ સુખેથી લઈ ને તેની બરોબર આરાધના કરો તમોને આપતાં બાધ જેવું નથી,

આમ કહીને વિદ્યાની સાથે આરાધવાની આનંદથી સઘળી વિધિ દર્શાવી. સંન્યાસીએ એકાગ્રતાથી તે વિદ્યાને સાધી. હવે તો સંન્યાસી વસ્તીમાં આવે છે ત્યારે દંડ, કમંડલ-દામળ માલા વિગેરે વિદ્યાના પ્રભાવે તેમની સાથે આકાશમા આવી રહેલા હોવાથી માનવીઓને આશ્ચર્ય થયું. અહો! આ સંન્યાસી ચમત્કારી દેખાય છે. આપણે જો આદર સત્કાર પૂર્વક ઘરમાં જમાડીએ તો કલ્યાણ થાય, જન સમુદાય ચમત્કારને દેખી આદર પૂર્વક ઘરમાં ભાવતા ભોજન જમાડે છે અને અમો તરી ગયા માને છે. હવે દરેક માણસો જંગલમાં આમ ત્રણ આપો જમાડીને ખુશી થયેલા છે સંન્યાસી બાવાની મહત્તા સાથે પ્રભાવ વધ્યો. ખમાખમા થવા લાગી. પણ સંન્યાસી તે પ્રભાવને પચાવી શક્યા નહી માન-સત્કાર પ્રભાવ વિગેરે મળવો તે [illegible] [illegible] પચાવવો દુષ્કર છે. [illegible]

વિધાતા અમારા દુઃખ-સંકટ-અને પીડાઓને ક્યારે ટાળીશ, તું અમારા ઉપર દુષ્ટ થએલ છે કે શું ? આ સાંભળી ધારો કે વિધાતાએ રાજા મહારાજાનું રૂપ ધારણ કરીને આવીને ઢંઢેરો પીટાવી જાહેર કર્યું કે જેઓને પીડાઓ સંકટ-વિપત્તિઓ હોય તેઓએ અમારી પાસે આવી તે દુખોને ટાળવા માટે દવા લઈ જવી સર્વે માણસો દોડતા દોડતા આવી લાગ્યા. આંતરડાની અને પેટની વ્યાધિવાળાને પ્રથમ રેચની દવા આપી. તેથી સંડાસમાં જઈ જઇને થાકી ગયા. પીડા તો નષ્ટ થઇ પણ અશક્તિ અધિક થઇ માંદી સ્રી વાળો આવ્યો તેને નિરોગી બનવાની દવા આપી. સાજી થઇ ત્યારે દરેક બાબતમાં ચિડાઇને ગુસ્સો કરવા લાગી ત્યારે તેનો પતિ વિચારે છે. માંદી હતી તે ઠીક હતું. કે સામુ બોલતી નહી ધીમે ધીમે પણ શાંત રહીને ઘરનું કામકાજ કરતી-ખત્યારે તો કહે છે કે રસોઇયો લાવો પાણી ભરવા માટે એક દાસ-દાસી રાખો આવક ઓછી છે કયાંથી નોકર-રસોઈયાનું ખર્ચ પહોંચી વળાય-અરે પ્રભુ આ તો પ્રથમના કરતાં અધિક સંકટ આવ્યું. કાળી સ્રીવાળો વિધાતાની દયા હોવાથી ગોરી બાયડીને લાવ્યો પણ આ તો એવી નીકળી કે તેને સૂતો વેચે એવી બડી ઠગારી અને ઘમંડવાળી-તેના પતિને અધિક વિડંબના થઈ અને વિચાર કરવા લાગ્યો કે કાળી સારી છે જે કહીએ તે ખમી લે છે સામો ઉત્તર આપતી નથી. પણ હવે શું થાય ? આ ચિન્તામાં તે બીચારો બની લેવાઈ ગયો. જેને પુત્ર હતો નહીં. તેને વિધાતાએ દશબાર સંતાનો આપ્યા. પણ તે પુત્રાદિક મોટા

થયા પછી તો અને પરણાવ્યા પછી મિલ્કતની માગણી કરવા લાગ્યા કે અમારે જુદું રહેવું છે માટે વહેંચી આપો અને મળ્યા ભાગે. બાપ તો બિચારો બની અફસોસ કરે છે આના કરતાં વાંઝીયા હતા તે સારૂ હતું. મિલ્કતના ભાગ તો પડત નહીં તથા આવક જેને નહોતી તેને આવક થઈ અને અધિક મહેનત કરવા લાગ્યો, પૈસા દેખીને ખુશી તો થાય છે પણ હવે ભેગા થએલા પૈસા કયા મૂકવા તેની ચિન્તા થવા લાગી. આ પ્રમાણે ભાગ્ય યોગે કામના ફલીભૂત થાય છે. પરંતુ એક ઈચ્છા પૂર્ણ થતાં બીજી બે ઈચ્છાઓ જન્મે છે તે પૂર્ણ કરતાં. ચાર ઉભી થાય છે. એટલે ઈચ્છાઓનો પાર આરો નથી. માટે જે પુણ્યયોગે પ્રાપ્ત થએલ છે તેનો સદુપયોગ કરતા રહો અને જે કર્તવ્ય છે તે કર્યા કરો. ધન [illegible]રતાં ધર્મની આરાધના કરો. તમારી સર્વે [illegible] અને [illegible] પૂર્ણ થશે અને [illegible] [illegible] આત્મિક [illegible] સાધી શકશો, [illegible] ધનને [illegible] તો [illegible] અને [illegible] વિકલ્પ [illegible] [illegible]

પ્રકારે હોય છે તેમાં પ્રતિકુલ શત્રુઓને આપણે એકલા જીતી શકતા નથી.

અન્યની મદદની જરૂર રહે છે સહકાર હોય તો જ તેઓને પરાજીત કરાય એટલો બધાયને પહોંચી વળે નહી. માનો કે, એક વડો પ્રધાન છે સારા પ્રાંતની સંભાળ રાખે છે પણ તે પ્રાંતમાં જ બળવો થયો હુલ્લડ થયું. તે વખતે વડો પ્રધાન એકાકી શું કરી શકે? એટલે પોલીશોને હાજર કરી શસ્ત્રો સહિત સામનો કરવા મોકલે છે તે વખતે શત્રુઓ પરાજય પામે છે એથી કરીને વડો પ્રધાન અહંકારમાં આવી એમ કહે કે મેં જ પ્રતિકાર કરી શત્રુઓને દબાવી દીધા. આ મુજબનું કથન યોગ્ય નથી તે પ્રમાણે કોઈ સભામાં પ્રમુખને વધારે વોટ-મત મલ્યા, તે કથન પણ વ્યાજબી નથી. અરે પોળમાં પાડામાં કે શેરીમાં તકરાર થતાં જે તમો જય મેળવો છો તે ત્રણ ચાર પાડાશીના સહકારથી અને સ્વજનના સહારાથી. તમે એકલા તકરારને દૂર કરી શકો નહી. એટલે સામા પ્રતિકુલ વર્ગનો શત્રુઓનો પરાજય કરવો હોય તેમાં અન્યના સહારાની જરૂર છે માટે ઘમંડનો ત્યાગ કરી જય મેળવ્યા પછી નમ્રતાને ધારણ કરો, એક પોળમાં હાથમાં લાઠી લઇ માણસ જતો હતો તેવામાં પોળમાં રહેલા કુતરા ભેગા થઈ તેને ભસવાની સાથે કરડવા ધસારો કર્યો પેલા માણસે લાઠી ઉગામી તેથી મારના બીકે પાછા હઠી દૂર રહીને ભસવા લાગ્યા. તે વખતે લાઠીવાળા માણસે કહ્યું કે આઘા આવો દૂર રહીને ભસ્યા કર્યા કરો છો પાસે આવો તો બરોબર સ્વાદ ચખાડું

લાગે છે. અને ઉપરથી દમદાટી-તેથી બહુ કંટાળ્યો છે. તમો કહેશો તે મુજબ વર્તન રાખીશ, શેઠે કહ્યું કે બીજે સ્થલે જતાં તેં વિચાર કર્યો નહી-કે તે બીજા શેઠ થોડા કાકા મામા છે. ત્યાં પણ કામ કરવાનું હોય છે જ. ગુમાસ્તાએ કહ્યું. મારી ભૂલ થઈ. માફ કરો પુનઃ આવી ભૂલ કરીશ નહી. પ્રથમના શેઠને દયા આવી તેને રાખ્યો. હવે તો ભૂલ થતાં ઠપકો આપે છે. તે સહી લે છે. અને અનુક્રમે નામાઠામામાં દુકાનના દરેક કાર્યોમાં કુશળ થએલ હોવાથો મ્હોટો મુનીમ બનાવી અધિક પગાર આપ્યો શેઠ પણ તેને પુછી વ્યાપાર કરે છે. અને ચાર પાચ ગુમાસ્તા હાથ નીચે રહેલા છે. આ રીતે પ્રથમના સ્થલે આવતાં સુખી થયો અને શેઠનો ઉપકાર માનવા લાગ્યો. જૈનધર્મનો ત્યાગ કરી કેટલા મુગ્ધ જૈનેતર ધર્મમાં જોડાય છે. ત્યાં જ્યારે અધિક કષ્ટ પડે છે. ત્યારે ઘણા પસ્તાય છે કારણ કે ત્યાં તો દયા-કરૂણાનો અભાવ હોવાથી કોઈ સહારો આપતા નથી. મજુરી-મહેનત કરે તો પણ પૂરૂં પેટ ભરાતું નથી અને કોઇ ખબર-અન્તર પુછવા પણ આવતું નથી માટે પોતાના ધર્મમાં સ્થિર થાય છે ત્યારે સુખી થાય છે માટે પોતાની જગ્યામાં રહેવામા જ મજા છે

કદાચ જોખમ ભરેલા કામમાં પણ એકવાર ફાવટ આવે તેથી માની લેવું નહીં કે પુન પુનઃ ફાવી જવાશે અને ઘણો લાભ મળશે. જે સ્થલે એકવાર ગમે તે રીને ફાવી ગયા. તે સ્થલના માણુમો સાવધ બનતાં તમને ફાવવા દેશે નહી. વાયદાના વેપારમાં તમે શું વારેવારે ફાવી જાઓ છો ? નહી.

ઉંદરની પુછડીએ ચટકો ભર્યો. એક મંકોડાએ તેના પગમાં ડંખ માર્યો. ઉંદરે જાણ્યું કે હવે આપણે ગોળ લેવામાં ફાવીશું નહી. માટે નાશી જવામાં મજાહ છે બળ વાપરીશ તો પણ ફાવટ આવશે નહી. અને માર્યા જઈશું ચૂં ચૂં કરતો નાશી ગયો અને મંકોડા કીડીઓએ ભેગા મળી પડેલા ગોળની ઉજાણી કરી. આ મુજબ ઉંદર કરતાં નિર્બલ મ કોડા અને કીડીઓ પણ સંપીલા હોવાથી બલીષ્ઠ ઉંદરને નસાડયો. ત્રિઇન્દ્રિયો કરતાં પંચેન્દ્રિય માનવોમાં સંપ દેખાતો નથી ત્યારે અફશોસ થાય છે. એક કુટુંબમાં પણ વેર વિરોધ અદેખાઇ દેખાય છે. એક બીજાનું અનિષ્ઠ ઈચ્છી રહેલ હોય છે, એક ઉપર કષ્ટ પડતાં વિપત્તિ આવતાં બીજાઓ ખુશી થાય છે. ઠીક થયું. આ લાગનો છે. આ વિચારી જાણે ઘણા કાલનો વિરોધી હોયની શું તે મુજબ વર્તે છે. પણ તેઓને અદેખાઈની એટલી પણ ખબર પડતી નથી કે, આજે એને વિડંબના આવી છે. તો કાલે અમારા ઉપર આવી પડશે ત્યારે સહારો કોણ આપશે ? એક શેરીના કુતરાઓ કેવા સંપીલા છે ? પરશેરીનો પોળપાડાનો બીજો કાળીઓ ધોળીઓ કે મોતીઓ કુતરો આવે તો ભેગા સંપ કરીને ઉભી પુછડીએ નસાડી મૂકે ત્યારે જંપીને બેસે છે. આટલી એકતા સંપ એક કુટુંબમાં અરે એક ઘરમાં પણ નથી. અને પાછા માને છે અમારા કષ્ટો અમારી વિડંબનાઓ દૂર ટળો. કયારે ટળશે ? હે પ્રભો ? અમારા પર દયા કરૂણા કરો કે જેથી અમારી વિપત્તિ નાશ પામે. અને સુખી થઇએ પરમેશ્વર તો ફરમાવે છે. કે તમો ઇર્ષ્યા અદેખાઇ વેર વિરોધાદિકનો ત્યાગ

કરશો તો સુખી બનશો. દીનતા યાચના કરવાની જરૂર [illegible] માની સ્તુતિ સેવા પૂજા વિગેરે વેર વિરોધાદિકના ત્યાગ [illegible] સફલ બને છે. અને તમારી સ્તુતિ વિગેરેની [illegible] છે પણ તમારે તો માંહોમાંહી વેર વિરોધ વિગેરે [illegible] છે અને વિપત્તિઓને દૂર હઠાવવી છે. તે બનવું [illegible] કય છે માટે સ્તુતિ સેવાદિક કરીને વેર વિરોધ [illegible] દૂર કરવા કોશીશ કરો. દરેક બાબતમાં [illegible]

૧૭૮ રંક માણસો જ્યારે સત્સંગતિ પામે [illegible]

ગુરૂગમ પામીને સમ્યગજ્ઞાન પામેલા [illegible]
બની સ્વપરનું કલ્યાણ સાધી [illegible]

મળેલી હોય તો વ્રત નિયમોને ધારણ કરવા જોઇએ. કારણ કે મોજશોખમાં પુણ્ય ખવાતું જાય છે પણ પુણ્યબધાદિકથી તેની આવક થતી હોવાથી આ લોકમાં અને પરલોકમાં દરેક બાબતની અનુકુલતા મળી રહે છે

એક માણુસ તદ્દન ગરીબ હાલતમાં હતો. પોતાનું તથા પુત્ર પરિવારનું રીતસર પાલન પોષણુ કરવામાં અસમર્થ હતો. એક દીવસ તેને ગુરૂદેવ પાસે જવાની ભાવના જાગેલી હોવાથી ઉપાશ્રયમાં જઈ વંદના કરીને બેઠો અને સ્વસ્થિતિની સઘળી બીના કહી. ગુરૂદેવને કરૂણા આવવાથી વંદન કરવા આવેલ શ્રીમંતને તેને સહારો આપવા માટે કહ્યું. આ શ્રાવક શ્રીમંત અને વ્રત નિયમધારી હોવાથી તેણે ગરીબને શકય સહાય આપી. પૈસાઓ મળવાથી ખંત પૂર્વક પોતાને લાયક ધંધો કરવા લાગ્યો. નીતિ પૂર્વક વેપાર કરતો હોવાથી ઘણા લોકો તેની પાસેથી લાભ લેવા લાગ્યા. દીવસે દીવસે લાભ મળતો હોવાથી આ રંક પૈસાદાર બન્યો તેથી પોતાની પ્રથમ અવસ્થાનુ ભાન હોવાથી પૈસાનો કેફ ચઢતો નથી. સર્વેજનોની સાથે નમ્રતા–સરલતા રાખીને વર્તે છે અને ગુરૂદેવની પાસે જતો રહે છે ગુરૂમહારાજ તેનો વિશિષ્ટ ઉદ્ધાર કરવા ઉપદેશ આપે છે કે અરે મહાનુભાવ ! પુત્ર પરિવારનુ જે કષ્ટ હતું તે હવે નથી અને સુખેથી પાલન પોષણુ કરવા સમર્થ બનેલ છો માટે સ્વાત્માનો ઉદ્ધાર કરવા તત્પર બનવુ આવશ્યક છે. બાર વ્રતોને ગ્રહણુ કરી પુણ્યને વધારી પોષણ કર, અને જેની પાસેથી તને પૈસાની મદદ મળી છે તેનો ઉપકાર માની વ્યાજ સાથે પાછા આપવા

વિવેક કરવો તે ઉચિત છે. આ મુજબ ઉપદેશ [illegible] શ્રી
શ્રીમંતની પાસે આવીને વ્યાજ સહિત પૈસા આપવા [illegible]
પણ શ્રીમંતે કહ્યું કે, વ્યાજ સાથે અને રકમ [illegible]
હવે લેવાય નહી તેણે કહ્યું કે તે રકમ [illegible]
તમને ક્યાંથી મળી? શેઠે કહ્યું કે નીતિ ન્યાય [illegible]
વેપાર કરે છે અને વ્રતધારી બનેલ છે [illegible]
થયેલ છે. અમો વ્રતનિયમ-નીતિન્યાય અને [illegible]
પૈસાઓ માનીયે છીએ માટે લાવેલી રકમ [illegible]
અને કોઈ [illegible]
બનેને લાભ મળશે. રકમ પાછી [illegible]
તેહના ગુણોની અનુમોદના પ્રશંસા કરતા [illegible]
દુઃખીને યથાશક્તિ મદદ આપવાથી [illegible]
[illegible] આવીને નિવાસ કર્યો [illegible]
થયો. સત્સંગતિ [illegible]
[illegible]

સંયોગોનો ત્યાગ કરી મહારાજ બન્યો. સ્વપરનું શ્રેય સાધ્યું.

૧૯૦ શ્રી સર્વજ્ઞ-અનંતજ્ઞાનીએ કથિત સૂત્રોનો અગર એક પણ સૂત્રનો વિચાર અને વિવેક પૂર્વક પુનઃપુનઃ મનન નિદિધ્યાસન કરવામાં આવે તો માનવો મદ-મદનનો ત્યાગ કરી આત્મ તત્ત્વમાં વિરામ પામી અનંત ભવના પરિભ્રમણને ટાળવા માટે સમર્થ બને.

તે વિના કર્મોની નિર્જરા થવી અશકય છે અને સાચા સુખને મેળવવાનો સાચો ઉપાય પણ નથી. સુખના અર્થીજનો વિવિધ પ્રયાસ કરે છે, લાગેલા અગ્નિને બુઝાવવામાં આવી પડેલી વ્યાધિને કાઢવામાં શત્રુઓનો નિગ્રહ કરવામાં ઉઘરાણી હોય તો વસુલ કરવામાં અને ધન ધાન્યાદિ પરિગ્રહનો સંગ્રહમાં તથા માથે દેવું હોય તો તેને દૂર કરવામાં વિલંબ કરતા નથી. છતાં સાચા સુખની પ્રાપ્તિ થતી નથી. કારણ કે, કર્મોનું દેવુ ઋણ બાકી છે. તેને દૂર કરેલું નથી તેથી વારે વારે સત્ય સુખમાં વિઘ્નો આવીને હાજર થાય છે કોઇ પણ પ્રકારે સ્થિરતા થતી નથી. માટે આજીવિકાના સુખ ખાતર પ્રયાસો કર્યા પણ કર્મોને દુર કરવા માટે કયારે પ્રયાસ કરશો ? તમારી ચતુરાઇ બહાદુરી, અગર વિદ્વતા કયારે મનાય અને કયારે સાર્થકતા ગણાય કે જયારે કર્મોને દૂર કરવા જ્ઞાન પૂર્વક પ્રયત્નશીલ બનો ત્યારે. નહીતર તે ચતુરાઇ વિગેરે સંસાર સાગરમાં પુન પુન પરિભ્રમણ કરાવીને થકવી નાંખશે અને સત્ય શાંતિ લાખો યોજન દૂર રહેશે તમો ભાગ્યોદયે ધનાઢય બન્યા. સન્માન-સત્કારાદિ, જનસમુદાય

તરફથી કે અધિકારી સરકાર તરફથી મેળવ્યું અને ખુશી થયા પરંતુ જ્યારે ઘાતીયા કર્મોનો ઘાત કરી આત્મ સ્વરૂપમાં રમતા થાય ત્યારેજ ખુશી થવા જેવું છે. માટે તે કર્મોનો ઘાત કરવાનો વિચાર–પ્રયત્ન કરવો તે આવશ્યક છે. સંસારની ભૂલ ભૂલામણીમાંથી અને ભ્રમણામાંથી બહાર નીકળે તે બહાદુર અને શૂરવીર સમ્યગ્ શ્રદ્ધા પૂર્વક સમ્યગ્જ્ઞાની વ્યાવહારિક કાર્યો પ્રમાણિકતાએ કરીને પણ કર્મોને દૂર કરવામાં પ્રમાદ કરતા નથી, કારણ કે તે આધારે આત્મા [illegible] અન્તરાત્મા બનાયું. હવે પરમાત્મા પદની પ્રાપ્તિ માટે અવશ્ય પ્રયત્ન શીલ બને છે. કેટલાક ધનાઢ્ય [illegible] એમોને ચિન્તા શોક–સંતાપ જેવું છે નહી. [illegible] પરંતુ શોક સંતાપ–વિડંબનાના [illegible] [illegible] તે ક્યારે પાગરી નવપલ્લવિત બને [illegible] ત્યારે ઉપદ્રિધન થાય તે જ્ઞાની શિવાય [illegible] [illegible] નથી. તેથી તેઓના [illegible] [illegible] જાણવાના જરૂર છે. માટે પરિગ્રહની [illegible] આત્મતત્વ [illegible] [illegible] ક્રિયાઓમાં ત[illegible]

અપરાધોનો ત્યાગ કરી ન્યાય નીતિ પૂર્વક વર્તન રાખવું
તેથી સ્વપરનું હિત સધાય છે. માટે હું એકાકી વિગેરે છું.
તેવી ચિન્તા કર નહી, એકાકી ધાર્મિક અને નિર્દંભી
આત્મના સ્વરૂપને ઓળખવામાં જે શક્તિમાન બને છે. તેને
અનુકુલતા મળી રહે છે જ્યારે ત્યારે એકાકી થયા સિવાય
પરિવારવાળાને નિશ્ચિંત બનાતું નથી. પરિવારવાળા સમ્યગ્
જ્ઞાનીને એકલા બનવું તે અધિક પસંદ હોય છે. પણ એકાકી
થવું તે દુષ્કર છે. કારણ કે.

૧૮૯ તેઓને પરિવારની ચિન્તા તેમને આગળ વધા-
રવાની ઇચ્છા આડી આવીને ઉપસ્થિત થાય છે
જે ભાગ્યશાલી, સમ્યગજ્ઞાની અને આજ્ઞા
સુજબ શકય વર્તનશાલી હોય તે રીતસર
આત્મ તત્ત્વમાં રમણતા કરે છે.

માટે આત્મ કલ્યાણ સાધવુ હોય તો દુન્યવી વલો-
પાતનો ત્યાગ કરી યથાશક્તિ પુરૂષાર્થ કર ? પરિવાર પ્રાપ્ત
થયા પછી જ્યારે તેનો વિયોગ થાય છે. ત્યારે પરિવારમાં
માન્યતા ધરાનારને ઘણું કષ્ટ સતાવ્યા કરે છે. પરિવાર કાયમ
હોય તો પણ આયુષ્ય ખતમ થતાં તેઓને મૂકીને પરલોકે
તો જવું પડે છે ને ? તો પછી ચિન્તા કરવાની જરૂર નથી.
આત્મહિતનું કાર્ય અસાધ્ય માનવું નહી. યુક્તિ પૂર્વક કાર્ય
કરવાની પાત્રતા-યોગ્યતા, દીર્ઘદર્શી અને તલસ્પર્શી વિચાર
સમજ શક્તિનો બક્ષીસ હોય અગર એકાગ્રતા પૂર્વક પ્રાપ્ત
કરી હોય તો સાધ્ય બને છે. રંક હોય તો પણ મહારાજા
બને છે. શઠ હોય તે શેઠ બને છે, બેહોશ હોય તે બહાદુર

બને છે, કેવળ જીનેશ્વરની આજ્ઞા મુજબ વર્તન-વ્યાપાર [illegible] જોઈએ. અન્યથા અજ્ઞાનતાના હેતુ રૂપ [illegible] ઉપસ્થિત [illegible] વિઘ્નો ઉભા થાય છે. માટે દિન ગાળવું [illegible] વર્તન-વિચાર અને વિવેક રાખવો. [illegible] વિદ્યાનુ સાધન સારૂ હતું પણ પરાભ-[illegible] ધન હતું નહી. મોજમજાહ-શોખ[illegible]ની [illegible] હતી. પણ મોજમજા નહી મળતી હોવાથી [illegible] સંતાપ કરતો. ભાગ્યયોગે [illegible] વેપાર કરતાં ફાવી ગયો અને [illegible] અભિલાષાને પૂર્ણ કરવા [illegible] માનો પણ જે વેપારમાં [illegible] નહી [illegible] [illegible]

જેવું વાવેલું છે. તેવું આવી મલે છે. આ મુજબ ધારણા હોવાથી મોહમુગ્ધ બનતા નથી. કારણ કે ઔદયિક ભાવે ઉપસ્થિત થએલી સંપત્તિ અને વિપત્તિ–વિટંબના કાયમ રહેતી નથી તેને જાણનાર આત્મા કાયમ ત્રણે કાલમાં રહે છે. અને હર્ષશોક જ્યારે થાય નહી ત્યારે ઉત્તરોત્તર આત્મા, નિર્મલ થતો અને વિકાસ પામતો જાય છે' કોઈ સદ્‌ગુણી સદાચારીને એવા ભાગ્યોદયે સાહ્યબી–સંપત્તિ ખસી ગઈ, તેના બદલામાં વિટંબના–આફત આવી તો પણ નિર્ભય બની દીર્ઘ દૃષ્ટિએ સહન કરીને વ્રત નિયમાદિકનું પાલન કરવામાં તત્પર બનેલ સંપત્તિ સાહ્યબી ચાલી ગઈ પણ આત્મ વિશ્વાસ અને સુદેવ–સુગુરૂ અને સુધર્મની દૃઢ શ્રદ્ધાના યોગે તેમની આજ્ઞા મુજબ વ્યાપાર કરતાં સંઘરેલા માલનો ભાવ વધતાં વિપત્તિ દૂર થઇ. સાધન સંપન્ન બની પ્રથમ કરતાં પણ અધિક સદાચારનુ પાલન કરવા લાગ્યો અને અનુભવ આવ્યો કે, આત્મતત્ત્વ અને તેના સાધનો જગતમાં જયવંતા છે. અને પ્રારબ્ધ યોગે મળેલ સંયોગો કાયમ રાખવા માટે ઇચ્છીએ તો પણ રહેના નથી.

૧૮૮ " દંભી અને દોષીજનો પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા અને સ્વદોષોને ગુપ્ત રાખવા ખાતર વિનય નમ્રતા સારી રીતે કરે છે.

તેથી ખુશી થવા જેવું નથી. પણ તેઓનાથી ચેતી ચાલવા જેવુ છે. કારણ કે સ્વાર્થ સધાઇ રહ્યા પછી પોતાનો ભાવ ભજવવામાં બાકી રાખશે નહી, પરંતુ જેઓ નિર્દંભ અને સરલ પરિણામી છે. તેઓ કદાચ રીતસર

[illegible]મો વિનય કરે નહી તો પણ નાખુશ થતા નથી. કારણ કે તેઓને સ્વાર્થ સાધવો નથી. અને તેઓ બીજાને [illegible] નથી પોતાનું કલ્યાણ સાધવા માટે જીનમાં [illegible] હોય છે તે નમ્રતાને ધારણ કરીને નિર્દંભી બનીને [illegible] પુછે છે. હે ગુરૂદેવ મારૂં કલ્યાણ શ્રેય કયા આધારે [illegible] સમ્યગ્જ્ઞાની ગુરૂ મહારાજ કહે છે, [illegible] પ્રશ્નને પુછનાર વિરલ હોય છે. સાંભળીને [illegible] [illegible] હું એકલો છું. પરિવાર રહિત [illegible] [illegible] કલ્યાણ કેવી રીતે સધાશે. આવા [illegible] [illegible] તદ્દી પણ શક્ય પુરૂષાર્થ [illegible] [illegible] પુરૂષાર્થને આધીન [illegible] [illegible] ભાગ્ય વધારી શકે છે અને [illegible] [illegible] માં ભાગ્યને ખીલવવાના તો પુરૂષાર્થ [illegible]

અપરાધોનો ત્યાગ કરી ન્યાય નીતિ પૂર્વક વર્તન રાખવું તેથી સ્વપરનું હિત સધાય છે. માટે હું એકાકી વિગેરે છું. તેવી ચિન્તા કર નહી, એકાકી ધાર્મિક અને નિર્દંભી આત્મના સ્વરૂપને ઓળખવામાં જે શક્તિમાન બને છે. તેને અનુકુલતા મળી રહે છે. જ્યારે ત્યારે એકાકી થયા સિવાય પરિવારવાળાને નિશ્ચિંત બનાતું નથી. પરિવારવાળા સમ્યગ્ જ્ઞાનીને એકલા બનવું તે અધિક પસદ હોય છે. પણ એકાકી થવું તે દુષ્કર છે. કારણ કે.

૧૮૯ તેઓને પરિવારની ચિન્તા તેમને આગળ વધારવાની ઇચ્છા આડી આવીને ઉપસ્થિત થાય છે જે ભાગ્યશાલી, સમ્યગજ્ઞાની અને આજ્ઞા મુજબ શકય વર્તનશાલી હોય તે રીતસર આત્મ તત્ત્વમાં રમણતા કરે છે.

માટે આત્મ કલ્યાણ સાધવું હોય તો દુન્યવી વલોપાતનો ત્યાગ કરી યથાશક્તિ પુરૂષાર્થ કર ? પરિવાર પ્રાપ્ત થયા પછી જ્યારે તેનો વિયોગ થાય છે. ત્યારે પરિવારમાં માન્યતા ધરાનારને ઘણું કષ્ટ સતાવ્યા કરે છે પરિવાર કાયમ હોય તો પણ આયુષ્ય ખતમ થતાં તેઓને મૂકીને પરલોકે તો જવું પડે છે ને ? તો પછી ચિન્તા કરવાની જરૂર નથી. આત્મહિતનું કાર્ય અસાધ્ય માનવું નહી. યુક્તિ પૂર્વક કાર્ય કરવાની પાત્રતા–યોગ્યતા, દીર્ઘદર્શી અને તલસ્પર્શી વિચાર સમજ શક્તિની બક્ષીસ હોય અગર એકાગ્રતા પૂર્વક પ્રાપ્ત કરી હોય તો સાધ્ય બને છે. રંક હોય તો પણ મહારાજા બને છે. શઠ હોય તે શેઠ બને છે, બેહોશ હોય તે બહાદુર

બને છે, ફક્ત ટ્રસ્ટીઓની આજ્ઞા મુજબ [illegible]
નોકર. અન્યથા સંચાલકોમાં [illegible]
વિરોધ ઉભા થાય છે. માટે દિન [illegible]
વર્તન-વિચાર અને વિવેક રાખવો [illegible]
વિકાસ સાધન માટે હતું પણ, [illegible]
ધન હતું નહીં. [illegible]
હતી. પણ [illegible]
સલાહ કરતો. [illegible]
વેપાર કરતાં [illegible] ગયો [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

સંયોગોનો ત્યાગ કરી મહારાજ બન્યો. સ્વપરનું શ્રેય સાધ્યું.

૧૯૦ શ્રી સર્વજ્ઞ-અનંતજ્ઞાનીએ કથિત સૂત્રોનો અગર એક પણ સૂત્રનો વિચાર અને વિવેક પૂર્વક પુનઃપુનઃ મનન નિદિધ્યાસન કરવામાં આવે તો માનવો મદ-મદનનો ત્યાગ કરી આત્મ તત્ત્વમાં વિરામ પામી અનંત ભવના પરિભ્રમણને ટાળવા માટે સમર્થ બને.

તે વિના કર્મોની નિર્જરા થવી અશકય છે અને સાચા સુખને મેળવવાનો સાચો ઉપાય પણ નથી. સુખના અર્થીજનો વિવિધ પ્રયાસ કરે છે, લાગેલા અગ્નિને બુઝાવવામાં આવી પડેલી વ્યાધિને કાઢવામાં શત્રુઓનો નિગ્રહ કરવામાં ઉઘરાણી હોય તો વસુલ કરવામાં અને ધન ધાન્યાદિ પરિગ્રહનો સંગ્રહમાં તથા માથે દેવું હોય તો તેને દૂર કરવામાં વિલંબ કરતા નથી. છતાં સાચા સુખની પ્રાપ્તિ થતી નથી. કારણ કે, કર્મોનું દેવુ ઋણ બાકી છે. તેને દૂર કરેલું નથી. તેથી વારે વારે સત્ય સુખમાં વિઘ્નો આવીને હાજર થાય છે કોઇ પણ પ્રકારે સ્થિરતા થતી નથી. માટે આજીવિકાના સુખ ખાતર પ્રયાસો કર્યા પણ કર્મોને દુર કરવા માટે કયારે પ્રયાસ કરશો ? તમારી ચતુરાઇ બહાદુરી, અગર વિદ્વતા કયારે મનાય અને કયારે સાર્થકતા ગણાય કે જ્યારે કર્મોને દૂર કરવા જ્ઞાન પુર્વક પ્રયત્નશીલ બનો ત્યારે. નહીતર તે ચતુરાઇ વિગેરે સંસાર સાગરમાં પુન.પુનઃ પરિભ્રમણ કરાવીને થકવી નાંખશે અને સત્ય શાંતિ લાખો યોજન દૂર રહેશે તમો ભાગ્યોદયે ધનાઢય બન્યા. સન્માન-સત્કારાદિ, જનસમુદાય

તરફથી કે ક્ષિતિજની [illegible]
પરન્તુ જ્યારે ધાર્મિક ક્રિયાનો ધ્યાન કરી [illegible]
કલ્પના થાય ત્યારે જ આવી [illegible]
ધ્યાન કરવાનો વિચાર-પ્રયત્ન કરવો તે [illegible]
ની ભૂલ ભૂલામણીઓમાંથી અને [illegible]
ને બહાદુર અને [illegible]
વ્યાવહારિક કાર્યો [illegible]
માં પ્રચાર કરતા નથી, [illegible]
આપણી અન્તરાત્મા ભણી [illegible]
અવશ્ય પ્રયત્ન કરીએ અને [illegible]
આપોને ચિન્તા [illegible]-સંતાપ [illegible]
પરન્તુ શોક સંતાપ-નિરાશાના [illegible]
કે તે ક્યારે ભાગશે [illegible]
ક્યારે (પવિત્ર [illegible]
[illegible] તેથી [illegible]

મીઠાશનો અનુભવ આવ્યા કરશે. કડવા ફ્લ આપે તેવું વૃક્ષ ઘર આંગણે રહ્યું હોય તેને તમો મૂલમાંથી દૂર કરો નહી અને ઉપર ઉપરથી ડાળા–પાંખડાને દૂર કરો તો તેથી કડવા ફ્લ નષ્ટ થતાં નથી. વખત જતાં તેવા કટુક ફ્લોને આપવા વૃક્ષસમર્થ બને છે માટે તેને દૂર કરો.

જ્ઞાનીઓ કર્મોરૂપી વૃક્ષોને દૂર કરવા કમ્મર કસે છે અને મૂલમાં લૂણો લગાવી દૂર કરે છે તેથી તેઓ સાચા સુખના સ્વામી બની આનંદનો આસ્વાદ લીધા કરે છે કટુક વૃક્ષોને દૂર કર્યા સિવાય અને મધુરા વૃક્ષોને રોપ્યા વિના મીઠાશ કયાંથી આવશે ? નીતિશાસ્ત્ર કહે છે કે, બલવાનને નમસ્કાર કરીને વશ કરવો શૂરાઓને ભેદ પડાવી કબજે કરવો અને સરખે સરખાને પરાક્રમ બતાવીને વશ કરવો. પરંતુ કર્મો તો તમારી આગળ–અન્તરાત્મા બનેલની આગળ કંગાળ છે. તો પછી તેઓને કબજે કરી દૂર હઠાવવા માટે આળસ કરવી જોઇએ નહી પ્રમાદમાં પડી અગર ઉપેક્ષાવૃત્તિ ધારણ કરશો તો તે કંગાલો કારમો કેર કરશે પછી લહેર કયાં ભાગી જશે તેની ખબર પડશે નહી. પરિગ્રહ તે ભયંકર ગ્રહ છે તેની સદાય વક્રગતિ છે તેથી મૂલ રાશીમાં આવતો નથી. જેમ તેમ પરિભ્રમણ કરવા પ્રયત્નશીલ છે માટે પરિગ્રહ કારમો કેર કરે નહી તે માટે કબજે કરી મૂલ આત્મસ્વરૂપને પ્રાપ્ત કરવા તેનો સહારો લો પણ વધારો નહી. જો વધાર્યા કરશો તો મમતા–અહંકાર તથા ક્રોધાદિને ઉશ્કેરી જે અલ્પ પ્રમાણમાં શક્તિ છે તેનો પણ નાશ કરીને પટકી પાડશે પાપોનું તથા દુઃખ પીડાનું મૂલ પરિગ્રહ છે. પરિગ્રહના

રહેનાર આત્માને રખડતો મૂકયો તેની સંભાળ કરી નહી, તો જે ત્યાગ કર્યો તેથી શું ? વસ્તુતઃ માયા મમતા અદેખાઇ નિન્દા વિગેરેના ત્યાગમાં સર્વસ્વનો ત્યાગ સમાએલ છે. અને આત્માનું રક્ષણ છે. જ્યારે આયુષ્ય પૂર્ણ થાય છે ત્યારે કુલ પરિવાર વિગેરે સર્વ સંયોગોનો ત્યાગ, અનીચ્છાએ પણ કરવો પડે છે. પણ આત્માનું રક્ષણ કરેલ નહી હોવાથી કર્મોને સાથે લઇને પરલોકે જવાનું હોય છે. એટલે સંસારના સંબંધોના ત્યાગની સાથે અહંકારાદિકનો ત્યાગ કરી આત્માના રક્ષણ માટે પ્રયાસ કરવો તે સત્યત્યાગ છે આવા ત્યાગથી આત્માનું કલ્યાણ અને સ્વશ્રેય છે. આ ત્યાગ પોતાના કલ્યાણ સાથે સૌના કલ્યાણમાં પણ ઉપકારક છે.

આંતર જ્યોતિ સમાપ્ત.